

٤

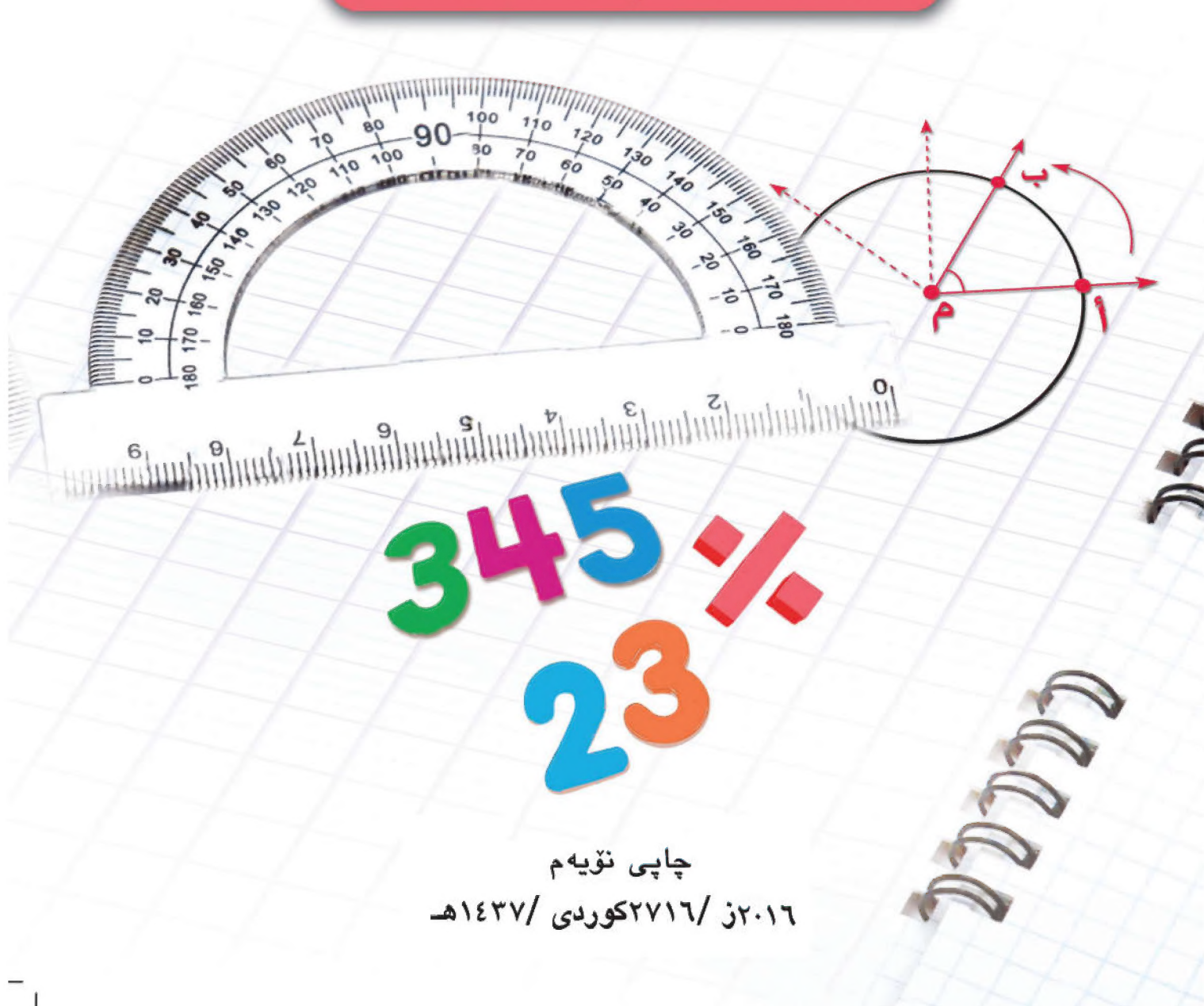

حکومتی هه‌ریکی کوردستان - عێراق
وهزارهتی به‌ڕێوه‌بهرایه‌تی گشتی پرۆگرام و چاپه‌مه‌نییه‌کان

بیرکاری بو ههمووان

کتیبی قوتابی

پۆلی چواره‌می بنه‌ڕه‌تی - به‌رگی یه‌که‌م

چاپی نۆیه‌م

٢٠١٦ ز / ٢٧١٦ کوردی / ١٤٣٧ هـ

سەرپەرشتی هونەری چاپ
عوسمان پیرداود کواز
خالد سلیم محمود

ژماره‌گه‌وره‌کان Greater Numbers

- ✓ ٣..... **Check what you know** **زانباریه‌کانت ساغبه‌وه**
- ١ Place Value به‌های خانه‌یی
- ٢ Hundred thousands سه‌ده‌زاران
- ٣ Millions ملیۆنان
- ٤ Comparing Numbers به‌راوردکردنی ژماره‌کان
- ٥ Order Numbers ریزکردنی ژماره‌کان
- ٦ Round Numbers نزیککردنه‌وه‌ی ژماره‌کان
- ٧ **Problem solving strategy** **پێگاکانی شیکاری پرسیاره‌کان**
- ٢٠ **make a table** خسته‌یه‌ک پێکبه‌ینه
- ٢٢ **Review** پێداچوونه‌وه
- ٢٣ **Standardized test prep** ئاماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه

کو‌کردنه‌وه و لی‌ده‌رکردنی ژماره‌گه‌وره‌کان Add and Subtract Greater Numbers

- ✓ ٢٥..... **Check what you know** **زانباریه‌کانت ساغبه‌وه**
- ١ Estimate Sum and Difference خه‌م‌لاندنی سه‌رجه‌م و جیاوازی
- ٢ Mental Math ئەژمێرکردنی هزری
- ٣ Addition and subtraction کو‌کردنه‌وه و لی‌ده‌رکردن
- ٤ Subtract Across Zeros سفر له لی‌ده‌رکردندا
- ٥ Choose a Method هه‌لبژاردنی هو‌کاریک
- ٦ Expression بری ژماره‌یی
- ٧ **Problem solving strategy** **پێگاکانی شیکاری پرسیاره‌کان**
- ٤٠ **make a model** نمونه‌یه‌ک به‌ینه
- ٤٢ **Review** پێداچوونه‌وه
- ٤٣ **Standardized test prep** ئاماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه

چارەسەرکردنی پێدراوەکان و کات

Processing Data and Time

٣

- ٤٥..... **Check what you know** زانیارییه کانت ساغبکهوه ✓
- ٤٦..... Mode and Median ناوه پراسته و مۆد ١
- ٤٨..... Coordinate grid خالەکان لەسەر تۆپی چوارگۆشهکان ٢
- ٥٠..... Graphical Line..... هێڵی پروونکردنهوهیی ٣
- ٤..... **Problem solving strategies** پێگاکانی شیکاری پرسیارهکان
- ٥٢..... **make a graph** وێنهیهکی پروونکردنهوهیی پیکبهینه
- ٥٤..... Reading Time خوێندنهوهی کات ٥
- ٥٦..... Elapsed Time..... ئەژمێرکردنی ماوه «کات» ٦
- ٦٠..... Gregorian Months مانگهکانی زایینی ٧
- ٦٢..... **Review** پێداچوونهوه
- ٦٣..... **Standardized test prep** ئامادهبوون بۆ تاقیکردنهوه

لێکدان له ژمارهیهکی یهك رهنووسی

Multiply by 1-Digit Number

٤

- ٦٥..... **Check what you know** زانیارییه کانت ساغبکهوه ✓
- ٦٦..... Multiplication and Division لێکدان و دابهشکردن ١
- ٦٨..... Multiply and Divide facts through 5 لێکدان و دابهشکردن تا ٥ ٢
- ٧٠..... Multiply and Divide through 12 لێکدان و دابهشکردن تا ١٢ ٣
- ٧٢..... Multiply 3 Factors (Numbers) لێکدانی سێ ژماره ٤
- ٥..... **Mental Math** ئەژمێرکردنی هزری:
- ٧٤..... Multiplication patterns..... شیوازەکان لە لێکدان ٥
- ٧٦..... Multiply 3 digit Numbers..... جیهه جێکردنی لێکدان ٦
- ٧٨..... Estimate products خەمڵاندنی ئەنجامی لێکدان ٧
- ٨..... **Problem solving strategies** پێگاکانی شیکاری پرسیارهکان -
- ٨٠..... **choose The operation** هەلبژاردنی کرداریک
- ٨٢..... **Review** پێداچوونهوه
- ٨٣..... **Standardized test prep** ئامادهبوون بۆ تاقیکردنهوه

لیکدان له ژماره یه کی دوو په نووسی

Multiply by 2-Digit Number

- ✓ زانیاریه کانت ساغبکوهه ۸۵ **Check what you know**
- ۱ لیکدان له ژماره یه کی دوو په نووسی ۸۶ Multiply by 2-Digit number
- ۲ هه لیکاردنی هوکاریک ۹۰ Choose a Method
- ۳ گه پان به دواي پړسا ۹۲ Find a Rule
- ۴ زیده تر له سهر لیکدان ۹۴ More about Multiplication
- ۵ کارامه یه کانی شیکاری پرسپاره کان
 پرسپاری فره هه نگو ۹۶ Multi-step problem
- پیداچوونه وه ۹۸ Review
- نماده بوون بو تاقیکردنه وه ۹۹ Standardized test prep

دابه شکردن به سهر ژماره یه کی یه په نووسی

Divide by 1-Digit Number

- ✓ زانیاریه کانت ساغبکوهه ۱۰۱ **Check what you know**
- ۱ دابه شکردن ۱۰۲ Division
- ۲ نه ژمیړکردنی هزری: Mental Math:
- شپوازه کان له دابه شکردن ۱۰۴ Division patterns
- ۳ خه ملاندنی نه نجامی دابه شکردن ۱۰۶ Estimate Quotients
- ۴ جیبه جیکردنی دابه شکردن ۱۰۸ Division procedure
- ۵ سفر له نه نجامی دابه شکردن ۱۱۰ Quotient Across Zeros
- ۶ کارامه یه کانی شیکاری پرسپاره کان - Problem solving Skills
- مانای ماوه ۱۱۲ Interpret the Remainder
- پیداچوونه وه ۱۱۴ Review
- نماده بوون بو تاقیکردنه وه ۱۱۵ Standardized test prep

ژماره گه وره کان Greater Numbers

به شى
۱

زانباریه کانت ساغبکوه

Check what you know

ئەم لاپەرەیه بەکار بێنە بۆ دُنیا بوون
لە هەبوونی ئەم زانبارییانە پێویستە بۆ ئەم بەشە.

Vocabulary زاراوەکان

Digits	رەنووسی
Word	پیتی
Expanded	بەدریژی
Hundreds	سەدان
<	
>	
Less than	بچووکتەرە لە
Greater than	گەورەترە لە

دەستەواژە گونجاو لە لیستەکەدا هەڵبژێرە.

۱ رەنووسی ۶ لە ژمارە ۸۶۴۰ دەکەوێتە خانە ؟ .

۲ هێمای بچووکتەرە لە بریتییه ؟ .

۳ شیۆدی ؟ بۆ ژمارە ۷۳۱ بریتییه لە $۷۰۰ + ۳۰ + ۱$.

۴ هێمای ؟ بریتییه لە $<$.

Place Value بەهای خانەیی

بەهای رەنووسی شین بنووسە.

۵ ۵۰۲۴ ۶ ۳۹۳۴ ۷ ۳۰۰۱ ۸ ۹۳۵۶

Reading and Writting Numbers خۆندنهوه و نووسینی ژمارهکان

لەسەر شیۆدی رەنووسی بنووسە.

۹ سەد و چل و شەش ۱۰ دوو هەزار و حەفتا ۱۱ شەش هەزار و سی سەد

و چل و نۆ

لەسەر شیۆدی دریژی بنووسە.

۱۲ ۶۴۳ ۱۳ ۳۳۱۱ ۱۴ ۲۰۴۰ ۱۵ ۳۱۰۵

Compare Numbers بەراوردکردنی ژمارهکان

بەراورد بکە و هێمای $>$ یان $<$ یان $=$ لە شوێنی دابنێ.

۱۶ ۶۴۷ • ۴۷۶ ۱۷ ۷۶۹۱ • ۷۹۱۶ ۱۸ ۵۷۷۷ • ۴۹۷۸

Round Numbers نزیککردنهوهی ژمارهکان

نزیکبکەوه بۆ نزیکترین سەد

نزیکبکەوه بۆ نزیکترین دە

۱۹ ۸۵۷ ۲۰ ۴۵۲۱ ۲۱ ۱۵۵ ۲۲ ۵۳۰۶

Order Numbers ریزکردنی ژمارهکان

لە بچووکهوه بۆ گەوره ریزیکە.

لە گەورهوه بۆ بچووک ریز بکە.

۲۳ ۶۱۸، ۱۶۸، ۶۸۱ ۲۵ ۵۱۱، ۵۲۰، ۵۱۹

۲۴ ۹۳۸۰، ۹۸۰۳، ۸۰۹۳ ۲۶ ۶۴۹۹، ۷۱۰۰، ۶۷۴۰

به‌های خانه‌ی

Place Value

فیربه

پیداچوننه‌وه‌ی خیرا

۵۵ - ۲۱ = ۳۴

۷۷ - ۲۰ = ۵۷

۳۲۱ + ۲۷۰ = ۵۹۱

له‌بیرت بی

ده‌پهنوسمان هه‌یه:

۰، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹

پهنوسه‌کان به‌کارده‌هینین

بۆ نووسینی ژماره‌کان.

بیرکه‌وه:

ههر پهنوسی‌ک له به‌های ئه‌و

خانه‌یه بده که پهنوسه‌که‌ی تیا

ده‌رده‌که‌وێت، بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌م

به‌هایه‌ت ده‌ست بکه‌وێت که

ده‌ینوینێ.

قولترین شوین له ژیر پووی ده‌ریا له زه‌ریایی (ئوقیانوس) ی ئارام (هین) دایه و ده‌گاته ۱۱۰۳۴ مه‌تر. پهنوسی ۱ له‌م ژماره‌یه دووجار دیارکه‌وتوو.

ئایا به‌های پهنوسی ۱ له کۆتایی ژماره‌که‌دا چه‌نده؟

یه‌کان	ده‌یان	سه‌دان	هه‌زاران	ده‌هه‌زاران
۴	۳	۰	۱	۱

1×4	10×3	100×0	1000×1	10000×1
۴	۳۰	۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰۰

به‌م شیوه‌یه به‌های پهنوسی ۱ له کۆتایی ژماره‌که ده‌کاته ۱۰۰۰۰.

له‌بیرت نه‌چی به‌های پهنوسی‌ک له ژماره‌یه‌که‌دا خانه‌ی ئه‌و پهنوسه له ژماره‌که دیاری ده‌کات.

به‌های ژماره‌که هه‌مووی ده‌گۆرپێت ئه‌گه‌ر ههر پهنوسی‌کی لی بگۆرپێت.

▲ قولترین شوینی ئاوی که ئه‌ستیره‌ی ده‌ریایی به‌ زیندووی تیا دۆزرایه‌وه ده‌گاته ۷۵۸۴ مه‌تر

کاتی‌ک ده‌گۆرپیت:

نموونه

ا	بۆ ۵۸۹۳۷	، ۵۹۹۳۷	۱۰۰۰ زیاده‌بیت
ب	بۆ ۵۸۹۳۷	، ۶۸۹۳۷	۱۰۰۰۰ زیاده‌بیت
ج	بۆ ۵۸۹۳۷	، ۸۸۹۳۷	۳۰۰۰۰ زیاده‌بیت
د	بۆ ۵۸۹۳۷	، ۵۷۹۳۷	۱۰۰۰ که‌مه‌بیت
ه	بۆ ۵۸۹۳۷	، ۴۸۹۳۷	۱۰۰۰۰ که‌مه‌بیت
و	بۆ ۵۸۹۳۷	، ۳۸۹۳۷	۲۰۰۰۰ که‌مه‌بیت

کام پهنوس پیویسته بگۆرپیت له ژماره‌ی ۱۳۸۷۲ بۆ ئه‌وه‌ی ژماره‌ی ۱۹۸۷۲ ده‌ست بکه‌وێت؟
چۆن له‌و کاته‌دا به‌های ژماره‌ ۱۳۸۷۲ ده‌گۆرپیت؟

۱ بهەى پەنوسى ۶ لە ژمارەى ۷۶ ۳۰۸ چەندە؟

بەهەى پەنوسى ۴ لە ھەر يەك لەم ژمارانەدا بنووسە.

۲ ۲۷ ۳۴۵ ۳ ۷۴ ۹۰۰

۴ ۸۳ ۴۱۲ ۵ ۱۴ ۸۷۳

بەراورد لە نۆوان پەنوسەکان بکە بۆ ئەوەى بەهەى پەنوسە گۆراوەکە بدۆزیتەو.

۶ ۸۹۴۷ بۆ ۳ ۹۴۷ ۷ ۸۲ ۷۵۶ بۆ ۸۲ ۷۱۶ ۸ ۱۴ ۵۸۳ بۆ ۱۶ ۵۸۳

راھێنان و شیکارى پرسىارەکان

بەهەى پەنوسى ۸ لە ھەر يەك لەم ژمارانەدا بنووسە.

۹ ۵۳ ۴۸۹ ۱۰ ۹۷ ۸۰۷ ۱۱ ۸۶ ۲۳۹ ۱۲ ۶۸ ۳۹۱

بەراورد لە نۆوان پەنوسەکان بکە بۆ ئەوەى بەهەى پەنوسە گۆراوەکە بدۆزیتەو.

۱۳ ۳۲ ۸۹۵ بۆ ۳۲ ۸۹۵ ۱۴ ۹۳ ۸۱۴ بۆ ۹۹ ۸۱۴ ۱۵ ۳۸ ۰۹۷ بۆ ۳۸ ۰۴۷

ژمارە نوێیەکە بنووسە.

۱۶ ۶۷۱ ۵ کاتێک ۲ ۰۰۰ زیاد دەکریت ۱۷ ۳۷ ۸۴۲ کاتێک ۱۰ ۰۰۰ کم دەکریت

۱۸ ۳۶ ۱۷۲ کاتێک ۶۰۰ زیاد دەکریت ۱۹ ۵۲ ۴۹۶ کاتێک ۷۰ کم دەکریت

تەواو بکە.

۲۰ ۲۰ ۰۰۰ + ۱۰۰ + ۸۰ = ۲۴ ۱۸۰ ۲۱ ۵۰۰۰ + ۲۰۰ + ۳۰ + ۶ = ۵۲ ۶

۲۲ تیگەیشتنى ژمارەکان لە ژمارەى ۴

پەنوسى . پەنوسى ۲ دەکەوێتە ئەو دوو

خانەى کە گەرەتەرىن بەهەى ھەبێت

سەرچەرمى پەنوسى دەیان و پەنوسى يەکان

دەکاتە ۱۴ دەبێ ئەمە کامە ژمارە بێت؟

۲۳ بنووسە کام ژمارەت دەست دەکەوێت

ئەگەر بۆ ژمارە ۲ ۷۹۴ پەنوسى بۆ خانەى دە

ھەزاران زیاد بکەیت و بېتە دوو ئەوەندەى

پەنوسى خانەى يەکان؟

پێداچوونەو و ئامادەبوون بۆ تاقىکردنەو

ژمارەى ناديار بنووسە لە ھەردوو راھێنانى ۲۴

و ۲۵

۲۴ ۲۰ = ۵ - ۳۹ ۲۵ ۲۰ = ۵ - ۳۹

۲۶ شۆھى پروتەختىكى ۴ لا يەكسان لە دريژدا بلى.

۲۷ ۶۳ + ۷۸ كۆ بکەرەو.

۲۸ ژمارەى ناديار لەم شۆازەدا کامەيه؟

۳۱۸ : ۳۲۴ : ۳۳۰ : ۳۴۲

۳۳۴ [ا] ۳۳۶ [ب] ۳۳۸ [ج] ۳۴۰ [د]

سه‌د هه‌زاران

Hundred Thousands

فێرێه

پیداچوونه‌وه‌ی خێرا

به‌های خانه‌ی رهنووسی ۳ بنووسه

۶۹۳ ۲ ۴۹۰۳۱ ۱

۸۳۹۰۴ ۴ ۳۵۴۷۷ ۳

۲۳۸۶ ۵

زاراوه‌کان

Period دابڕین

له زه‌وییه‌وه بو مانگ نزیکترین دووری نیوان زه‌وی و مانگ ده‌کاته ۳۶۳ ۳۷۷ کیلۆمه‌تر.

بو نواندنی ئەم ژماره‌یه ستوونیکی تایبەت زیاد ده‌کەین به سه‌ده‌هه‌زاران بو خشته‌ی خانه‌کان.

دابڕین

هه‌زاران			یه‌که‌کان		
سه‌د هه‌زاران	ده هه‌زاران	هه‌زاران	سه‌دان	ده‌یان	یه‌کان
۳	۶	۳	۳	۷	۷

هه‌ر کۆمه‌لیک له سی خانه پێک هاتبێت پێی ده‌وتریت دابڕین. ماوه‌یه‌کی زۆر کورت هه‌یه له‌نیوان دابڕینی و دابڕینی تر که لیکیان جیا ده‌کاته‌وه. ژماره ۳۶۳ ۳۷۷ له دوو دابڕین پێک هاتووه. دابڕینی یه‌که‌کان و دابڕینی هه‌زارن.

له‌بیرت نه‌چی به‌های خانه‌یی و ناوی دابڕینه‌کان یارمه‌تیت ده‌دەن له خویندنه‌وه و نووسینی ژماره‌کان.

شیۆه‌ی رهنووسی : ۳۶۳ ۳۷۷

شیۆه‌ی پیتی : سی سه‌د و شه‌ست و سی هه‌زار و سی سه‌د و هه‌فتا و هه‌فت

شیۆه‌ی درێژی : ۳۰۰ ۰۰۰ + ۶۰ ۰۰۰ + ۳ ۰۰۰ + ۳۰۰ + ۷۰ + ۷

نموونه

شیۆه‌ی رهنووسی	شیۆه‌ی پیتی	شیۆه‌ی درێژی
ا ۴۰ ۹۱۵	چل هه‌زار و نو‌سه‌د و پانزه	۴۰ ۰۰۰ + ۹۰۰ + ۱۰ + ۵
ب ۶۰۷ ۳۰۴	شه‌ش سه‌د و هه‌فت هه‌زار و سی سه‌د و چوار.	۶۰۰ ۰۰۰ + ۷ ۰۰۰ + ۳۰۰ + ۴

۱ تىكرى دوورى نىۋان زەۋى و مانگ ۳۸۴ ۴۸۲ كىلومەترە.
بەھاي خانەيى پەنۋوسى ۳ لەۋ ژمارەيەدا چەندە؟

دوۋ شىۋەدى تر بۇ ھەر ژمارەيەك بنۋوسە.

۲ دوۋسەد و پىنچ ھەزار و سى سەد و شەست و يەك.

۳ ۹۱۶۳۵۹

▲ بۇ يەكەم جار لە سالى ۱۹۶۹ ز مروڤ
پى ي لەسەر پرووى مانگ دانا.

راھىتان و شىكارى پرسىاردەكان

دوۋ شىۋەكەدى تر بۇ ھەريەك لەم ژمارانە بنۋوسە.

۵ ۱۴۰۷۰۵

۴ سى سەد ھەزار و شەست و نۆ

۷ ۶۰۰۰۰ + ۳۰۰۰ + ۴۰ + ۸

۶ چوارسەد و شازدە ھەزار و دوۋسەد و دە

تەواۋ بکە.

۹ ۸۰ + ۹۰۰۰۰ + ۹۰۵۸۰ = نەۋەد ھەزار

۸ ۵۲۳۷۶ = پەنجاۋ دوۋ ؟ سى سەد و

و پىنچ ؟ و ھەشتا

؟ = ۷۰ + ۳۰۰ + ۵۰۰۰۰ +

بەھاي پەنۋوسە شىنەكە بنۋوسە.

۱۳ ۲۷۸ ۱۰۵

۱۲ ۱۴۳ ۲۹۶

۱۱ ۹۸۰ ۵۷۱

۱۰ ۵۳۴ ۹۰۸

۱۴ ئەگەر سى ھەزار زىاد بکەيت بۇ ژمارە پىنچ سەد ھەزار و بىست و شەش، شىۋەدى پەنۋوسى ژمارە

نويىەكە چۆن دەيىت؟

۱۵ من ژمارەيەكەم ۹۰۰ زياترم لە گەۋرەترين ژمارەدى ۴ پەنۋوسى، كە دەتوانىت پىكبەيىنرىت

بەبەكارھىنانى پەنۋوسەكانى ۱، ۴، ۲، ۵، من كام ژمارەمە؟

پىداچوۋنەۋە و ئامادەبوۋن بۇتاقىكرىدەۋە

سەرچەم بدۆزەۋە.

۲۰ ئامادەبوۋن بۇتاقىكرىدەۋە

۱۲۳ + ۸۹ + ۴۱۷

۵ ۶۲۹

ج ۶۱۹

ب ۵۲۹

ا ۵۱۹

۱۷ ۸۹۶ = ۷۵ -

۱۶ ۱۹۴ = - ۳۲۵

۱۸ ۶۱۵ بۇ نىزىكترين سەد نىزىك بکەۋە.

۱۹ ۳۵ + ۶۶ = + ۳۵

مليونان

Millions

فیریه

پیداچونه وهی خیرا

به های رهنوسی ۴ چنده؟

۳۴۲۷ ۲ ۵۴۱۹۰ ۱

۸۹۳۴ ۴ ۲۴۳۰۱۸ ۳

۶۴۸ ۵

زاراوه کان

مليون Million

نایا ده زانیت؟ روژنامه کان هواله کان ناوخی و نیشتمانی و جیهانیمان بو دابین ده کن. یه کم روژنامه له ئەلمانیا له سه دهی پازده هم دا ده رچوو.

له م روژنامه دا هوالیک بلاو کرابوو وه که پیکهاتبوو نزیکه ی له ۲۰۰ ووشه، ئەگەر له هر لاپه ریه ک ۵ هوال هه مان ژماره ی وشه کان تیدا بیت. ژماره ی ووشه کان له م لاپه ریه دا چنده؟

بیر بکه وه:

$$۱۰۰۰ = ۲۰۰ + ۲۰۰ + ۲۰۰ + ۲۰۰ + ۲۰۰$$

به م شیوه ه هر لاپه ریه ک نزیکه ی ۱۰۰۰ ووشه ی تیدایه.

ئەگەر لاپه ریه ک هه زار ووشه ی تیداییت ئەوا:

۱۰ لاپه ر ۱۰۰۰۰ ووشه ی تیدایه.

۱۰۰ لاپه ر ۱۰۰۰۰۰ ووشه ی تیدایه.

۱۰۰۰ لاپه ر ۱۰۰۰۰۰۰ ووشه ی تیدایه.

مليون بریتیه له هه زار هه زار.

دابړینیکی نوو بو خشته ی خانه کان زیاد ده کین ئەویش دابړینی ملیونه:

مليونان			هه زاران			یه که کان		
سه دان	ده یان	یه کان	سه دان	ده یان	یه کان	سه دان	ده یان	یه کان
		۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰

ده نووسین: ۱۰۰۰۰۰۰ ده خوینتینه وه: مليون

مليون ژماره یه کی گه وره یه. ئەگەر له هر خوله کیک ۱۰۰ ووشه بخوینتیه وه ئەوا پۆیستت به نزیکه ی ۷ پۆژ هیه یه بو ئەوه ی به به رده وای یه ک مليون ووشه بخوینتیه وه.

ژماره‌کان به ملیون More About Millions

له ژماره ورد به‌رموه که له خشته‌ی خانه‌کان نووسراوه.

دابړین

ملیونان			هزاران			یه‌که‌کان		
سه‌دان	دهیان	یه‌کان	سه‌دان	دهیان	یه‌کان	سه‌دان	دهیان	یه‌کان
	۸	۲	۹	۷	۹	۸	۶	۸

شیووی رهنووسی: ۸۲ ۹۷۹ ۸۶۸

شیووی پیتی: هه‌شتاو دوو ملیون و نو سه‌د و هه‌فتاو نو هزار و هه‌شت سهد و شه‌ست و هه‌شت.

شیووی دريژي: ۸۰ ۰۰۰ ۰۰۰ + ۲ ۰۰۰ ۰۰۰ + ۹۰۰ ۰۰۰ + ۷۰ ۰۰۰ + ۹ ۰۰۰ + ۸۰۰ + ۶۰ + ۸

نمونه

شیووی رهنووسی	شیووی پیتی	شیووی دريژي
۵۴ ۰۶۰ ۹۰۰ ①	په‌نجا و چوار ملیون و شه‌ست هزار و نو سه‌د	۴ ۰۰۰ ۰۰۰ + ۶۰ ۰۰۰ + ۹۰۰ ۵۰ ۰۰۰ ۰۰۰ +
۱۰۰ ۲۰۷ ۰۵۴ ②	سه‌د ملیون و دوو سه‌د و هه‌فت هزار و په‌نجا و چوار	۲۰۰ ۰۰۰ + ۷۰۰۰ + ۵۰ + ۴ ۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ +

ساغېکه‌وه

① چهند دابړین به‌کار ديټ له ژماره‌یه‌کی ۸ رهنوسيدا؟

به‌های رهنووسی شين بنووسه.

④ ۶۸ ۴۵۹ ۲۲۷

③ ۸ ۴۵۰ ۲۰۳

② ۷ ۹۴۳ ۱۲۰

شیووی پیتی بو هه‌ریه‌که له‌م ژمارانه بنووسه.

⑦ ۶۰۸ ۰۴۹ ۲۲۷

⑥ ۱۶ ۴۵۲ ۰۰۳

⑤ ۵۷ ۶۴۳ ۱۲۰

خستەى خانەكان بەكاربەئىنە بۆدۆزىنەوئى ژمارەى نادىار لە ھەرىەك لەم شىۋازانەى خوارەوئە.

۸ ۶۷۵۸ ۳۲۴ ؛ ۶۷۶۸ ۳۲۴ ؛ ؟ ۶۷۸۸ ۳۲۴

۹ ۹۵۳۷ ۴۶۱ ؛ ۹۵۳۷ ۵۶۱ ؛ ؟ ۹۵۳۷ ۷۶۱

۱۰ شىۋەى پىتى ئەم ژمارەىە بنووسە كە
۱۰ ۰۰۰ ۰۰۰ زىاترە لە ۵ ۶۷۰ ۸۹۱ .

۱۱ ژمارەى ۱۲ ۰۹۷ ۳۴۱ بە شىۋەى درىژى بنووسە.

۱۲ شىۋەى پىتى بۆ ئەم ژمارەىە بنووسە.
 $۸۰۰۰۰۰۰ + ۱۰۰۰۰۰۰ + ۷۰۰۰۰ + ۳۰۰۰ + ۹۰۰ + ۵۰ + ۶$

تەواو بكە.

۱۳ $۷۰۰۰۰۰۰ + ۵۰۰۰۰۰۰ + ۲۰۰۰۰۰ + ۳۰۰۰ + ۸۰۰ + ۴۰ + ۶ = ۷۵۲۳$ ۴۶

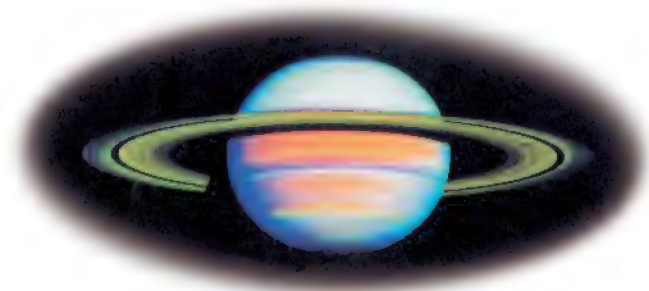
۱۴ $۷۹۰۳۲۶۴ =$ ھەفت ؟ و نۆسەد و سى ؟ دووسەد و شەست و چوار.

۱۵ ؟ پرسىار چىە؟ سامان ژمارەى ۴۶۱۵۲۷۸۰
نووسى. وەلام برىتییە ۶۰۰۰۰۰۰، پرسىار چىیە؟

۱۶ پرسارىك بنووسە بە پشت بەستىن بە ووتارىك لە رۆژنامەىەكدا كە
ژمارەكان تىادا لەسەر شىۋەى رەنووسى يان پىتى دەردەكەوئە.

۱۷ ؟ ھەلە لەكوئىدايە؟ ئازاد لە

راپۆرتەكەيدا نووسى كە ھەسارەى زوحەل
خولیک بە دەورى خۆردا بە دە ملیۆن و ھەفت
سەد و شەست پۆژ تەواو دەكات. ھەلەكەى
ئازاد دەربخە و ژمارەكە بەشىۋەى راست
بنووسە.

▲ ھەسارەى زوحەل ھەر ۱۰ ۷۶۰ پۆژ
جارىك بەدەورى خۆردا دەسورپئەوئە .

۱۸ ھەسارەى زوحەل بە ئەلەكانى جیادەكریئەوئە.
نزیكترین ئەلە لە ھەسارەكە دەكەوئە دوورى
نزیكەى ۷۰۰۰ كم. دورترینیان دەكەوئە
دوورى نزیكەى ۷۳ ۹۹۰ كم. ئەو دووژمارەىە
بەشىۋەى پىتى بنووسە.

پیداچوونەو و ئامادەبوون بۆتاقیکردنەو

ئەنجامی راهیئانی ۱۹ تا ۲۲ بدۆزەو.

۱۹ $714 + 836$ ۲۰ $138 - 854$

۲۱ 4×8 ۲۲ $7 \div 42$

۲۳ دوو ژمارە سەرجه میان ۱۵ یە و جیاوازیان ۳ یە، ئەو دوو ژمارە کامەن؟

۲۴ خانە پەنوسى ۶ لە ژمارەى ۳۶ ۲۸۹ چیه؟

۲۵ ژمارەى دووسەد هەزار و هەشتا و شەش بە شۆهوى پەنوسى بنوسە.

۲۶ ئامادەبوون بۆ تاقیکردنەو

لە پەرتووکخانەى ئارام ۸۷ پەرتووک هەیه و ۱۳ پەرتووکى زیاترە لە پەرتووکەکانى پەرتووکخانەى گۆران. ئایا چەند پەرتووک هەیه لە پەرتووکخانەى گۆران؟

۱ 71 ۲ 74 ۳ 95 ۴ 100

۲۷ ئامادەبوون بۆ تاقیکردنەو

رێسای شیوازەکە کامەیه؟
۲۵، ۱۹، ۱۳، ۷، ۱

۱ 6 زیاد دەکەین ۲ 5 زیاد دەکەین

۳ 4 زیاد دەکەین ۴ 3 زیاد دەکەین

گۆشەى پووناکبیران

Thinker's Corner

$14 = XIV$

شروقه: IV بریتیه له $10 + 4$ ؛ $1 - 5$

کاتیك به‌های هیما که‌متر بێت له به‌های ئەو هیمایهی که له پێشه‌وهی لای راست دێت لێدەرده‌کەین.

XLI ۵

XC ۴

XXXIX ۳

XIX ۲

LVI ۱

۶ ژماره‌کانى ۳۵ و ۴۴ و ۶۲ به رهنوسى پۆمانى بنوسە.

شیکارکردنى پرسیارەکان

پەنوسەکانى پۆمانى Roman numerals

له سیستمى ئەژمێرکردنمان پەنوسەکانى هیندى عەرەبى خۆره‌لات (۰، ۱، ۲، ...) به‌کارده‌ئین. به‌لام ئەوروپیه‌کان و خۆرئاوايه‌کان پەنوسەکانى (۰، ۱، ۲، ...) به‌کارده‌ئین. پۆمانیه‌کۆنه‌کان پیتی زمانه‌وانى وه‌ک هیما بۆ ژماره‌کان به‌کاره‌ئناوه.

M	D	C	L	X	V	I
۱۰۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰	۵	۱

بیر له‌م دوو نمونه‌یه بکه‌وه:

$63 = LXIII$

شروقه: $63 = 50 + 10 + 1 + 1 + 1$

کاتیك هیماکان دووباره ده‌بنه‌وه وه‌ کوێان ده‌کەینه‌وه یان کاتیك بره‌کەى زیاد ده‌کات له پاسته‌وه بۆ چه‌پ. هیماکان له سێ جار زیاتر دووباره نابنه‌وه.

ئەم ژمارانه‌ى خواره‌وه بنوسە.

پیداچونه‌وه‌ی خیرا

به‌های په‌نوسی شین چه‌نده؟

٦٨ ٣٢٠

٢

١٩ ٥٦٣

١

٤٧٩ ٨٠٠

٤

٢٣٤ ٥٧٨

٣

به‌راوردکردنی ژماره‌کان

Comparing Numbers

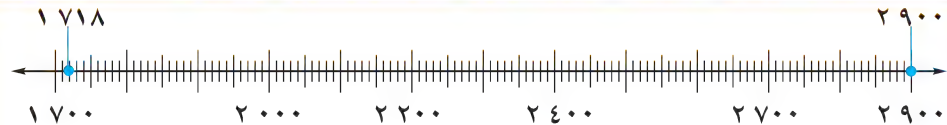
فیریه

پیره‌وی پووبار دریزی پووباری دیجله
١٧١٨ کم، وه دریزی پووباری فورات ٢٩٠٠ کم،

کام له‌م دوو پووباره دریزتره؟

پښتای یه‌که‌م هیلی ژماره‌کان به‌کارده‌نین بۆ به‌راوردکردن له
نیوان ژماره‌کان. به‌راورد له نیوان دوو ژماره‌ی ١٧١٨ و ٢٩٠٠ ده‌کین.

١٧١٨ ده‌کویته لای چه‌پی ٢٩٠٠
١٧١٨ که‌واته بچوکتیره له ٢٩٠٠ واته ٢٩٠٠ گوره‌تره له ١٧١٨
١٧١٨ < ٢٩٠٠ واته ٢٩٠٠ > ١٧١٨

له نه‌جامدا دهرده‌کویته که پووباری فورات دریزتره له پووباری دیجله.

پښتای دووهم ده‌توانین به‌های خانیه‌ی په‌نوسه‌کان به‌کاربه‌نین بۆ به‌راورد کردن.
بیر له دوو ژماره‌ی ٣٧٧٠٠ ٨٣٦ و ٣٧٣١٧ ٦٠٠ بکه‌وه.

هنگاوی ٣

به‌راورد له نیوان سه‌ده هزاران بکه

٣٧ ٧٠٠ ٨٣٦
٣ < ٧

٣٧ ٣١٧ ٦٠٠

حه‌وت سه‌ده هزار گوره‌تره له سی
سه‌ده هزار. که‌واته
٣٧ ٣١٧ ٦٠٠ < ٣٧ ٧٠٠ ٨٣٦

هنگاوی ٢

به‌راورد له نیوان ملیونان بکه.

٣٧ ٧٠٠ ٨٣٦
٧ = ٧

٣٧ ٣١٧ ٦٠٠

له‌ویدا هه‌مان ژماره هه‌یه بۆ
ملیونان.

هنگاوی ١

له خانه‌ی یه‌که‌می لای چه‌پ
ده‌ستپیکه و به‌راورد له نیوان ده
ملیونان بکه.

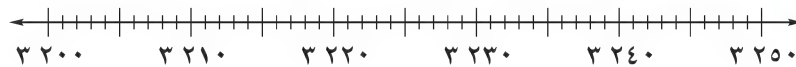
٣٧ ٧٠٠ ٨٣٦
٣ = ٣

٣٧ ٣١٧ ٦٠٠

له‌ویدا هه‌مان ژماره هه‌یه بۆ ده
ملیونان.

له‌بیر مه‌که بۆ ئه‌وه‌ی به‌راورد له نیوان ژماره‌کان بکه‌ین، هیلی ژماره‌کان یان به‌های
خانه‌کان به‌کار ده‌نین.

۱ شروقه بكه چۆن بهراورد له نيوان ۳ ۲۱۸ و ۳ ۲۲۵ دهكەيت به بهكارهيناني هيلی ژمارهكان.

ژماره گهوارهترهكه بنووسه.

۲ ۲ ۳۴۶ يان ۲ ۳۳۸ ۳ ۵۲ ۴۵۷ يان ۶۷ ۶۲۳

راهيتان و شيكاري پرسيارهكان

ژماره بچووكهكه بنووسه.

۴ ۴ ۵۱۶ يان ۴ ۱۵۶ ۵ ۱۸ ۹۳۷ يان ۱۸ ۹۲۷

بهراورد بكه. > يان < يان = له شويئي دابني.

۶ ۲ ۴۷۵ ۷ ۱۳ ۰۵۶ ۱۳ ۱۵۶

۸ ۵ ۰۰۰ ۳۷۱ ۹ ۵۰۰ ۳۷۱ ۸۲ ۲۴۵ ۵۳۵ ۸۲ ۲۴۵ ۲۳۵

هموو ئهو رهنووسانه بنووسه كه دهكريت شويئي بگريتهوه.

۱۰ ۷ ۵۳۶ > ۹ ۹۵۷ ۵۴۹ ۱۱ ۹۶ ۵۱۷ < ۴۲۳ ۶۹۵ ۸۱۵

نهم خشتهيه بهكاربهينه بوشيكاري راهيتاني ۱۲ تا ۱۵.

۱۲ كام پووبار دريژتره، ئهمهزۆن يان نيل؟

۱۳ كام پووبار له ئاسيا له ۲ ۷۵۰ كم دريژتره؟

۱۴ كام لهم پووبارانهي له خشتهكهدها هميه دريژترينiane؟

و كاميان كورترينiane؟

۱۵ پرسياريك بنووسه لهباري بهراوردكردن له

نيوان دوو پووبار لهو پووبارانهي كه له خشتهكهدها هاتوو.

پووبارهكان له جيهاندا

پووبار	كيشوهر	دريژي (كم)
ئهمهزۆن	ئهمريكا	۶ ۴۳۶
تشانغ	ئاسيا	۶ ۳۷۸
دجله	ئاسيا	۱ ۶۵۰
فورات	ئاسيا	۲ ۷۸۰
نيل	ئەفريقيا	۶ ۶۹۳

پیداچوونهوه و نامادهبوون بۆتاقيردنهوه

۱۹ ۱۰ ۳۴ ۵۰۶ بنووسه به شيوهي پيتي.

۲۰ شيوهي رهنووسي ئهم ژماره كامهيه؟

۵۰ ۰۰۰ ۰۰۰ + ۳۰ ۰۰۰ + ۴

۵۰ ۰۳۰ ۰۰۴ ج ۱۵ ۳۰۴ ۰۰۰ ا

۵۰ ۳۰۰ ۴۰۰ د ۱۵ ۰۳۴ ۰۰۰ ب

بههاي رهنووسي ۴ له ههردوو راهيتاني ۱۶ و

۱۷ بنووسه.

۱۶ ۲۴۱ ۳۸۹ ۱۷ ۷۵۹ ۴۸۶

۱۸ ئهو ژمارهيه بنووسه كه ۱ ۰۰۰ ۰۰۰

زياتره له ۹۹ ۰۳۶ ۸۷۱.

پیداچوونەوى خیرا

بەراررد بکە. $>$ یان $<$ یان $=$ لە شویینی دابنئ.

۱۰ ۷۴۹ ۱۷ ۰۹۴ ۱

۳۲ ۶۵۱ ۲۳ ۵۱۶ ۲

۷ ۸۹۲ ۷ ۸۹۲ ۳

۱۵ ۳۹۰ ۹ ۵۱۳ ۴

۸۴ ۳۱۶ ۸۶ ۴۱۳ ۵

ریزکردنی ژمارەکان

Order Numbers

فێرە

پووبەرە لیك نزیكەكان خستەكە پووبەری پارێزگاكانی

هەولێر و سلێمانی و دهۆك و كەركوك پوون دەكاتەو بە

کیلۆمەتر چوارگۆشە. ناوی پارێزگاكان بەپێی پووبەر لە

گەرەو بە بچووك ریز بکە.

پارێزگا	پووبەر
سلێمانی	۱۷ ۰۲۳
دهۆك	۶ ۵۵۳
هەولێر	۱۴ ۴۷۱
كەركوك	۱۰ ۲۸۲

پێگای یەكەم هێلی ژمارەكان بەكاردهێنین بۆ ریزکردنی ژمارەكان .

بەم شێوەیە دەبینین پارێزگای سلێمانی ئەو پارێزگایە کە پووبەرەكەى

گەرەترە و پارێزگای دهۆك پووبەرەكەى بچووكترە. ریزکردنەكە بەم شێوەیە دەبێت

سلێمانی، هەولێر، كەركوك، دهۆك

پێگای دووهم بەهای خانەیی بەكاردهێنین بۆ ریزکردنی ژمارەكان. ۴۶۹ ۸۷۲، ۴۳۷ ۲۴۳، ۴۳۵ ۶۸۱

لە بچووكەو بە بچووكەو ریز بکە.

هەنگاوی ۳

بەراررد لە نۆوان پەنوسەكانی

خانەى هەزاران بکە :

۴ ۳ ۷ ۲ ۴ ۳

۴ ۳ ۵ ۶ ۸ ۱

۵ بچووكترە لە ۷. كەواتە

ریزکردنەكە لە بچووكەو بە بچووكەو

بریتییە لە : ۴۳۵ ۶۸۱

۴۶۹ ۸۷۲ : ۴۳۷ ۲۴۳

هەنگاوی ۲

بەراررد لە نۆوان پەنوسەكانی

خانەى دە هەزاران بکە :

۴ ۳ ۷ ۲ ۴ ۳

۴ ۶ ۹ ۸ ۷ ۲

۴ ۳ ۵ ۶ ۸ ۱

پەنوسى ۶ گەرەترە لە ۳. كەواتە

۴۶۹ ۸۷۲ ژمارە گەرەكەى.

هەنگاوی ۱

بەراررد بکە لە نۆوان پەنوسەكان

لە خانەى سەد هەزاران :

۴ ۳ ۷ ۲ ۴ ۳

۴ ۶ ۹ ۸ ۷ ۲

۴ ۳ ۵ ۶ ۸ ۱

پەنوسەكانى سەد هەزاران

هەمان پەنوسن.

لەبیرت نەچى دەتوانین ژمارەكان ریز بکەین لە بچووكەو بە بچووكەو یان لە گەرەو بە بچووك.

ساغبکەو

کاتیك بەراررد لە نۆوان دوو ژمارەدا دەکەیت کە هەمان ژمارەیان لە پەنوسەكان تێدا بێت لە ، بۆچی بە

یەكەم خانە دەست پى دەکەیت لەلای چەپەو؟ باسی بکە.

لە بچووكتر بو گەرەو ریز بکە : ۳۵ ۰۰۰ : ۳۵ ۲۲۵ : ۳۴ ۳۵۰ .

پراھیتان و شیکاری پرسیارهکان

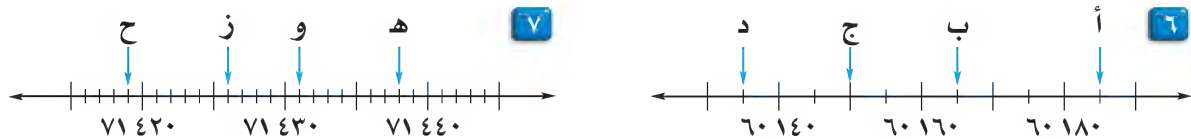
ژمارهکان ریز بکه له بچوکهوه بو گهوره به به کارهیتانی هیلی ژمارهکان

۳ ۳۶ ۳۹۷ : ۳۶ ۴۵۷ : ۳۶ ۳۸۴ : ۳۶ ۴۱۹ ۴ ۱۹۰ ۲۰۹ : ۱۹۱ ۲۱۰ : ۱۹۰ ۲۰۱

۵ ژمارهکانی ناو لیسته که له گهورهوه بوچوک ریز بکه پاشان هیلیک
بکیشه به ژیر ئه ژمارانهی که دهکویته نیوان ۶۲۵ ۰۰۰، ۶۵۰ ۰۰۰. ۶۲۸ ۳۴۱ ۶۴۸ ۷۲۹ ۶۴۲ ۹۷۸
۶۱۲ ۴۴۳ ۶۲۴ ۸۷۹ ۶۸۲ ۴۳۷

ئه ژمارهیه بنووسه که به رامبه هر پیتی که پاشان گه ورهترین و بچوکهترین ژماره بنووسه.

همه مو ئه پهنووسانه دیار بکه که له توانا دایه له شوینی دابنریت.

۸ ۱۲۰۰ > ۱۰۱۲ > ۲۰ > ۱۲۰۰ ۹ ۸۳۰۹۶ > ۸۰۸۶ > ۸۲۹۱۳

۱۰ من ژمارهیه کم له نیوان ۱۴۹۹۰۰ و ۱۵۰۰۰۰ پهنووسی دهیانم ۷ گه ورهتره له پهنووسی یه کانم،
سه رجهمی ههردوو پهنووسه که ۹ یه. من کام ژماره؟

خسته به کاربهیته بو شیکاری پراھیتانی ۱۱ تا ۱۳.

۱۱ ناوی پاریزگاکان ریز بکه به پیی پوهه رهکانیان له
گهورهوه بو بچوک (پوهه رهکان به کیلومهتر
چارگوشه).

۱۲ کام پاریزگا پوهه رهکهی گه ورهتره له پوهه ره
پاریزگای به سره؟

۱۳ کام پاریزگا پوهه رهکهی که متره له ۵۰۰۰ کیلومهتر چارگوشه؟

پاریزگا	پوهه ره	پاریزگا	پوهه ره
به غدا	۷۳۴	به سره	۱۹۰۷۰
موسل	۳۷۳۲۳	هه ولیر	۱۴۴۷۱
سلیمانی	۱۷۰۲۳	دیاله	۱۷۶۸۵
که ره لا	۵۰۳۴		

پیداچوونهوه و ناماده بوون بو تاقیکردنهوه

ئه نجامی پراھیتانی ۱۴ و ۱۵ بدۆزهوه.

۱۴ ۵۷۱ + ۳۹۸ ۱۵ ۱۰۳ - ۷۰۰

۱۶ به های پهنووسی ۵ چهنده له ۹۵۴ ۲۷۸

ا ۵
ب ۵۰
ج ۵۰۰۰
د ۵۰۰۰۰

پیداچوونه‌وهی خیرا

کامیان نزیکتره له ژماره‌ی

١٠٠ یان ٢٠٠؟

١٧٢

٢

٩٨

١

١٥٩

٤

١٤٥

٣

١٢٠

٥

زاراوه‌کان

Round

نزیکردن

نزیکردنه‌وهی ژماره‌کان

Rounding Numbers

فیربه

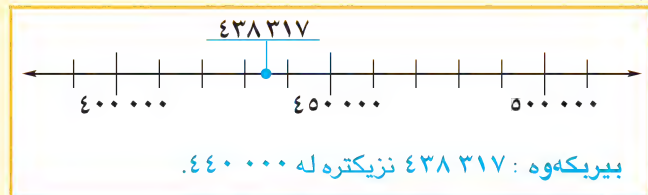
پووبه‌ری به‌رفراوان پووبه‌ری عیراق ٤٣٨ ٣١٧ کیلۆمه‌تر

چوارگۆشه‌یه، پوژنامه نوسێک ویستی نزیکی بکاته‌وه

بو‌نزیکترین ده‌ه‌زار ده‌بی کام ژماره بنوسی‌ت؟

پێگای یه‌که‌م هێلی ژماره‌کان به‌کارده‌یین.

به‌م شۆبه‌یه، ئه‌گه‌ر ژماره‌ی ٤٣٥٠٥٢ نزیك بکه‌ینه‌وه بو‌نزیکترین

ده‌ه‌زار، ئه‌وا ده‌بیته ٤٤٠ ٠٠٠.

پێگای دووهم سه‌یری په‌نوسه‌که ده‌که‌ین له‌ خانه‌ی

نزیکردنه‌وه. ژماره ٤٣٨٣١٧ بو‌ نزیکترین ده‌ه‌زار نزیك بکه‌وه.

• په‌نوسه‌کانی لای راستی خانه‌ی نزیك بو‌ونه‌وه هه‌موو ده‌بیته سفر.

• په‌نوسی خانه‌ی ده‌ه‌زاران بریتییه له ٣.

• په‌نوسی هاوسی لای راستی بریتییه له ٨.

• $٨ < ٥$

١ زیاد ده‌که‌ین: $٤ = ١ + ٣$

• ژماره نزیك کراوه‌که بریتییه له ٤٤٠ ٠٠٠.

• ئه‌و په‌نوسه دیار بکه له‌و خانه‌ی که بو‌ی نزیك ده‌کرێته‌وه.

• سه‌یری په‌نوسی هاوسی لای راست بکه.

• ئه‌گه‌ر په‌نوسی هاوسی که‌مه‌تر بو‌و له ٥ ئه‌وا

په‌نوسی خانه نزیککراوه‌که ناگۆرێت.

به‌لام ئه‌گه‌ر ٥ بو‌و یان گه‌وره‌تر له ٥ ، ١ زیاد بکه بو‌و

په‌نوسی خانه نزیککراوه‌که.

نموونه شوینه‌وار له کوردستان زۆر شوینه‌واری دێڕین هه‌یه له‌وانه وه‌ک ئه‌شکه‌وتی هه‌زار مێرد و شانه‌ده‌ر.

ئه‌شکه‌وتی هه‌زار مێرد ده‌که‌وێته دووری ١٣ کم باشوری پوژ ئاوا‌ی شاری سلێمانی له‌ شاخی به‌راران. له‌ لایه‌ن شوینه‌وار

ناسانی ئه‌مریکی پشکێنراوه له‌ سا‌لی ١٩٢٨ ز، که میژووه‌که‌ی ده‌گه‌ریته‌وه بو‌و ٥٠ ٠٠٠ سا‌ل بو‌و قو‌ناغی چاخی به‌ردین.

• ٥٠ ٠٠٠ نزیکترین نزیککراوه‌یه بو‌و خانه‌ی ده‌ه‌زاران. بو‌و کام له‌م دوو ژماره‌یه ؟ ٤٤ ٩٩٩ یان ٤٥ ١١١.

وولاتی عیراق

ژماره‌ی دانیشتوانی کورد له کوردستانی عیراق له چاو دانیشتوانی عیراق

ژماره‌ی دانیشتوان	سال
۱ ۳۴۷ ۳۷۱	۱۹۴۷
۱ ۷۲۲ ۵۶۴	۱۹۵۷
۲ ۱۱۸ ۲۸۸	۱۹۶۵
۳ ۰۶۹ ۴۱۱	۱۹۷۷
۴ ۰۹۶ ۱۱۵	۱۹۸۷

ئەندامه له کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌یه‌گرتوو‌ه‌کان، عیراق زۆر نه‌ته‌وه‌ی تێدا ده‌ژی هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک به‌ ئازادی زمانی دایک قسه (ئاخافتن) ده‌کات. کورد یه‌کێکه‌ له‌و نه‌ته‌وانه‌ی که‌ هه‌زاران ساڵه‌ له‌سه‌ر زه‌وی باوباپیری ده‌ژی له‌ کوردستان، ئێستا له‌ سایه‌ی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان کاروباری خۆی به‌رێوه‌ ده‌بات. خسته‌ی به‌رامبه‌ر ژماره‌ی دانیشتوانی هه‌ریمی کوردستان له‌ چاو دانیشتوانی عیراق له‌ ساڵی ۱۹۴۷ ز تا ساڵی ۱۹۸۷ ز پرون ده‌کاته‌وه‌.

• ژماره‌ی دانیشتوانی ساڵی ۱۹۴۷ ز نزیکه‌وه‌ بۆنزیکتیرین سه‌ده‌ هه‌زار.

• ژماره‌ی دانیشتوانی ساڵی ۱۹۷۷ ز نزیکه‌وه‌ بۆنزیکتیرین ده‌ هه‌زار.

چه‌ند نمونه‌یه‌کی تر

۱۷ ۳۳۹ ۰۰۰ نزیکه‌وه‌ بۆنزیکتیرین ملیۆن

۱۷ ۳۳۹ ۰۰۰ ده‌که‌ویته‌ نیۆان ۱۷ ۰۰۰ ۰۰۰ و ۱۸ ۰۰۰ ۰۰۰.

سه‌یری په‌نوسی
سه‌دانی هه‌زار بکه
خانه‌ی
نزیکه‌کردنه‌وه
۱۷ ۳۳۹ ۰۰۰

په‌نوسی ۳ بچووکتیره له‌ ۵. که‌واته‌ په‌نوسی ۷ وه‌ک خۆی ده‌مێنێته‌وه‌ به‌ی گۆران. به‌م شیوه‌یه‌، ئه‌وه‌ نزیکه‌کردنه‌وه‌ی ۱۷ ۳۳۹ ۰۰۰ بۆ نزیکتیرین ملیۆن بریتیه له‌ ۱۷ ۰۰۰ ۰۰۰.

۱ ۳۰۹ ۰۰۰ نزیکه‌وه‌ بۆنزیکتیرین ده‌ هه‌زار

۱ ۳۰۹ ۰۰۰ ده‌که‌ویته‌ نیۆان ۱ ۳۰۰ ۰۰۰ و ۱ ۳۱۰ ۰۰۰.

سه‌یری په‌نوسی
هه‌زاران بکه
خانه‌ی
نزیکه‌کردنه‌وه
۱ ۳۰۹ ۰۰۰

په‌نوسی ۹ گه‌وره‌تره له‌ ۵. که‌واته‌ ۱ زیاده‌ بکه‌ بۆ په‌نوسی ۰، به‌م شیوه‌یه‌ ئه‌وا نزیکه‌کردنه‌وه‌ی ۱ ۳۰۹ ۰۰۰ بۆنزیکتیرین ده‌ هه‌زار بریتیه له‌ ۱ ۳۱۰ ۰۰۰.

- ۲۶ **بنووسه** چۆن ۶۸۵ ۹۹۴ نزيك دهكەيتەوه
بۆ نزيكترين سەد ھەزار. شرۆڤە بکە.
- ۲۷ ۹۸ ۴۵۶ نزيك بکەوه لە نزيكترين سەد، پاشان
ئەو ژمارەى بەدەست ھاتووہ بۆ نزيكترين
ھەزار، پاشان دوا ژمارە نزيك بکەوه بۆ
نزيكترين دە ھەزار.

پیداچوونەوه و ئامادەبوون بۆتاقىکردنەوه

- ۲۸ ژمارە ھەژدە ھەزار و پینچ سەد و ھەفتا بە
شیۆەى پەنوووسى بنووسە.
- ۲۹ ئەو ژمارەى چىيە کە ۱۰۰ ى زياترە لە
سەرجمەى دوو ژمارەى ۴۱۸ و ۹۷۵؟
- ۳۰ کاميان گەورەترە ۵۶۸ ۴۱۳ يان ۵۶۸ ۱۴۳؟
- ۳۱ ژمارەى ۲۱۰ ۱۵۰ بە شیۆەى پیتی و پاشان
بە شیۆەى درێژى بنووسە.
- ۳۲ ئەو ژمارەى چەندە کە لە ۸۰۰ ى
دەربکەى جياوازييەکەى گەورەترە لە ۲۰۰؟
- ۳۳ ئەو ژمارەى کامەىيە کە دەکەوێتە
نيوان ۴۷۶ ۸۹۱ و ۶۷۴ ۱۹۸؟

دەروازەىك لەسەر زمان

شیکارکردنى پرسىارەکان

Link Up to Language

بەرآورد و جياوازی Compare and Contrast

کاتیك بەرآورد لە نیوان دوو شت یان زیاتر دەکەیت، تۆ سەیری خالە
ھاوشیۆەکان دەکەیت لە نیوان ئەم شتاندەدا و دەریان دەخەیت، وە
کاتیك جياوازی لە نیوان دوو شت یان زیاتر دیار دەخەیت، ئەوا تۆ
سەیری خالەجياوازەکانیان دەکەیت.

بیر لە لیستی زانیاریەکان بکەوه بۆھەندى لە بیابانە گەورەکانى
جیھان، دەتوانى بەرآورد و جياوازی لە نیوان ئەم بیابانانەدا بکەیت.

رووبەر (کم چوگۆنە)	شیۆین	بیابان
۹ ۰۰۰ ۰۰۰	ئەفریقا	گەورە
۳ ۸۰۰ ۰۰۰	ئوسترالیا	ئوسترالیا
۱ ۳۰۰ ۰۰۰	ئاسیا	روبعى خالى
۱ ۰۳۶ ۰۰۰	ئاسیا	غوبى
۵۲۰ ۰۰۰	ئەفریقا	کالاھارى

جياوازی contrast	بەرآورد compare
بیابانى ئوسترالیا تاکە بیابانە لە کیشوهرى ئوسترالیا	بیابانى گەورە و کەلەھارى دەکەونە کیشوهرى ئەفریقا
رووبهرى بیابانى گەورە لە سەرجمەى رووبهرى ھەر چوار بیابانەکانى تر گەورەترە	رووبهرى ھەریەکە لەو بیابانانەى لە لیستەکەدا ھاتووہ گەورەترە لە ۵۰۰ ۰۰۰ کیلۆمەتر چوارگۆشە (دووچا).

۳۴ بیر لە رووبهرى بیابانى عەرەبى و بیابانى گەورە بکەوه، چۆن بەرآورد و جياوازی لە نیوانیان دەکەیت؟

۳۵ ھەر ژمارەىك لە ژمارەکانى لیستەکە نزيك بکەرەوه بۆ نزيكترين ملیۆن، چى تىيىنى دەکەیت؟

پیداچوونه‌وهی خیرا

ژماره گه‌وره‌تره‌که بلی.

۴ ۸۶۱ ۴ ۸۱۰ ۱

۷ ۹۲۰ ۱۷ ۰۹۱ ۲

۵۱ ۴۶۲ ۵ ۶۱۴ ۳

۳۷ ۱۱۲ ۳۲ ۸۱۱ ۴

۳۰ ۲۰۰ ۳۰۰ ۰۲۰ ۵

ریځاگانې شیکاری پرسیاره‌کان خشته‌یه‌ک پیکبهنه

Problem Solving Strategy Make a Table

پرسیاریک چای طور له سینا ۲۶۳۷ مه‌تر به‌رز له ئاستی
پووی ده‌ریا. چای سوز له عومان ۲۹۸۰ مه‌تر، چای زه‌فیر له
سعودیه ۲۳۶۸ مه‌تر و چای مه‌کل له لوبنان ۳۰۸۷ مه‌تر.
کام دوو چیا له و چواره به‌رزاییه‌کانیان نزیکتره له لووتکه‌ی
هه‌لگورد له چای هه‌ساروست له کوردستانی عیراق که به‌رزیه‌که‌ی ۳۶۰۷ مه‌تر.

Understand

تیبکه

- داواکراو چیه؟
- نه‌و زانیاریانه‌ی به‌کاری دینیت چیه؟
- ئایا زانیاری تر هه‌یه که به‌کارت نه‌هینابیت؟ چیه؟

Plan

پلانداینی

- کام ریگا به‌کارده‌هینی بو شیکاری پرسیاره‌که؟
- ده‌توانی زانیاریه‌کان ریکبخه‌ی له خشته‌دا.

Solve

شیکار بکه

چیا	شوین	به‌رزایی
هه‌ساروست	کوردستان	۳۶۰۷
مه‌کل	لوبنان	۳۰۸۷
سوز	لوبنان	۲۹۸۰
طور	لوبنان	۲۶۳۷
زه‌فیر	لوبنان	۲۳۶۸

- چون سوود له‌م ریگایه وهرده‌گریت
بو شیکاری پرسیاره‌که؟
به‌راورد له نیوان به‌رزاییه‌کان
بکه. له خشته‌که له به‌رزترین تا
نزمترین بنووسه. به‌رزایی چای
مه‌کل و چای سوز نزیکه له
به‌رزایی چای هه‌ساروست.

Check

ساغبه‌وه

- چون دلنیا ده‌بیت له راستی وه‌لامه‌که‌ت؟

پیداچوونهوه Review

دُنیا بوون له زاراوهدکان و چه مکهکان Check Vocabulary and Concepts

دهستهواژدی گونجاو له لیستهکدها هه لېژیره.

مليون Million
گه ورتره له Greater than
بچووكتره له Less than
نزيكراوهی Round
ه يان گه ورتېری
5 or more
بچووكتېری له ه
Less than 5

۱. _____ بریتیه له ههزار ههزار.

۲. ۸۰۰۰۰۰۰ بریتیه له _____ ی ژماره ۶۱۴ ۷۹۵۰ بۆ نزيكترین مليون.

۳. کاتيک ژمارهیهك نزيك دهكهينهوه، ۱ زياد دهكهين بۆرهنووسی خانهی

نزيك بوونهوه، ههگر هاتوو رهنووسی لای راستی _____ بیت.

۴. ۶۸۰۹۱۱۱ _____ ۹۸۰۹۰۹۹

دُنیا بوون له کارامهیهکان Check Skills

هه ژمارهیهك له سهه دوو شیوهكهی تر بنووسه. بههه رهنووسه شینهكه بنووسه.

۷. ۸۴۵۱

۵. ۲۰۰۰ + ۸۰ + ۳

۸. ۲۹۷۱۰

۶. ۴۹۰۲۷۴۶

بهراورد بکه. > يان < يان = له شوینی دابنی. نزيك بکهوه بۆ بههه خانهی رهنووسه شینهكه.

۱۱. ۱۰۵۲۱۹

۹. ۳۶۹۰ ۳۴۹۸۰

۱۲. ۴۵۹۱۲۰۳

۱۰. ۷۸۳۱۳۰ ۷۸۰۲۵۶

۱۴. ژمارهکان ريز بکه له گه ورتوه بۆ بچووک
۳۰۹۰۹۱۰ : ۳۷۵۹۲۰۴ : ۳۷۹۱۸۰۸

۱۳. ژمارهکان ريز بکه له بچووکهوه بۆ گه ورتوه
۲۵۹۷۲ : ۲۵۶۱۶ : ۲۵۹۰۸

دُنیا بوون له شیکاری پرسیارهکان Check Problem Solving

۱۶. روههیری عیراق ۴۳۸۳۱۷ کیلومتر چوار
گۆشهیه (دووجا). ههگر هه ژمارهیه نزيك
بکهیهوه بۆ نزيكترین سهه ههزار پاشان بۆ
نزيكترین ده ههزار وه پاشان بۆ نزيكترین
ههزار. کام ژمارهی نزيكراوه نزيكتره له
روههیری راستهقینهی؟

۱۵. ژمارهی دانیشتون له شاری ا دهگاته ۳۴۲۶۵۳،
وه له شاری ب دهگاته ۴۵۱۳۲۱، وه له شاری ج
دهگاته ۳۵۳۳۰۸ وه له شاری د دهگاته
۳۵۳۰۶۰. هه شارانه له خستهیهکدا تۆمار بکه
بهی ی ژمارهی دانیشتون له بچووکتروه بۆ
گه ورتتر. کام له شارانه ژمارهی دانیشتوانی له
۳۵۲۰۰۰ کس زیاتره؟

ئاماده‌بوون بۆ تاقیکردنه‌وه

Standardized Test Prep

ئاگادار بیه!
Tip!

۵ رهنووسی خانەیی ملیۆنان له ۱۴۹ ۶۸۲۰ کامه‌یه؟

- ا ۲ ☐ ب ۰ ☐ ج ۶ ☐ د ۸ ☐

۶ کام له‌م پستانه‌ راسته؟

- ا ☐ $36\ 176 > 36\ 171$ ج ☐ $35\ 716 > 36\ 176$
ب ☐ $36\ 171 < 36\ 176$ د ☐ $36\ 167 > 36\ 176$

۷ $197 - 583 =$

- ا ☐ ۳۸۶ ج ☐ ۴۱۴
ب ☐ ۴۸۶ د ☐ جگه‌ له‌مه

۸ کام له‌م ژمارانه‌ له‌ بچوکه‌وه‌ بۆ گه‌وره‌ پیزکراوه‌؟

- ا ☐ $15\ 607 : 15\ 652 : 16\ 487$
ب ☐ $15\ 607 : 16\ 487 : 15\ 652$
ج ☐ $15\ 652 : 16\ 487 : 15\ 607$
د ☐ $16\ 487 : 15\ 652 : 15\ 607$

۹ نزیککراوه‌ی ژماره‌ ۱۱۲ ۶۰۹ ۴ بۆ نزیکترین ملیۆن کامه‌یه؟

- ا ☐ ۴ ۶۰۰ ۰۰۰ ج ☐ ۴ ۰۰۰ ۰۰۰
ب ☐ ۴ ۶۰۹ ۰۰۰ د ☐ ۵ ۰۰۰ ۰۰۰

- هه‌موو وورده‌کارییه‌کان بخوێنه‌وه.
- د‌ل‌ن‌یابه‌ له‌ تیگه‌یش‌تنت بۆ پرس‌یار.
- وه‌لامه‌که‌ت ساغ‌یکه‌وه‌.

وه‌لامی گونجاو ده‌وربده‌ له‌ راه‌ینانی ۱ تا ۹.

۱ شیوه‌ی در‌یژ‌ی ژماره‌ ۹۱۲ ۵۰۴ کامه‌یه؟

- ا ☐ $500\ 000 + 40\ 000 + 900 + 10 + 2$
ب ☐ $500\ 000 + 40\ 000 + 90 + 2$
ج ☐ $500\ 000 + 40\ 000 + 900 + 10 + 2$
د ☐ $500\ 000 + 40\ 000 + 90\ 10 + 2$

۲ خانەیی رهنووسی ۷ له‌ ۱۸۹ ۳۷۰۴ کامه‌یه؟

- ا ☐ هه‌زاران ج ☐ ده‌هه‌زاران
ب ☐ سه‌دهه‌زاران د ☐ ملیۆنان

۳ شیوه‌ی رهنووسی بۆ ژماره‌ هه‌شت ملیۆن و

دووسه‌ و سی هه‌زار و په‌نجاو شه‌ش کامه‌یه؟

- ا ☐ ۸۲۰۳۰۵۶ ج ☐ ۸۲۰۰۳۵۶
ب ☐ ۸۲۳۰۵۶ د ☐ ۸۲۳۰۰۵۶

۴ ئەو ژماره‌یه‌ کامه‌یه‌ که‌ گه‌وره‌تره‌ له‌ ۵۷۰ وه‌

رهنووسی ده‌یانی بریتییه‌ له‌ ۳؟

- ا ☐ ۵۳۰ ب ☐ ۶۰۳ ج ☐ ۶۳۰ د ☐ ۷۰۳

Write What You Know

ئەوه‌ی ده‌یزانی بینووسه‌

۱۰ ژماره‌یه‌ک پیکه‌اتوو له‌ ۴ رهنووسی هه‌موویان له‌ یه‌کتر جیانه‌، بچوکه‌ترین رهنووسیان ۱ و

سه‌رجه‌میان ۱۱. بچوکه‌ترین ژماره‌ کامه‌یه‌ که‌ ئەم مه‌رجانه‌ی تیا‌دا د‌ی‌ته‌ دی؟

گه‌وره‌ترین ژماره‌ کامه‌یه‌ که‌ ئەم مه‌رجانه‌ی تیا‌دا د‌ی‌ته‌ جی؟

كۆكردنەو و لىدەرکردنى

ژمارە گەورەكان

Add and Subtract Greater Numbers

مىرووكان بەشىك پىكدەھىنن لە كۆمەلەى
گياندارە جومگەدارەكان. جومگەدارەكان
مىرووكان و پولهكەدارەكان و
جالجۆكەيەكان دەگريتهو.
جالجۆكەيەكان جياوازن لەگەل
مىرووكاندا. مىرووكان شەش قاجيان
هەيە بەلام جالجۆكەيەكان ۸ قاجيان
هەيە.

شىكارى پرسيارەكان خستەكە بەكاربەئە
بۆ ئەوئەى بدۆزىتەو ژمارەى جوړى
مىرووكان چەند زياترە لە ژمارەى جوړى
جالجۆكەيەكان.

جالجۆكەيەكان ۷۰ ۰۰۰ جوړ	لە مىرووكان ۷۵۰ ۰۰۰ جوړ	لە پولهكەدارەكان ۱۰ ۰۰۰ جوړ
جالجۆكە «داپىرۆچكە»	كوللە «كولى»	قرژانگ
دووپشك	مىروولە	قرژال
قاج دريژەكان	ميش	پۆبيان
مۆرانە	پەپوولە «پلاتىنگ»	كوللەى دەريا
گەنە	قالۆچە	

زانیا رییه کانت ساغبکوه Check what you know

ئەم لاپەرەیه بەکاربەنە یۆ دلتیا بوون له
هه‌بوونی زانیارییه‌کانی داواکراو لهم به‌شه‌دا

Vocabulary زاراوه‌کان

Sum سه‌رجه‌م
Difference جیاوازی
Add کو‌یکه‌وه
Subtract لی‌ده‌ریکه
ئالوگۆر له کو‌کردنه‌وه
order property of addition
پیکه‌وه‌به‌ستن له کو‌کردنه‌وه
Grauping propt of addition

ده‌سته‌واژهی گونجاو له لیسته‌که‌دا هه‌لبژێره.

1. له پسته‌ی کو‌کردنه‌وه $24 + 31 = 55$ ، ژماره 55 بریتییه له ؟

2. له پسته‌ی لی‌ده‌رکردن $31 - 74 = 43$ ، ژماره 43 بریتییه له ؟

3. له نمونه‌کانی ؟ $3 + 5 = 5 + 3$

Open Sentences پرسته کراوه‌کان

ژمارهی نادیار بنووسه.

$16 = \square + 7$ 6

$14 = \square + 6$ 5

$12 = 4 + \square$ 4

Two Digit Addition and Subtraction کو‌کردنه‌وه و لی‌ده‌رکردنی ژمارهی دوو پهنووسی

کو‌یکه‌وه یان لی‌ده‌ریکه.

$$\begin{array}{r} 36 \\ 14 - \end{array}$$
 8

$$\begin{array}{r} 24 \\ 68 + \end{array}$$
 7

$\square = 59 - 87$ 10

$\square = 42 + 37 + 23$ 9

Three Digit Addition and Subtraction کو‌کردنه‌وه و لی‌ده‌رکردنی ژمارهی سی پهنووسی

کو‌یکه‌وه یان لی‌ده‌ریکه.

$$\begin{array}{r} 657 \\ 198 - \end{array}$$
 13

$$\begin{array}{r} 851 \\ 216 - \end{array}$$
 12

$$\begin{array}{r} 480 \\ 520 + \end{array}$$
 11

$\square = 518 + 794$ 16

$\square = 237 - 900$ 15

$\square = 357 - 870$ 14

Column Addition کو‌کردنه‌وه‌ی ستوونی

کو‌یکه‌وه.

$$\begin{array}{r} 66 \\ 44 \\ 66 \\ 44 + \end{array}$$
 19

$$\begin{array}{r} 33 \\ 17 \\ 46 \\ 24 + \end{array}$$
 18

$$\begin{array}{r} 13 \\ 27 \\ 13 + \end{array}$$
 17

پیداچوونه‌وه‌ی خیرا

بو گه‌وره‌ترین به‌های خانه‌یی

نزیك بكه‌وه.

۷۴۲	۲	۴۶۰	۱
۳۸۱	۴	۹۲۷	۳
		۵۷۰	۵

خه‌ملاندنی سه‌رجه‌م و جیاوازی

Estimate Sum and Difference

فیڤیه

به‌نامه‌ی په‌سهندکراو خشته‌که ئه‌نجامی پاپرسی له‌سه‌ر به‌نامه‌ی ته‌له‌فزیونی په‌سهندکراو له لایه‌ن خه‌لکی هه‌ریمی کوردستان پوون ده‌کاته‌وه. سه‌رجه‌می بینه‌رانی به‌نامه‌کانی کۆمه‌لایه‌تی و زانستی و په‌روه‌ده‌یی لا په‌سهنده نزیکه‌ی چه‌نده؟

بخه‌ملینه $۶۸۱۲ + ۲۴۸۹ + ۴۲۹۶۳$

هه‌ر ژماره‌یه‌ك بو نزیكترین هه‌زار نزیك بكه‌وه پاشان كۆ بكه‌وه.

به‌نامه په‌سهندکراو‌ه‌کان	
۳۹۳۴۱	وه‌رزش
۸۴۲۲	پامیاری
۴۲۹۶۳	په‌روه‌ده‌یی
۲۴۸۹	زانستی
۶۸۱۲	کۆمه‌لایه‌تی

$$\begin{array}{r} ۴۳۰۰۰ \\ ۲۰۰۰ \\ ۷۰۰۰ + \\ \hline ۵۲۰۰۰ \end{array} \quad \begin{array}{r} ۴۲۹۶۳ \\ ۲۴۸۹ \\ ۶۸۱۲ + \\ \hline \end{array}$$

كه‌واته لیڤه‌دا نزیكه‌ی ۵۲۰۰۰ كه‌س به‌نامه‌کانی کۆمه‌لایه‌تی یان زانستی یان په‌روه‌ده‌یی په‌سهند ده‌كهن.

هه‌روه‌ها ده‌توانین نزیك‌کردنه‌وه به‌کار به‌یانی بوخه‌ملاندنی جیاوازی.

ژماره‌ی ئه‌وانه‌ی به‌نامه‌ی په‌روه‌ده‌یی یان لا په‌سهنده نزیكه‌ی چه‌ند زیاتره له‌وانه‌ی كه به‌نامه‌کانی وه‌رزشیان لا په‌سهنده؟

$$\begin{array}{r} ۴۳۰۰۰ \\ ۳۹۰۰۰ - \\ \hline ۴۰۰۰ \end{array} \quad \begin{array}{r} ۴۲۹۶۳ \\ ۳۹۳۱۴ - \\ \hline \end{array}$$

كه‌واته ژماره‌ی ئه‌وانه‌ی به‌نامه‌ی په‌روه‌ده‌یی یان لا په‌سهنده نزیكه‌ی ۴۰۰۰ كه‌سیان زیاتره له ژماره‌ی ئه‌وانه‌ی به‌نامه‌ی وه‌رزشیان لا په‌سهنده.

ساغبكه‌وه

۱ شروقه بكه چوون سه‌رجه‌می دوو ژماره‌ی

۴۸۷۲ و ۳۶۱۳۲ ده‌خه‌ملینی؟

سەرجهەم يان جياوازی بخەمليئە.

$$\begin{array}{r} 13042 \\ + 58417 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 371936 \\ + 427417 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7852 \\ - 4257 \\ \hline \end{array}$$

راهيئان و شيكاري پرسيارەکان

سەرجهەم يان جياوازی بخەمليئە.

$$\begin{array}{r} 9584 \\ + 8102 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 38037 \\ - 4047 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2908 \\ + 8600 \\ \hline \end{array}$$

رەنووסי ناديار بنووسە تا بگونجيت لەگەڵ وەلامی خەمليئراو.

$$\begin{array}{r} 92420 \\ - 8121 \\ \hline 40000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 04125 \\ - 610713 \\ \hline 200000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2146 \\ + 144 \\ \hline 6000 \end{array}$$

بەکارهيئانی پيدراوهکان خستەکە بەکاربهيئە بۆ شيکارکردنی پرسيارەکانی ۱۱ و ۱۲.

ناميڤي تەلەفزيوني فروشراو

پيوانە	ژمارەي ناميڤي فروشراوهکان
۲۹ ئينج	۴۴ ۳۰۶
۲۵ ئينج	۵۹ ۷۱۰
۲۱ ئينج	۸۲ ۹۱۸
۱۷ ئينج	۵۵ ۲۲۰
۱۴ ئينج	۳۳ ۶۰۰

۱۱ ژمارەي ناميڤي فروشراوهکانی پيوانە ۲۵ ئينج

«گرى» و ۲۹ ئينج نزيكەي دەكاتە چەند؟

۱۲ جياوازی نيوان گەورەترين ژمارە و بچووكترين

ژمارە لە ناميڤي فروشراوهکان نزيكەي چەندە؟

۱۳ دەرئەنجام دوو ژمارە بنووسە کە سەرجهەمی

خەمليئراويان بکاتە ۱ ۰۰۰ ۰۰۰ بۆ هەر

ژمارەيەک رەنوووسەکانی ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶

بەکاربهيئە.

پيداجوونەوه و نامادەبوون بۆ تاقیکردنەوه

۱۶ شيوەي دريژي بۆ ژمارە دووسەد و هەشتا وشەش کامەيە؟

$$\begin{array}{l} 200 + 80 + 6 \\ 2000 + 80 + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 200 + 86 \\ 280 + 6 \end{array}$$

۱۴ ئەم ژمارانە لە گەورەترینەوه بۆ بچووكترين

پرز بکە: ۲۸ ۶۴۳ ، ۸ ۶۱۲ ، ۲۶ ۸۱۲

۱۵ لەم شيوەدا دوو ژمارە ناديارەکە بنووسە:

۱۷ ، ، ۳۷ ، ۴۷ ، ۶۷ ،

ئه‌ژمیرکردنی هزری

Mental Math

فێرینه

پیداچوونه‌وه‌ی خێرا

ئه‌و ژماره‌یه بنووسه كه
هه‌زاری زیاتره.

$$7802 \quad 1350$$

$$23618 \quad 15917$$

$$42678$$

بیربکه‌وه و ئه‌ژمیر بکه له هه‌ندێ کاتدا پێویستت به کاغەز و پێنوس نابێت بۆ ئه‌ژمیر کردن. ده‌توانی یه‌کیك له‌م رێگایانه به‌کاربه‌ێنیت.

$$70 = 20 + 50$$

$$14 = 6 + 8$$

$$84 = 70 + 14$$

رێگای یه‌که‌م

ده‌توانی به هزر ده‌یان پاشان یه‌کان کۆ بکه‌یته‌وه.

نموونه

بیربکه‌وه: $8 + 50 = 58$ **ا** $26 + 58$ بدۆزه‌وه

ده‌یان کۆبکه‌وه $70 = 20 + 50$ $6 + 20 = 26$

یه‌کان کۆبکه‌وه $14 = 6 + 8$

هه‌ردوو ئه‌نجام کۆبکه‌وه $84 = 14 + 70$

که‌واته $84 = 26 + 58$

بیربکه‌وه: $6 + 40 = 46$ **ب** $25 - 46$ بدۆزه‌وه

ده‌یان لێده‌ربکه $20 = 20 - 40$ $5 + 20 = 25$

یه‌کان لێده‌ربکه $1 = 5 - 6$

هه‌ردوو ئه‌نجام کۆبکه‌وه $21 = 1 + 20$

که‌واته $21 = 25 - 46$

چه‌ند نمونه‌یه‌کی تر

د $52 - 97$ بدۆزه‌وه

$$40 = 50 - 90$$

$$5 = 2 - 7$$

$$45 = 5 + 40$$

ج $48 + 39$ بدۆزه‌وه

$$70 = 40 + 30$$

$$17 = 8 + 9$$

$$87 = 17 + 70$$

- شروقه بکه چۆن ئهم رێگایه به‌کارده‌هێنیت بۆ ئه‌وه‌ی $29 + 26$ بدۆزیته‌وه. وه هه‌روه‌ها چۆن به‌کاری ده‌هێنیت بۆ ئه‌وه‌ی $36 - 78$ بدۆزیته‌وه.

رېځگای دووهم

دهتوانی یهکی: له ژمارهکان بگورې بۇ چەندجارهکانی ژماره ۱۰ وه ژمارهکە ی تر رېځبځه ی بۇ ئهوه ی ئەنجام نهگورېت.

نمونه

<p>۱ ۶۷ + ۲۴ بدۆزهوه</p> <p>۷۰ = ۳ + ۶۷ سى دهخه يته سەر ۷</p> <p>بۆ ئهوه ی ۷۰ دهست</p> <p>بکهو يت</p> <p>۲۴ - ۳ = ۲۱ سى له ۲۴ کهم</p> <p>دهکه يته وه تا</p> <p>ئەنجامه که نهگورېت</p> <p>۹۱ = ۲۱ + ۷۰</p>	<p>۲ ۸۶ - ۲۹ بدۆزهوه</p> <p>۲۹ = ۱ + ۳۰ يه که دهخه يته سەر بۇ</p> <p>سەر ۲۹ بۇ ئهوه ی</p> <p>۳۰ دهست کهو يت</p> <p>۸۶ = ۱ + ۸۷ يه که دهخه يته سەر</p> <p>۸۶ تا ئەنجامه که</p> <p>نهگورېت</p> <p>۵۷ = ۳۰ - ۸۷</p>
---	--

له نمونه ی ا دهتوانی ۴ له ۲۴ دهرېکه ی . پاشان چى دهکه يت بۇ ئهوه ی بههزر ئەنجامی ۶۷ + ۲۴ بدۆزیه وه؟ کردارى لیډرکردن ئاسان ده بېت ئەگەر هاتوو ئه و ژماره يه ی لی دهرده که يت چەندجاره ی «ده» بېت. کاتیک که له سه رى زياد ده که يت بۇ ئهوه ی بيگورې بۇ چەندجارهکانی «ده» ئه و پيويسته هه مان به ها بځه يته سەر ژماره کی تر تا ئەنجامه که نهگورېت.

چەند نمونه يه کی تر

<p>۳ ۷۵ - ۳۸ بدۆزهوه</p> <p>۴۰ = ۲ + ۳۸</p> <p>۷۵ ۴۰ - ۳۵ ۲ + ۳۷</p>	<p>۴ ۸۴ + ۷۶ بدۆزهوه</p> <p>۹۰ = ۶ + ۸۴</p> <p>۹۰ ۷۶ + ۱۶۶ ۶ - ۱۶۰</p>
--	--

ساغېکه وه

۱ باس بکه چۆن ۸۳ - ۳۷ به هزر ئەژمير ده که يت.

۲ پرسياریکى کو کردنه وه بنووسه و سه رجه مه که ی به هزر ئەژمير بکه.

به هزر ئەژمير بکه. ئه و رېځايه شروقه بکه که به کارى ده يئيت.

۶ ۶۶ + ۶۷

۵ ۳۷ - ۷۸

۴ ۲۵ + ۵۵

۳ ۱۳ - ۴۵

راھىتان و شىكارى پرسىارەكان

بە ھزر ئەژمىر بىكە بۇ شىكارى پرسىارەكانى ۷ تا ۱۴ . ئەو رېڭايەى بەكارى دەھىنىت شروڧە بىكە.

$$۲۸ + ۹۵ \quad \boxed{۱۰}$$

$$۱۹ - ۸۳ \quad \boxed{۹}$$

$$۷۲ + ۲۸ \quad \boxed{۸}$$

$$۱۷ - ۸۵ \quad \boxed{۷}$$

$$۲۸ - ۷۶ \quad \boxed{۱۴}$$

$$۳۲ + ۷۴ \quad \boxed{۱۳}$$

$$۲۷ - ۵۲ \quad \boxed{۱۲}$$

$$۲۲ + ۶۸ \quad \boxed{۱۱}$$

سەرجمە يان جىاوازى بنووسە.

$$۲۶۳ + ۴۴۱ \quad \boxed{۱۸}$$

$$۲۳۲ - ۴۳۱ \quad \boxed{۱۷}$$

$$۷۹ + ۲۱۶ \quad \boxed{۱۶}$$

$$۵۹ - ۱۶۸ \quad \boxed{۱۵}$$

ژمارەى نادىار بنووسە.

$$۴۲ = ۲۳ - \quad \boxed{۲۱}$$

$$۱۸ = \quad - ۳۷ \quad \boxed{۲۰}$$

$$۴۸ = \quad + ۱۸ \quad \boxed{۱۹}$$

بەكارھىنانى پىدراوھەكان خستەى بەرامبەر بەكاربھىنە بۇ شىكارى پرسىارەكان لە ۲۲ تا ۲۴.

۲۲ ئەو گياندارە كامەيە كە درىژىيەكەى نىكەى ۲۰ مەترە؟

۲۳ ئەگەر نەھەنگىكى شىن چوۋە پال دوو قرشى نەھەنگ

لەسەر يەك ھىل ئەوا درىژى ھەرسىكىان دەبىتە چەند؟

۲۴ كام دوو گياندار زۆرتىن جىاوازيان ھەيە لە درىژىدا؟

وہ كامەيان كەمترىن جىاوازي لە نىوانيان ھەيە؟

۲۵ لە يەككە لە بەخچەكانى ئازەلەندا ۶۷۲ جۆر گيانلەبەر

ھەيە. وہ لە باخچەيەكى تردا ۵۹۹ جۆر ھەيە؟ ژمارەى

جۆرەكانى باخچەى يەكەم چەند زياترە لە دووھم؟

۲۶ پاركى نىشتمانى لەپوژى ھەينىدا پىشوازي لە

۲۹۹۹ مېۋان كەرد، وہ لە پوژى شەممە پىشوازي لە

۱۴۶۵ مېۋان كەرد. ئەژمىركەردى ھەزرى بەكاربھىنە بۇ

دۆزىنەۋەى ژمارەى مېۋانەكان لە ھەردوو پوژەكەدا.

رېڭاكەت شروڧە بىكە.

۲۷ ؟ پرسىارەكە چىيە؟ خستەكە بەكاربھىنە. ۲۴ مەترە.

۲۸ لە پىشەنگايەكى سالانەى قوتابخانەكاندا، ۱۱ قوتابى بەشداريان كەرد لە وىنە ۹ قوتابى لە ئىش و

كارى دەستى، ۶ قوتابى لە مۇسىقا. سەرجمەى قوتابيان نىكە بىكەۋە بۇ نىكتىن دە.

پیداچوونەوہ و ئامادەبوون بۆ تاقیکردنەوہ

۳۳ ئامادەبوون بۆ تاقیکردنەوہ

دریژی لاکان لە سیگۆشەیه کدا چارەکە مەتریکە، ۴۰ سم، ۳۷ سم. چۆدی ئەم

سیگۆشەیه چەندە؟

ج ۹۲ سم
 د ۱۰۲ سم
 ا ۸۷ سم
 ب ۲۸ م

۳۴ ئامادەبوون بۆ تاقیکردنەوہ

ا ۸ + ۱۰ = ۱۰ + ۸
 ج ۸ + ۱۲ = ۳ + ۱۱
 ب ۱ + ۸ = ۲ + ۷
 د ۸ + ۶ = ۹ + ۷

۲۹ ژمارەکان لە گەرەوہ بۆ بچوک بنوسە

۱۸۹ ۸۷۵، ۱۸۷ ۴۸۷، ۱۸۹ ۵۷۶، ۲ ۷۶۳، ۲ ۵۶۷

۳۰ ژمارە ۵ ۷۸۹ ۱۳۲ بۆ نزیکتەین سەد ھەزار

نزیکبکەوہ.

بەرورد بکە. $>$ یان $<$ یان $=$ لە شوینی

دابی لە ھەر دوو راھینانی ۳۱ و ۳۲.

۳۱ ۹ ۰۸۷ ۸ ۵۶۷

۳۲ ۸ ۵۴۹ ۷۸۸ ۸ ۲۳۷ ۹۵۸

گۆشە ی رووناکبیران Thinker's Corner

شیکارکردنی پرسیارەکان

چەندجووت لە ژمارە

گونجاوہکان

۹۰ و ۱۰

۸۰ و ۲۰

۷۰ و ۳۰

۶۰ و ۴۰

۵۰ و ۵۰

سەرچەمی ھەر جووتیک

دەکاتە ۱۰۰

ژمارە گونجاوہکان Compatible Numbers کاتی دوو ژمارە کو

دەکەینەوہ و سەرچەمیان ۱۰ یان ۱۰۰ وەک ئەوان بێت، ئەوا پێیان دەلێین

دوو ژمارە گونجاو. کرداری کۆکردنەوہی ھزری ئاسان دەبێت لە کاتی

بوونی ژمارە گونجاوہکان. ئالۆگۆر لە کۆ کردنەوہدا یارمەتیمان دەدات بۆ

کۆکردنەوہی ژمارەکان ھەرچۆن پیز کرابێت وە ئەنجامەکش ھەرەک خۆی

دەمێنێتەوہ. دەتوانین ئالۆگۆر بەکاربھێنین بۆ دەستپێکردن بە کرداری

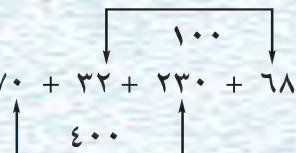
کۆکردنەوہ بە گەران بەدوای ژمارە گونجاوہکان.

بۆ نموونە: $۱۷۰ + ۳۲ + ۲۳۰ + ۶۸$ کۆ دەکەینەوہ.

۶۸ و ۳۲ دوو ژمارە گونجاو.

ھەرەھا ۲۳۰ و ۱۷۰ دوو

ژمارە گونجاو.

$$۱۷۰ + ۲۳۰ + ۳۲ + ۶۸ = ۱۷۰ + ۳۲ + ۲۳۰ + ۶۸$$

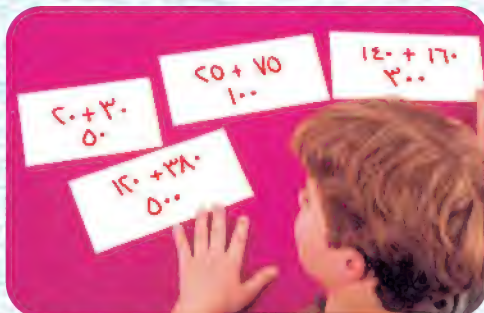
$$۵۰۰ = ۴۰۰ + ۱۰۰ =$$

کەواتە وەلام بریتییه لە ۵۰۰

ژمارە گونجاوہکان بەکاربھێنە تا سەرچەم بدۆزیتەوہ.

$$= ۴۸ + ۱۲۲ + ۱۵۰ + ۷۸$$

$$= ۳۹ + ۶۱ + ۲۵ + ۱۷۵$$

کۆکردنه وه و لیډه رکردن

Addition and Subtraction

فیریه

پیداچوونه وهی خیرا

$$218 + 460$$

$$145 - 553$$

$$250 + 175$$

$$445 - 796$$

$$357 + 804$$

لووتکهی جیهان بهرزترین لووتکهی چیا له جیهاندا

لووتکهی ئیقه ریسته له ئاسیا، وه بهرزاییه کهی دهگاته ۸ ۸۴۸

مهر، ئهو لووتکهی که دواي دیت بهرزاییه کهی دهگاته ۸ ۷۱۱

مهره، سهرجهمی ئهو دوو بهرزاییه ئهژمیر بکه.

نموونه ۱

سهرجهمی $8848 + 8711 =$ ئهژمیر بکه.

بخه ملیتته که $18000 = 9000 + 9000$

ههنگاوی ۴

ههزاران کۆ بکه وه.

$$\begin{array}{r} 1848 \\ + 8711 \\ \hline 17559 \end{array}$$

ههنگاوی ۳

سه دان کۆ بکه وه ۱۴
سه دانت ههیه. ۱۰ سه دان
بگۆره بۆ یهك ههزار و
بیخه سهر ههزاران.

$$\begin{array}{r} 1848 \\ + 8711 \\ \hline 10559 \end{array}$$

ههنگاوی ۲

دهیان کۆ بکه وه.

$$\begin{array}{r} 1848 \\ + 8711 \\ \hline 1059 \end{array}$$

ههنگاوی ۱

یه کان کۆ بکه وه.

$$\begin{array}{r} 1848 \\ + 8711 \\ \hline 9 \end{array}$$

کهواته سهرجهمی ههر دوو بهرزاییه که بریتیه له ۱۷ ۵۵۹ مهره.

سهرنج بده ئهم وهلامه شیاوه، چونکه نزیکه له وهلامی خهملینراو.

نموونه ۲

جیاوازی $9910 - 7340 =$ ئهژمیر بکه.

ههنگاوی ۴

ههزاران لیډه بکه.

$$\begin{array}{r} 9910 \\ - 7340 \\ \hline 2570 \end{array}$$

ههنگاوی ۳

سه دان لیډه بکه.

$$\begin{array}{r} 9910 \\ - 7340 \\ \hline 2570 \end{array}$$

ههنگاوی ۲

بۆ لیډه رکردنی دهیان
سه دیک خورده بکه وه و
بیگۆره بۆ ۱۰ دهیی.

$$\begin{array}{r} 9910 \\ - 7340 \\ \hline 2570 \end{array}$$

ههنگاوی ۱

یه کان لیډه بکه.

$$\begin{array}{r} 9910 \\ - 7340 \\ \hline 2570 \end{array}$$

کهواته جیاوازی دهکاته ۲ ۵۷۰.

ساغبكه وه

۱ شروقه بكه كهى خوردكرده وه پيوسته له كردارى ليدهر كردن.

ئه ژمير بكه. بخه ملينه تاكو ساغبكه يته وه.

$$\begin{array}{r} ۸۹۰۲ \\ ۵۷۳۰- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۴۴۷۴ \\ ۱۴۰۶- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۶۸۹۹ \\ ۲۷۶۲+ \\ \hline \end{array}$$

راهينان و شيكارى پرسياره كان

ئه ژمير بكه. بخه ملينه تاكو ساغبكه يته وه.

$$\begin{array}{r} ۲۴۰۹ \\ ۵۷۶۲ \\ ۴۵۰۰+ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۲۰۴ \\ ۲۴۱۳- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۶۷۹۸ \\ ۴۲۷- \\ \hline \end{array}$$

$$۹ \quad ۴۱۷۶ + ۱۶۵۱ + ۱۵۲۵ + ۱۱۲۴$$

$$۸ \quad ۱۹۵۲ + ۲۵۱۸$$

$$۱۱ \quad ۹۳۶ + ۱۹۸۷$$

$$۱۰ \quad ۴۶۵۱ - ۶۲۳۰$$

په نووسى ناديار بنووسه.

$$\begin{array}{r} ۳۴۸۶ \\ ۹۶۴+ \\ \hline ۹۴۵۰ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۲۹۰ \\ ۱۸۹۴- \\ \hline ۱۰۰۷ \end{array}$$

به كارهيئانى پيدراوه كان نه خشه كه به كاربهينه بو شيكارى راهينانى ۱۴ تا ۱۶.

۱۴ سه رجه مى دريژى كام دوو پووبار نزيكه ۶۰۰ كم ده بيت؟

۱۵ سه رجه مى هه سى پووبارى سيروان و خابور و زى بچوك چهنده؟

۱۶ جياوازي نيوان دريژترين پووبار و كورترين پووبار چهنده؟

پووبار	دريژيه كهى
خابور	۱۶۰ كم
زى گه وره	۳۹۲ كم
زى بچوك	۴۰۰ كم
عوزيم	۲۳۰ كم
سيروان	۳۸۴ كم

پيداچوونه وه و ناماده بوون بو تاقيكرده وه

ژماره ناديار له م شيوازه كامهيه؟

$$۱۳۵ : ۱۶۰ : ۱۸۵ : ۲۳۵$$

$$۲۰۰ \quad \boxed{ج}$$

$$۲۱۰ \quad \boxed{د}$$

$$۱۹۲ \quad \boxed{ا}$$

$$۱۹۷ \quad \boxed{ب}$$

له ههردوو راهينانى ۱۷ و ۱۸ نزيك بكه وه بو نزيكترين سهه.

$$۷۱۲ \quad \boxed{۱۸}$$

$$۵۳۶ \quad \boxed{۱۷}$$

$$\begin{array}{r} ۷۳۶ \\ ۴۷۲- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۵۶۲ \\ ۳۴۹+ \\ \hline \end{array}$$

پیداچونەوہى خیرا

$$600 - 900$$

١

$$500 - 1000$$

٢

$$50 - 200$$

٣

$$250 - 500$$

٤

$$175 - 600$$

٥

سفر له لیڊەركردندا

Subtract Across Zeros

فیربە

پالەوانانى رۆیشتنى ماوه درێژەکان زانایان بە دواى

شۆینەوارى گیانداران دەکەون بۆ پشکنینی کۆچکردنیان. نەهەنگى کووڤ «الاحدب» هەر سالیك ١٣١٠٠ کم دەبریت له کۆچکردیندا، لەکاتیکیدا کیسهلی دەریایی سهوز ٦٣٥ ٤ کلم له ماوهی کۆچکردنیدا له سالیکیدا. کۆچکردنی نەهەنگى کووڤ له سالیکیدا چەند کیلۆمەتر زیاترە له کۆچکردنی کیسهل؟

نموونه ١

جیاوازی ئەژمێر بکە $13100 - 635 =$

بخەملیتە کە $13000 - 5000 = 8000$

هەنگاوی ٢

دەیان لیڊەریکە

$$\begin{array}{r} 13100 \\ - 635 \\ \hline 12465 \end{array}$$

هەنگاوی ١

یەکان لیڊەریکە

یەك سەد خۆرد بکەوه بۆ
١٠ دەیی پاشان یەك ١٠
خۆردبکەوه بۆ ١٠ یەکی.

$$\begin{array}{r} 13100 \\ - 635 \\ \hline 12465 \end{array}$$

هەنگاوی ٤

هەزارن لیڊەریکە

$$\begin{array}{r} 12465 \\ - 12465 \\ \hline 0 \end{array}$$

هەنگاوی ٣

سەدان لیڊەریکە

هەزارێك خۆردبکەوه
بۆ ١٠ سەدی

$$\begin{array}{r} 12465 \\ - 12465 \\ \hline 0 \end{array}$$

بەم جوړه کۆچکردنی نەهەنگى کووڤ نزیكەى ٨٤٦٥ کلم ی زیاترە له کۆچکردنی کیسهلی دەریایی سهوز. سهرنج بده وهلامهكه نزیكە له بههای خهملینراو ٨٠٠٠ کلم. بۆیه ئەمه وهلامى شیاوه.

ساغبکەوه

١ بۆ لیڊەکردنی ٧١٦٥ له ٤٠٠٠٠ چۆن

خۆردکردنەوه دەکەى. شروقه بکە.

ئەزمىر بىكە . بخەملىنە بۇ ئەۋەدى ساغىكەيتەۋە.

۳۰۰
۱۶۳- ۴

۳۷۰۰
۱۶۸۲- ۳

۴۰۰
۲۸۷- ۲

راھىتان و شىكارى پرسىارەكان

ئەزمىر بىكە . بخەملىنە بۇ ئەۋەدى ساغىكەيتەۋە.

۵۷۰۰
۴۱۹۰- ۸

۵۰۰۴
۸۵۹- ۷

۳۰۰۵
۱۹۷۸- ۶

۴۰۰۱
۳۰۹۰- ۵

بەراورد بىكە. > يان < يان = لە شويىنى دابنى.

۳۷۵۶ - ۴۲۰۰ ۲۵۴۱ - ۳۰۰۰ ۹

۱۰۷۹ - ۲۱۰۰ ۱۰۰۸ - ۲۰۰۰ ۱۰

۱۱ كىشى گۈللەكەيەكى دەريا ۱۳۰ كىگم زىاترە لە كىشى گۈللەكەيەكى تر. كىشى گۈللەكەيەكى يەكەم چەندە ئەگەر كىشى گۈللەكەيەكى دوۋەم ۱۷۹ كىگم بىت.

۱۲ بالندەيەكى بەستەلەكى باكور ۱۶۴۰۰ كىگم دەفپىت تا دەگاتە كىشورەى بەستەلەكى باشور. بەلام كىسەلىك ۲۲۵۲ كىگم مەلەۋانى دەكات تا لىۋارەكانى ئەمريكاي باشور. دوۋورى يەكەم چەندزىاترە لە دوۋورى دوۋەم؟

۱۴ ۹ ھەلە لەكويىيە؟ ئازاد ۹۹۱۰ لە ۲۳۰۰۰ دەرکرد و ۱۲۰۹۰ ى بەدەست ھىنا. ئازاد لەكويى ھەلەى كرد. وەلامى پاست بنووسە.

۱۳ كىشى نىرە فىلىك لە باخچەى ئازەلاند ۱۳۹۰ كىگم و كىشى مېيە فىلىك ۱۱۲۲ كىگم. ئايا كىشى نىرە فىلەكە چەندى زىاترە لەكىشى مېيەكە؟

پىداچوونەۋە و ئامادەبوون بۇ تاقىكرندەۋە

۱۸ ئامادەبوون بۇ تاقىكرندەۋە ئازاد پەرتوۋكەكانى لە سندوقىك دانا كە درىژىيەكەى ۹۰ سم و پانىيەكەى ۵۶ سم بوو، پانى سندوقەكە چەند كەمترە لەدرىژىيەكەى؟

ج ۹۴ سم

ا ۱۴۶ سم

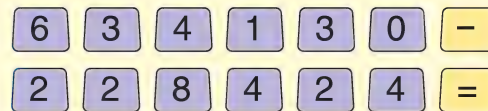
د ۳۴ سم

ب ۶۵ سم

۶۴۲۲
۸۶۰۰+ ۱۶

۲۶۲۴
۲۹۸۱+ ۱۵

۱۷ ژمارەى چوار مليۇن و ھەفتاۋ شەش ھەزار و سەد و سى بە شىۋەى رەنوۋسى بنووسە.

دەتوانی کاغەز و پېننوس بەکاربھێنی.

هەنگاوی ٣

هەزاران لێدەریکە. دە هەزارێک
خورد بکەوێ بۆ ١٠ هەزاری.
ژمارەکانی تر لێدەریکە.

$$\begin{array}{r} 3 \\ 23 \times 1120 \\ 634 \times 30 \\ \hline 228424 - \\ \hline 405706 \end{array}$$

هەنگاوی ٢

سەدان لێدەریکە. هەزارێک
خوردبکەوێ بۆ ١٠ سەدی.

$$\begin{array}{r} 3 \quad 1120 \\ 634 \times 30 \\ \hline 228424 - \\ \hline 706 \end{array}$$

هەنگاوی ١

یەکان لێدەریکە. دەیهک خوردبکەوێ
بۆ ١٠ یەکی. دەیان لێدەریکە.

$$\begin{array}{r} 20 \\ 634 \times 10 \\ \hline 228424 - \\ \hline 06 \end{array}$$

ساغبکەوێ

ئەژمێر بکە. ئەو ھۆکارە بەکاری دەھێنی بۆ.

$$\begin{array}{r} 500600 \\ 263710 - \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 437702 \\ 58390 + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 89634 \\ 26512 - \end{array}$$

راھێنان و شیکاری پرسیارەکان

ئەژمێر بکە. ئەو ھۆکارە بەکاری دەھێنی بۆ.

$$\begin{array}{r} 200000 \\ 134902 + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 412533 \\ 283056 + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 983368 \\ 261125 - \end{array}$$

بەرورد بکە. $>$ یان $<$ یان $=$ لە شوێنی دابنێ.

$$498419 - 784725 \quad 216275 - 637124$$

$$478199 + 200457 \quad 211345 + 467311$$

پەننوسی نادیار بنووسە.

$$\begin{array}{r} 278269 \\ 92157 + \\ \hline 1199843 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43257 \\ 253019 - \\ \hline 186238 \end{array}$$

پێداچوونەوێ و ئامادەبوون بۆ تاقیکردنەوێ

١٣ جیاوازی چەندە؟

$$488443 - 489512$$

$$\begin{array}{ll} 161 \text{ ج} & 169 \text{ ا} \\ 1061 \text{ د} & 1069 \text{ ب} \end{array}$$

١١ کامەیان بچووکتەر ٣١٥٧٣١ یان ٣٥١٧٣١؟

١٢ بیست پیاو لە ریزیکدا ریز بوون بو کرینی

پلیت «پسولە». ژمارە پیاوکان لە نیوان

پینجەم و دوازدەهەم چەندن؟

برې ژماره‌یی

Expression

فیریه

پیداچوونه‌وی خیرا

$$10 = \square + 7 \quad \boxed{1}$$

$$17 = 8 + \square \quad \boxed{2}$$

$$9 = 9 - \square \quad \boxed{3}$$

$$14 = \square - 22 \quad \boxed{4}$$

$$\square = 14 - 19 \quad \boxed{5}$$

زاراوه‌کان

برې ژماره‌یی expression

گوله‌کانی به‌هار نازدار ۱۲ گولی هه‌بوو، نازنین ۴ گولی تر پیدا. نازدار ۳ گولی دا به ماموستاکه‌ی. نازدار چهند گولی لا ماوه؟ ده‌توانی پشت ببه‌ستیت به که‌وانه‌کان بو دهربرینی برې ژماره‌یی. بیریکه‌وه: ۱۲ کو ۴ پاشان که‌م ۳.

برې ژماره‌یی ژماره‌کان و هیماکانی کرداره‌کانی ئەژمیرکردن له‌خو ده‌گریت، به‌لام هیمای یه‌کسان له‌خو ناگریت.

$$\begin{array}{rcl} \text{به‌های برې } (4 + 12) - 3 \text{ ئەژمیر بکه.} & & \\ 12 \text{ و } 4 \text{ کو بیکه‌وه} & 3 - (4 + 12) & \\ & \downarrow & \\ 3 \text{ له } 16 \text{ دهریکه} & 3 - 16 & \\ & \downarrow & \\ & 13 & \end{array}$$

هه‌روه‌ها به‌های بریکه بریتییه له ۱۳. نازدار ۱۳ گولی لا ماوه‌ته‌وه.

نمونه‌کان

ا به‌های $6 + (3 - 5)$ ئەژمیر بکه.

$$\begin{array}{rcl} 3 \text{ له } 5 \text{ دهریکه} & 6 + (3 - 5) & \\ & \downarrow \quad \downarrow & \\ 2 \text{ و } 6 \text{ کو بیکه‌وه} & 6 + 2 & \\ & \downarrow & \\ & 8 & \end{array}$$

$$8 = 6 + (3 - 5) \text{ که‌واته}$$

ب به‌های $12 - (2 + 4)$ ئەژمیر بکه.

$$\begin{array}{rcl} 4 \text{ و } 2 \text{ کو بیکه‌وه} & 12 - (2 + 4) & \\ & \downarrow & \\ 6 \text{ له } 12 \text{ دهریکه} & 12 - 6 & \\ & \downarrow & \\ & 6 & \end{array}$$

$$6 = 12 - (2 + 4) \text{ که‌واته}$$

• نمونه‌ی أ به‌چی جیاوازه له‌گه‌ل نمونه ب؟

پیداچوونه‌وه‌ی خیرا

$$۱۹ = \square + ۸ + ۶ \quad \text{۱}$$

$$۱۸ = \square + ۷ + ۲ \quad \text{۲}$$

$$۱۶ = ۴ + \square + ۵ \quad \text{۳}$$

$$۱۷ = ۸ + ۳ + \square \quad \text{۴}$$

$$۱۵ = ۶ + \square + ۴ \quad \text{۵}$$

رِیگا‌کانی شیکاری پرسیاره‌کان

نمونه‌یه‌ک پیکبهنه

Problem Solving Strategy

Make a Model

پرسیار دلشاد و شنه‌ی خوشکی ئاره‌زووی یاری شه‌ترنج ده‌کن. شنه ۸ خولی برده‌وه، دلشاد دوو خولی برده‌وه، پاشان ۶ خولی تری برده‌وه، شنه پوژی دووهم ۳ خولی تری برده‌وه. دلشاد ده‌بی چهند خولی تر بباته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی به‌رامبهر بیټ له‌گه‌ل شنه؟

Understand

تیبکه

- داواکراو چییه؟
- ئه‌و زانیاریانه‌ی به‌کاری دینیت چییه؟
- ئایا زانیاری تر هه‌یه به‌کارت نه‌هینابیت چییه؟

Plan

پلاندابینی

- کام رِیگا به‌کارده‌هینیت بۆ شیکارکردنی پرسیاره‌که؟
- نمونه‌یه‌ک دروست بکه بۆ ئه‌وه‌ی پوونی بکه‌یته‌وه که‌وا دلشاد پپووسته چهند خول بباته‌وه تا‌کو به‌رامبهر بیټ له‌گه‌ل شنه. په‌پکه‌کانی ژماردن به‌کاربه‌ینه نواندن بۆ ئه‌وه‌ی بزانی شنه چهند خولی بردۆته‌وه و دلشاد چهند خولی بردۆته‌وه.

Solve

شیکار بکه

- چۆن ئه‌و رِیگایه به‌کارده‌هینیت له شیکارکردندا؟
- ته‌خته‌ی کارکردن و په‌پکه‌کانی ژماردن به‌کاربه‌ینه بۆ نواندن ژماره‌ی خوله‌کانی که هه‌ریه‌که له دلشاد و شنه بردویانه‌ته‌وه.

$$\begin{array}{r} ۶ \\ + ۵ \\ \hline ۱۱ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۸ \\ + ۳ \\ \hline ۱۱ \end{array}$$

رسته‌ی یه‌کسان بوون بنووسه که ئهم نمونه‌یه درده‌پریت:

$$۳ + ۶ + ۲ = ۳ + ۸$$

که‌واته دلشاد پپووسته ۳ خول بباته‌وه.

Check

ساغبکه‌وه

- چۆن راستی وه‌لامه‌که‌ت ساغ ده‌که‌یته‌وه؟

پښتانه شېكارى پرسپارهكان

هېلكاريهك يان وښهيهك بكېشه

نمونهيهك دروست بكه يان

بهكردار جى بهجى بكه

ليستېكى پښك پېكبهښنه

بهدواى شيواز بگهړئ

خشتهيهك يان وښهيهكى پوون

كرندهويهى پېكبهښنه

بخهملېنه و ساغ بكهوه

به ههنگاهكانتا بگهړيوه

پرسپاريكى ئاسانتر شيكار بكه

هاوكېشهيهك بنووسه

دهرئهنجامى ژيربېژى بهكاربهښنه

راهپتان و شېكارى پرسپارهكان

نمونهيهك دروست بكه بو شېكارى راهپتانهكانى ۱ تا ۳.

۱ پاش ئهوهى دلشاد و شنه بهرامبهر بوون له يارى شهنرج.

دلشاد ۵ خولى نوئى بردهوه. دهبيت شنه چهند خولى تر بباتهوه بو ئهوهى سهرلهنوئى بهرامبهر بيتهوه لهگهل دلشاد؟

۲ هوگر ۸ پېنوسى دا به هيمن، ۱۵ پېنوس لای هوگر

مايهوه. وه پېنوسهكانى هيمن بوو به ۱۹ پېنوس.

ژمارهى پېنوسهكانى هيمن چهند بوو؟

۳ ههلهكه لهكوپدايه؟ له يارى شهنرج سالار ۸

سهربازى بهديل گرت بهلام سهردار ۳ سهربازى به ديل گرت،

پاشان ۴ سهربازى تر. سهردار نمونهيهكى دروست كرد و

برپارى دا كه پيوستى بهديل گرتنى ۴ سهربازى تر ههيه

بوئهوهى يهكسان بيت لهگهل سالار. شروقهى بكه سهردار

لهكوئ ههلهى كرد، وهلامى راست بنووسه.

راهپتان لهسهر چهند پښگايهكى جياواز

۶ سهكو «مينبهر» ي مزگهوتيك نهخشپنرابوو به

ويئهى مانگ و ئهستپره. ژمارهى ئهستپرهكان

دوو ئهوهندهى ژمارهى مانگهكان بوو، كوئ

مانگهكان و ئهستپرهكان ۲۴ بوو، ژمارهى

مانگهكان چنده و ژمارهى ئهستپرهكان چنده؟

۷ ژمارهى ستونهكان لهلاى باشورى مؤزهخانهيهك

يهكسانه به ژمارهى لای باكوريهوه. خالد لهلاى

باشورهوه ۴ ستون و ۳ ستون و ۶ ستونى ژمارد.

بهلام لهلاى باكورهوه ۵ ستون و ۴ ستونى ژمارد.

ژمارهى ستونهكانى كه له لای باكور

ماوهتهوه چنده؟

۴ ههريهكه له بهرامبهر ۴

ههريهكه له بهرامبهر ۲

زانا ۲ ي ههيه. دانا ۱۰ پارچه له و

بهرامبهره به ئهوهى زانا ههيهتى، دانا چهندي

له وه چهندي له ههيه؟

۵ هوگر ۶ پېنوسى ههيه، ههقال ۴ پېنوسى

زياترى ههيه، جهميل ۱۳ پېنوسى ههيه و ۳

پېنوسى بزر كرد. هوگر دهبيت چى بكات تاكو

پېنوسهكانى بيته هيندى پېنوسهكانى

جهميل؟

پیداچوونهوه Review

د‌ل‌ن‌یا بوون له زاراو‌ه‌کان و چه‌م‌که‌کان Check Vocabulary and Concepts

خه‌م‌ل‌اندن Estimate

برې ژماره‌یی Expression

سه‌رجه‌م Sum

ده‌سته‌واژه‌ی گونجاو له لیسته‌که‌دا هه‌ل‌ب‌ژ‌یره.

۱ کاتیک ژماره‌یه‌ک نزیك ده‌که‌یته‌وه پ‌ی‌ش ئه‌وه‌ی ک‌و‌یکه‌یته‌وه یان ل‌ی‌ده‌ری‌که‌ی،

ئه‌وا به‌ ئه‌ن‌جامه‌که‌ی ده‌وتر‌یت ؟ .

۲ ؟ ه‌ی‌مای یه‌ک‌سان بوون له خ‌و‌ نا‌گری‌ت.

د‌ل‌ن‌یا بوون له کارامه‌یی‌ه‌کان Check Skills

سه‌رجه‌م یان ج‌یا‌وا‌زی بخه‌م‌ل‌ینه.

$$\begin{array}{r} 538195 \\ 273982+ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4669 \\ 1028- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32895 \\ 27982+ \\ \hline \end{array}$$

به‌ه‌ز نه‌ژم‌یر ب‌که. ئه‌و ر‌ی‌گی‌ه‌ی به‌کاری ده‌ه‌ی‌ن‌یت ش‌ر‌و‌قه ب‌که.

$$89 + 17$$

$$37 + 54$$

$$27 - 43$$

ئه‌ژم‌یر «هه‌ژم‌یر» ب‌که. ئه‌و ر‌ی‌گی‌ه‌ی به‌کاری ده‌ه‌ی‌ن‌یت ش‌ر‌و‌قه ب‌که.

$$\begin{array}{r} 8586 \\ 4455- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5925 \\ 2378- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3852 \\ 1784+ \\ \hline \end{array}$$

ئه‌ژم‌یر ب‌که.

$$27 - (40 - 127)$$

$$15 - (14 + 13)$$

$$(12 - 40) + 25$$

ژماره‌ی نا‌دی‌ار بن‌و‌سه.

$$48 = (12 - 37) -$$

$$52 = (24 + 18) +$$

د‌ل‌ن‌یا‌بوون له ش‌ی‌کاری پرس‌یاره‌کان Check Problem Solving

ن‌م‌و‌نه‌یه‌ک در‌وست ب‌که ب‌و‌ش‌ی‌کاری هه‌رد‌وو پرس‌یاری ۱۷ و ۱۸ .

۱۷ شازاد و شاه‌و‌له‌یاری شه‌تره‌نج به‌ری‌ه‌ره‌کان‌ی یه‌ک‌تر ده‌که‌ن، له پ‌و‌ژی یه‌که‌م شازاد ۷ خولی برده‌وه و شاه‌و‌ ۳ خولی برده‌وه پاشان ۶ خول. له پ‌و‌ژی دو‌وه‌م شازاد ۵ خولی برده‌وه. شاه‌و‌ پ‌ی‌ویسته چه‌ند خولی تر ب‌باته‌وه له پ‌و‌ژی دو‌وه‌م ب‌و‌ ئه‌وه‌ی له‌گه‌ل شازاد به‌رام‌به‌ر بی له به‌ده‌ست ه‌ی‌نان‌ی هه‌رد‌وو پ‌و‌ژ‌دا؟

۱۸ له‌گه‌شت‌ی ژماره ۱۰۲ دا ۲۳ گه‌شت‌یار هه‌بوو. هه‌ند‌ی گه‌شت‌یار چ‌و‌ونه پ‌ال‌یان ژماره‌یان بووه ۳۰. چه‌ند گه‌شت‌یار چ‌و‌ونه پ‌ال‌یان؟

ئامادەبوون بۇ تاقىکردنەوہ

Standardized Test Prep

- ھەموو وورددەكارىيەكان بخوینەوہ.
- دۇنيابە لە تىگەيشتنت بۇ پرسىار.
- وەللامەكەت ساغىكەوہ.

۵ باشتىن خەملاندن بۇجىاوازى
 $۷۲۹\ ۳۱۲ - ۲۸۴\ ۳۰۶$ كامەيە؟
 ا ۴۰۰ ۰۰۰ ج ۵۰۰ ۰۰۰
 ب ۱ ۰۰۰ ۰۰۰ د ۴۵۰ ۰۰۰

۶ بەھای جىاوازى $۸\ ۰۱۴ - ۶\ ۴۳۹$ كامەيە؟

ا ۱ ۶۷۶ ج ۲ ۶۷۶
 ب ۱ ۷۷۶ د جگە لەوانە

۷ شىۋەي رەنۋوسى بۇ ژمارە سى سەد و چوار
 ھەزار و ھەقدە كامەيە؟

ا ۳۰۴ ۰۰۷ ج ۳۴۰ ۱۷۰
 ب ۳۰۴ ۱۱۷ د ۳۰۴ ۰۱۷

۸ دلیر بايى ۱۷ ھەزار دىنار پىداويستىيەكانى
 قوتابخانەي كرى. ۲۵ ھەزارى دا بە
 فروشيارەكە. باشتىن خەملاندن كامەيە كە
 دەبى فروشيارەكە بۇي بگەپىنتەوہ؟

ا ۱۰ ج ۳۰
 ب ۲۰ د ۴۰

وہلامى گونجاو دەوربدە لە راھىنانى ۱ تا ۸.

۱ نزيكراوہى ژمارە $۶۴۵\ ۴۸۶$ بۇ نزيكترين سەد
 ھەزار كامەيە؟

ا ۶۰۰ ۰۰۰ ج ۶۴۵ ۰۰۰
 ب ۶۴۰ ۰۰۰ د ۶۵۰ ۰۰۰

۲ ھىماي گونجاو كامەيە؟

۳ ۷۲۳ ۷۲۲ ۳ ۷۲۴ ۲۱۹
 = ج > ا
 ÷ د < ب

۳ بەھای برى $۱۲ - (۲ + ۷)$ چەندە؟

ا ۳ ج ۷ ب ۵ د ۹

۴ $۲۵۵\ ۲۹۴ + ۴۰۷\ ۶۶۲$

ا ۶۵۲ ۷۵۶ ج ۷۵۲ ۷۵۶
 ب ۶۶۲ ۷۵۶ د ۶۶۲ ۶۵۶

Write What You Know

ئەوہى دەيزانى بىنۋوسە

۹ چۆن $۹۲ + ۳۸$ ئەژمىردەكەي بەھزر؟ شىۋەي بگە.

۱۰ سىروان ۱۲ ھەزار دىنارى ھەيە، ھەزارىەكى لى خەرچ كىرد بۇ خواردنەوہ و ۳ ھەزارىش بۇ
 خواردن. كەوانەكان بەكاربەيە بۇ دەربرىنى ئەو برى ماوئەتەوہ لەلای بە دوو پىگای جىاواز
 پاشان شىۋەي بگە چۆن بەھای ھەر برىك دەوژىتەوہ؟

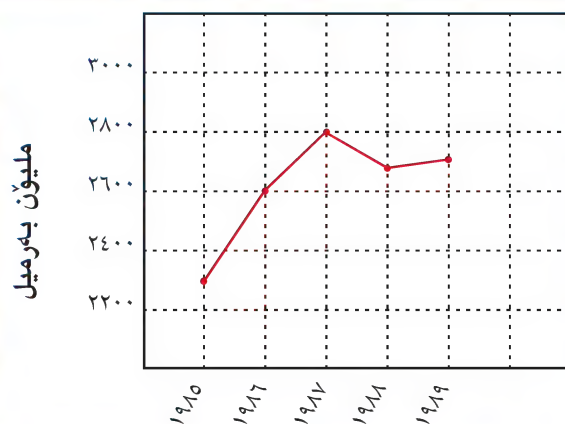
چاره سه رکردنی پیدراوه کان و کات

Organize Data and Time

به ششی
۳

نهوت پیکدیت له نهجامی
شیبوونهوهی بهکتریایی
له سه رخو «هیډی هیډی» له
مادده نه دامیه کانی
گیانهوهی یان رووهکی که به
دهیان و سهدان و سهدان
ملیون سال پیش نیستا
چوونه ته ناو ده ریاکان و
چینیکی نیشووی پیکهیناوه
له ساله کانی دامه زانندی
دهولهتی عیراق له بیسته کاندای
نهوت له عیراق دهرهینرا.
شیکاری پرسیاره کان
خه ملاندنیک بو به ره مهینانی
نهوت له عیراق له ساله کانی
۱۹۸۵ تا ۱۹۸۹ بنووسه.

به ره مهینانی نهوت له عیراق

زانبارييه کانت ساغبکوه Check what you know

ئەم لاپەرەيه بەکار بێنە بۆ دُنیا بوون
لە هەبوونی ئەم زانباريانه کەوا پێویستە بۆ ئەم بەشە

ئەستوونەکانی پروونکردنەوهی Bar Graphs

ستوونەکانی پروونکردنەوهی بەکاربێنە بۆ راھێتانی ۱ تا ۵.

۱. ناوێشانی ئەم وێنە پروونکردنەوهییه چییه؟
۲. کام هۆکار زیاتر بەکارهاتووه؟
۳. چەند قوتابی بە ئۆتۆمبیل دەچن بۆ قوتابخانە؟
۴. چەند قوتابی لە ستوونە پروونکردنەوهییه کە هاتووه؟
۵. ژمارە ئۆ قوتابیانی کە پاس بەکاردهێنن چەند زیاترە لەوانە کە بە پی دەچن؟

نیو کاتژمێر «دەژمێر» و چارەکە کاتژمێر

Time to The Half and Quarter Hour

کاتەکە بنووسە.

۹

۸

۷

۶

کاتەکە بەشیۆدی رەنووسی بنووسە.

۱۲. دە کەم چارەک

۱۱. یەک و چارەک

۱۰. سی و سی خولەک

کات بە خولەک Time to The Minute

کات بنووسە.

۱۶

۱۵

۱۴

۱۳

کات بەشیۆدی رەنووسی بنووسە.

۱۹. هەشت کەم ۱۷ خولەک

۱۸. یەک کەم دوو خولەک

۱۷. دە و ۲۳ خولەک

پیداچوننه‌وه‌ی خیرا

$= 70 + 315$ ۱

$= 290 - 817$ ۲

$= 43 + 257$ ۳

$= 430 - 1000$ ۴

$= 24 + 16 + 25 + 15$ ۵

زاراوه‌کان

Median ناوه‌راسته Mode مؤد

ناوه‌راسته و مؤد « المنوال »

بهدوست

Median and Mode

بدۆزه‌وه

قوتابیان له وانه‌ی زانسته‌کاندا به‌رزترین پله‌ی گهرمییان له ماوه‌ی ۱۱ رۆژی مانگیکدا تۆمارکرد. مؤد و ناوه‌راسته له‌م کۆمه‌له‌یه‌دا دیاربکه.

پۆژ	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پله	۳۵	۳۲	۳۲	۳۲	۳۵	۳۰	۲۹	۲۹	۲۷	۲۷	۳۰

چالاکى

که‌رسته‌کان : کارته‌کان

هه‌نگاوى ۱

۳۵ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۲

بۆ دۆزینه‌وه‌ی مؤد:

پله‌ی گهرمى له‌سه‌ر کارته‌کان بنووسه. کارته‌کان لێک جودا بکه‌وه به‌پێى ژماره‌کان.

مؤد ئەو ژماره‌یه‌یه که زیاتر له ژماره‌کانى تر دووباره ده‌بیته‌وه.

له توانادایه زیاتر له مؤدیك هه‌بیّت، وه ده‌شێت مؤد نه‌بیّت.

هه‌نگاوى ۲

؟

بۆ دۆزینه‌وه‌ی ناوه‌راسته:

کارته‌کان له بچوکه‌وه بۆ گه‌وره ریزبکه.

کارته‌ک له‌لای یه‌که‌م وه‌ریگیره‌وه کارتیکی تر له‌لاکه‌ی تر وه‌ریگیره، له‌سه‌ر ئەم شێوازه به‌رده‌وام به تا نزیك ده‌بیته‌وه له کارته‌که‌ی ناوه‌راست ژماره‌ی له‌سه‌ر کارته‌که‌ی کۆتاییه له ناوه‌راست پێی ده‌وترێت ناوه‌راسته.

• ناوه‌راسته‌ی پله‌کانى گهرمایى

کامه‌یه؟ مؤد کامه‌یه؟

هه‌ولبده

پله‌ی ۲۷ بۆ رۆژی دوانزه‌هه‌م و پله‌ی ۲۹ بۆ

رۆژی سیانزه‌هه‌م بۆ خشته‌ی سه‌ره‌وه زیاد بکه.

أ مؤد دیار بکه

ب ناوه‌راسته دیاربکه

پله‌ی

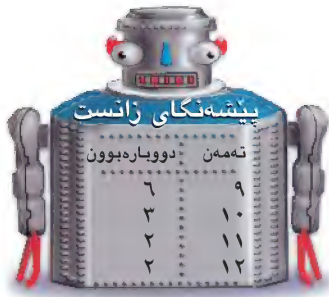
گهرمى رۆژى

دوانزه‌هه‌مان

زیاد کرد کارتى

رۆژى سیانزه‌هه‌م له

کۆی داده‌تین؟

دەتوانى ناوهراسته و مۇد بەبى بەكارهينانى كارتەكان بدوزيتهوه
تەمەنى بەشاربووان لە پيشهنگاي زانستهكان لە بچووكهوه بۆگهوره
پريزبكه.

۱۲، ۱۲، ۱۱، ۱۱، ۱۰، ۱۰، ۱۰، ۹، ۹، ۹، ۹، ۹، ۹

مۇد بريتييه لە ۹ ناوهراسته بريتييه لە ۱۰

زۆر جار مۇد بەكاردیت كاتیك كۆمەلەكان لە شت پیک بیت نەك لە
ژمارەكان. سەرنج بدە خشتەى گياندارانى دەريا، دۆلفین زۆرتەرين
وەلامى بەدەست هینا، دۆلفین لەم كۆمەلەیهدا مۇدە.

گياندارانى دەريا

گياندار	دووبارەبوون
دۆلفین	۶۱
كۆلكى دەريا	۴۸
كيسەل	۳۰

راهيئان و شيكارى پرسيارەكان

ناوهراسته و مۇد لە ھەريەك لە دوو راهيئانى ۱ و ۲ دا ديار بكه.

۲

پلەى گەرمى	پۆڭ	يەك شەممە	دوو شەممە	سێ شەممە	چار شەممە	پنج شەممە	هەینی	شەممە
پلە	۳۱	۱۷	۱۸	۱۵	۱۹	۲۳	۳۱	

۱

نمرەكانى رەوژ لە تاقىكردنەوهكانى زانستهكان	تاقىكردنەوه	نمرە
۱	۸۸	۹۵
۲	۹۵	۶۷
۳	۶۷	۸۶
۴	۸۶	۵
۵	۵	

دەرئەنجام پۆژان لە ۶ تاقىكردنەوهدا

نمرەكانى ۸۹، ۸۸، ۹۳، ۸۵، ۹۳ بەدەست
هینا، پاش بەدەستهيئانى نمرى تاقىكردنەوهى
حەفتەم، مۇد بوو بە ۹۳، ناوهراسته لە حەفت
تاقىكردنەوهكه دياربكه.

۴

هەلەكه لەكوپدايه؟ ھەردى وا دەزانى

كه ناوهراسته لەم خشتەيهى خوارەوهدا ۲۲۰،
و مۇديش بريتييه لە ۱۷۰ ھەلەى ھەردى
شپۆڤه بكه و وەلامە راستەكه بنووسە.

۳

بليتى پيشبركىتي نەسيەكان	ھەفتە	بليت
۱	۱۵۰	۱۷۰
۲	۱۷۰	۲۲۰
۳	۲۲۰	۱۶۰
۴	۱۶۰	۵
۵	۵	

بەرزترين پلەى گەرمای شارەكەت لە ماوهى يەك

ھەفتەدا تۆمار بكه، پاشان ناوهراسته و مۇد لە
كۆمەلەى پلەكانى تۆمارتكردوو دياربكه.

۵

پیداچوونەوه و ئامادەبوون بۆتاقىكردنەوه

ھىماى > يان < يان = لەشويئى دابنى لە
راهيئانى ۶ و ۷.

۷۵۰۰ - ۱۰۰۰ = ۶۵۰۰

۸۳۹۵ - ۷۰۵۹ = ۱۳۰۰

ئەمير دەيهويئ ماوهى ۸۳۲ كم بېریت، پۆژى
پنج شەممە ۴۵۳ كم برى، پيوسته چەندى تر
بېریت بۆ تەواوكردى گەشتەكهى؟

۹۱ + ۱۰۹ + ۲۸۷

۵۶ + (۳۹ - ۶۸)

۷۵ ج

۸۷ د

۵۱ ا

۸۵ ب

پیداچونەوہی خیرا

- ۱ = ۴ ÷ ۲۸
- ۲ = ۷ ÷ ۵۶
- ۳ = ۵ ÷ ۳۵
- ۴ = ۵ ÷ ۴۵
- ۵ = ۳ ÷ ۳۰

زاراوەکان

Grid تۆپى چوارگۆشەکان

Order pair جووتە ریکخراو

خالەکان لەسەر تۆپى چوارگۆشەکان

Coordinate Grid

فیربە

بۆلای راست برۆ لەسەر ئەم تابلۆیە وینەى چەند گیاندارى دارستان کیشراو. ئالان چى دەلیت تاوہکو شوینی فیلهکە لەسەر تابلۆیەکە دیاریکات؟
هیلەکانى ئاسۆیى و ئەستوونى تۆپى چوارگۆشەکان پیکدینن.

لەخالى سفرهوه دەست پێکە. دوو چوارگۆشە بەرەو لای راست برۆ، پاشان ۳ چوارگۆشە بەرەو سەرەو برۆ شوینی فیلهکە لە خالى (۳، ۲) دایە.

(۳، ۲)

ژمارەى یەكەم ئەو ديار دەكات كە چەند چوارگۆشە بەرەو لای راست بچولیت بە دەستپێکردن لە سفرهوه.
ژمارەى دووهم ئەو ديار دەكات كە چەند چوارگۆشە بەرەو سەرەو بچولیت بە دەستپێکردن لە سفرهوه.

لەبیرنەكەى هەر جووتە ریکخراویك خالێك

لەسەر تۆپى چوارگۆشەکان دەنۆینیت.

ژمارەکانى ۲ و ۳ جووتى پیکدینیت بە جووتى

(۳، ۲) دەوتریت جووتە ریکخراو.

نمونه

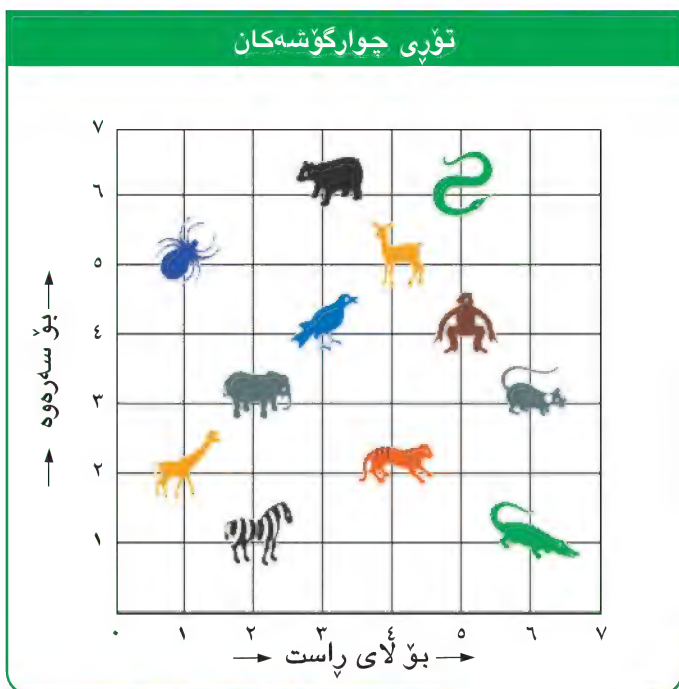
جووتە ریکخراوى (۴، ۵) کام گیاندار دەنۆینیت؟

لە سفرهوه دەست پێکە.

۵ چوارگۆشە بۆ لای راست برۆ.

۴ چوارگۆشە بۆ لای سەرەو برۆ.

جووتە ریکخراوى (۴، ۵) مەیمون نیشان دەدات.

▲ جالالۆکە

• ئەو بلی کە چۆن ئەو جووتە ریکخراو

دەدۆزیتەو کە جالالۆکە پیشان دەدات.

▲ ماری ئەلبوا

۱ باس بکه چۆن خالەکانی (۱۱، ۱۲) لەسەر تۆپى چوارگۆشەکانى «۱۲ جار» دەدۆزیتەوه. مانای تۆپى چوارگۆشەکان ۱۲ چوارگۆشەى ئاسۆیى و ۱۲ چوارگۆشەى ستوونى تێدايه.

تۆپى چوارگۆشەکانى لاپەرەى پێشوو بەکاربھێتە بۆ شیکارى رايھنانى ۲ تا ۵. ۲ ئايا خالى (۳، ۴) ھەمان خالى (۴، ۳) ھە؟ باسى بکه.

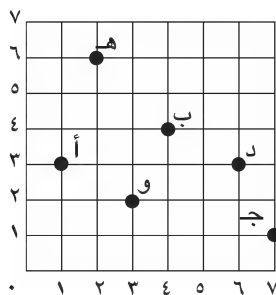
خالى ئەو جووتە ریکخراوە بنووسە کە وێنەى ئەم گياندارانەى دەکەوێتە سەر.

۳ پلنگ ۴ وورچ ۵ زەرافە

راھینان و شیکارى پرسىارەکان

تۆپى چوارگۆشەکانى لاپەرەى پێشوو بەکاربھێتە بۆ شیکارى رايھنانى ۶ تا ۱۱. جووتە ریکخراو بنووسە بۆ خالى کە وێنەى ئەم گياندارانەى دەکەوێتە سەر.

۶ چۆلەکە ۷ مار ۸ کەرەکیوى
۹ مشک ۱۰ ئاسک ۱۱ تيمساح

تۆپى چوارگۆشەکانى بەرامبەر بەکاربھێتە بۆ شیکارى رايھنانى ۱۲ تا ۱۷. ئەو پیتە بنووسە کە دەکەوێتە سەر خالى جووتە ریکخراو.

۱۲ (۳، ۶) ۱۳ (۳، ۱)
۱۴ (۴، ۴) ۱۵ (۶، ۲)
۱۶ (۱، ۷) ۱۷ (۲، ۳)

۱۸ **دەرئەنجام** ساڤا ووتى کەرەکیوى کە لەسەر خالى (۱، ۲) ھە، مریەم ووتى فىل لەسەر خالى (۳، ۲) ھە. ئەو جووتە ریکخراوە کامەیه بۆ خالى نۆوان کەرەکیوى و فیلهکە؟
۱۹ **هەلە لەکوێیە؟** ئاکۆ ووتى «بۆ ئەو» خالى (۳، ۲) بدۆزمەوه، لەخالى سفر دەست پێدەکەم ۳ چوارگۆشە بۆ لای راست و ۲ بۆ سەرەوه دەجوولیم، ئاکۆ لەکوێ ھەلەى کردوو؟ ھەلەکە راست بکەوه.

۲۰ چالاك ۳ پارچە دراوى جۆرى ۵۰۰ دینارى و دوو پارچەى ۱۰۰۰ دینارى و دوو پارچەى ۲۵۰ دینارى لایە. ساراى خوشكى ۴ پارچە دراوى ۵۰۰ دینارى و ۳ پارچەى ۱۰۰۰ دینارى و دوو پارچەى ۱۰۰۰ دینارى ھەبوو. کامیان دراوى «پارەى» زیاترى پێیە؟ وە چەندى زیاترە؟

پیداچوونەوه و ئامادەبوون بۆ تاقیکردنەوه

$$= ۱۵۳۲ - ۲۰۶۴$$

۲۵ **ئامادەبوون** جیاوازی لە نۆوان ۵۶۷ و ۲۸۸ چەندە؟

ج ۳۷۹

د ۸۵۵

ا ۲۷۹

ب ۲۸۹

۲۱ لە گەرەوهترین بۆ بچووكترين ريزبکه.

۲۶۴۹ ، ۲۹۶۴ ، ۲۹۴۶

$$= ۱۴۸۹ + ۷۲۶۹$$

$$= ۳۷۵۵ + ۶۸۴$$

پیداچونه وهی خیرا

$$= (12 - 15) + 17 \quad 1$$

$$= (12 + 18) - 45 \quad 2$$

$$= 10 - (25 + 25) \quad 3$$

$$= 16 + (7 - 23) \quad 4$$

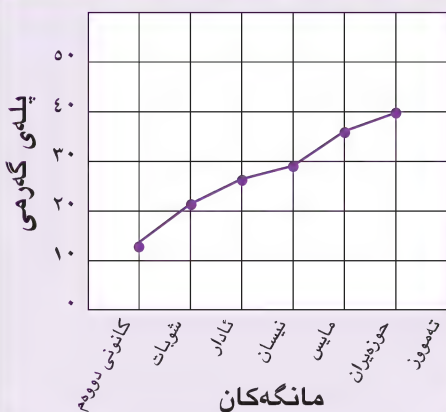
$$= (17 + 48) - 76 \quad 5$$

زاراوه کان

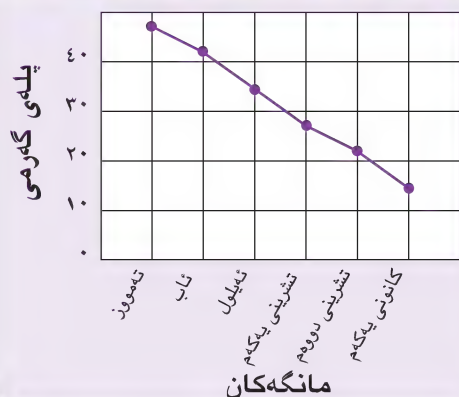
Graphical
Line

هیلى روونکردنه وهی

پلهی گهرما له دهوك بو ماوهی ۶ مانگ

پلهی گهرما له عنكاوه بو ماوهی ۶ مانگ

هیلى روونکردنه وهی

Graphical Line

فیربه

دهتوانی روون بکهیته وه که چون پیدراواکان بهی ی دهههکان دهگۆریت به به کارهیانی هیلى روونکردنه وهی

نمونه

بیر له هیلى روونکردنه وهی بکه وه. ئه وه هیلهی خالهکانی پیکه وه به ستووه گۆرانی پلهی گهرما روون دهکاته وه. پلهی گهرما له مانگی ئادار له شاری دهوك چهنده؟

ههنگاوی ۱

پهنجته له سهه ستوونی مانگی ئادار له خواره وه دابنی. دواتر پهنجته بگولینه به ره سهه وه تا له گهل خالی هیلى روونکردنه وهی به کترده برن.

ههنگاوی ۲

پهنجته له خاله که به ره ولای چهپ بگولینه تا ستوونی پلهی گهرما

خالی ئادار دهکویه ته نزیکه ی نیوان ۲۰ تا ۳۰ پله. کهواته، پلهی گهرما له مانگی ئادار نزیکه ی ۲۵ پلهیه.

دهرئه نجام باسبه که خالی مانگی تیموز له کوئ داده نیته کاتی که دهزانی که پلهی گهرما له مانگه دا ۴۳ پلهیه؟

ساغبه وه

هیلى روونکردنه وهی به رامبه به کاربهیته بو شیکاری راهیانی ۱ تا ۳.

۱. ئه دوو مانگه دیار بکه که پلهی گهرمیان له ۴۸ پله وه بو ۴۲ پله داده به زیته «نزمده بیته وه».

۲. گهرمترین مانگ له عنكاوه کامهیه؟

۳. جیاوازی نیوان به رزترین و نزمترین پلهی گهرمی له ماوهی شش مانگدا له عنكاوه کامهیه؟

راھىتان و شىكارى پرسىارەکان

۷. ۶. ۵. ۴. ۳. ۲. ۱. ۰

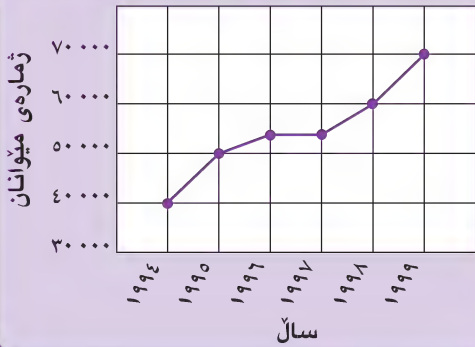
۴. كەمترىن ژمارەى مېوانەكان لەكام سالدابوو؟

۵. لەكاتى كردنەوەى مۆزەخانەكە لە سالى ۱۹۹۴ دا

لەنيوان سالى ۱۹۹۴ وە سالى ۱۹۹۹ گەيشتە چەند؟

۶. لە كام دوو سال ژمارى مېوانان وەك خۆى ماو؟

مېوانانى مۆزەخانە

هەللىكى پوونكردنەوەى گونجاو بۆ راھىتان ۷ و ۸ بكيشە.

۸

ژمارى يارىزانانى پالەوانى تويى پى	سال	ژمارە
۲۰۰۰	۱۹۹۹	۳۷۵
۱۹۹۸	۱۹۹۷	۲۲۵
۱۹۹۶	۱۹۹۵	۱۵۰

۷

ماوەكانى بەكارھيئەتە قون	روژ	يەك شەممە	دو شەممە	سێ شەممە	چوار شەممە	پنج شەممە
۳۰	۲۵	۵۵	۵۰	۳۰	۳۰	۳۰

۹. پرسىارىك بنووسە بەبەكارھيئەتە وینەى پوونكردنەوەى

پلەى گەرمایى شارى عەنكاوە كە لەلاپەرەى پيشودا هاتوو.

۱۰. دەرنەنجام بەدوای ۳ ژمارەدا بگەرێ كە سەرچەمیان

بكاتە ۱۱۰ وە ناوەرپاستەیان ۴۰ بێت.

خالى يارىزانان

۱۱. ستوونە پوونكردنەوەىيەكانى بەرامبەر بگۆرە

بۆھيلى پوونكردنەوەى.

۱۲. مۆد ناوەرپاستە لە ستوونەكانى

پوونكردنەوەى بەرامبەر كامەيە؟

پیداچوونەو و نامادەبوون بۆتاقىكردنەو

۱۷. ژمارەى گەرەتر لە ۱۱ ۴۶۳ وە

بچووكتر لە ۱۱ ۶۰۰ كامەيە؟

۱۱ ۵۵۲ ج ۱۱ ۳۷۵ ا

۱۱ ۶۷۳ د ۱۱ ۴۵۹ ب

۱۸. لە باخچەكەدا ۵ قەفەز ھەيە، ھەر

قەفەزێك ۳ بولبولى تىدايە، ژمارەى ھەموو

بولبولەكان چەندە؟

۱۵ د ۱۲ ج ۱۰ ب ۹ ا

۱۳. ۱۸ ۷۶۴ - ۳۵ ۸۴۲ =

۱۴. ژمارە گەرەكە كامەيە ۴۶ ۷۳۱ ۴۶ ۷۸۱ يا

۱۵. مۆدى ئەم كۆمەلەيە كامەيە؟ ۲، ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۷، ۱۱، ۱۱، ۱۱، ۱۱.

۱۶. ناوەرپاستە لەم كۆمەلەيەدا كامەيە؟ ۲، ۴، ۷، ۹، ۶، ۸، ۱۱، ۱۰، ۵، ۴، ۶، ۹.

پیداچوونهوهی خیرا

- 1 $= 100 - 887$
- 2 $= 3 \times 3$
- 3 $= 135 + 565$
- 4 $= 102 - 135$
- 5 $= 125 - 950$

ریځاگانې شیکاری پرسیاره کان

وینهیه کی پوونکردنهوهی پیکبهینه

Problem Solving Strategies

Make a Graph

پرسیار ئه خشتهیه سرجهمی خاله بهرزهکانی یاریزانه بهناوبانگهکانی توپی سهبهته نیشان دهدات، بهرزترین سرجهم له خالهکان تومارکراوه بریتیه له ٥٦ خال له سالی ١٩٩٤ دا تومارکرا، کام دووسال گورهترین پاشهکشه له نیوان سرجهمی خالهکانیان تومارکرا.

سرجهمی بهرز بوخالهکان

خالهکان	سال
٥٥	١٩٩٣
٥٦	١٩٩٤
٤٨	١٩٩٥
٤٦	١٩٩٦
٥٥	١٩٩٧
٤٥	١٩٩٨
٣٧	١٩٩٩

Understand

تیگه

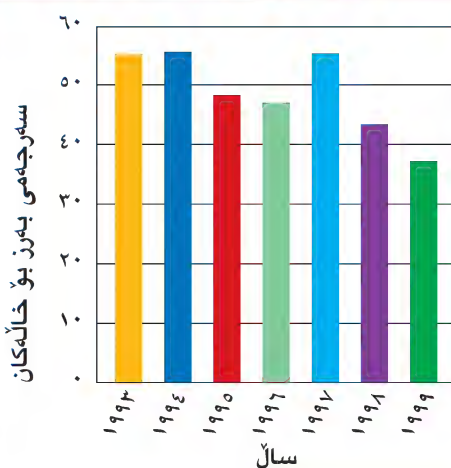
- داواکراو چیه؟
- ئه وزانیاریانهی بهکاری دینیت چیه؟
- ئایا زانیاری ترهیه بهکارت نههینابیت؟ چین؟

Plan

پلاندابینی

- کام ریگابهکاردههینی بو شیکاری پرسیرهکه دهتوانی وینهیهکی پوونکردنهوهی بکیشی یارمهتیت بدات بو درختنی پیدراوهکان وه به ئاسانی بریاری لهسر بدریت.

سرجهمی بهرز بوخالهکان

Solve

شیکاریکه

- باشتترین وینهی پوونکردنهوهی کامهیه که یارمهتی شیکاری پرسیرهکه دهدات؟
- وینهی ستوونهکانی پوونکردنهوهی بکیشه، پاشان بهراورد له نیوان دریژی ستوونهکان بکه.
- بیریکه وه له وینهی پوونکردنهوهی له پاسته وه بو چهپ. گورهترین جیاوازی له نیوان سالی ١٩٩٧ و سالی ١٩٩٨ دا دهردهکهویت.
- کهواته، گورهترین پاشهکشه له نیوان سالی ١٩٩٧ و سالی ١٩٩٨ .

Check

ساغبکه وه

- چون دلنیا ده بیت له راستی وه لاهمه کهت؟

خویندنه‌وهی کات

Reading Time

فیریه

پیداچوونه‌وهی خیرا

کات پیئش ۱۵ خولهک بلی:

۱۱:۳۰	۲	۲:۱۵	۱
۵:۴۵	۴	۷:۰۰	۳
		۱:۰۰	۵

زاراوه‌کان

چرکه (ج) Seconds(s)

له‌سەر ژوان؟ سه‌عید گه‌یشته و یستگه «گه‌راج» ی پاسه‌کان بۆ

ئه‌وه‌ی سواری پاسی هیلێ ده‌وێ که له‌کاتژمێر ۱۱

ده‌رده‌چێت. کات ئیستا له‌سەر وینه‌ی کاتژمێره‌که دیاره. ئایا

سه‌عید له‌کاتی گونجاودا گه‌یشته‌وه یان پاسه‌که

پویشته‌وه؟ کاتژمێره‌که نیشانداده‌ت که کاته‌که

۱۰:۴۸ واته ۱۲ خولهک پیئش یانزه‌یه.

که‌واته هیشتا کات ماوه بۆ سه‌عید تا سواری

پاس ببێت.

نمونه

ده‌توانی ئهم کاته به‌م شیوه‌ی خواره‌وه

بنووسیت و ببخوینیته‌وه:

• ۲:۲۴ و ۱۶ چرکه

• دوو و بیست و چوار خولهک و شانزه

چرکه

• ۲:۲۴:۱۶

ب

ا

ده‌توانی ئهم کاته به‌م شیوه‌ی خواره‌وه

بنووسیت و ببخوینیته‌وه:

• ۹:۵۰

• نوو و په‌نجا خولهک

• ده‌خولهکی ده‌وێت بۆ ده

یه‌که‌کانی کات

۶۰ چرکه (ج) = ۱ خولهک (خ)

۶۰ خولهک = ۱ کاتژمێر (ک)

۲۴ کاتژمێر = ۱ رۆژ

ده‌توانی زانیاریه‌که‌کانت له‌سەر یه‌که‌کانی کات به‌کاربه‌یینی بۆ ئه‌وه‌ی

بخه‌ملینی چه‌ند کات پێویسته‌ بۆ جێبه‌جێکردنی چالاکیه‌کی دیاریکراو.

• ده‌توانی کام چالاکیه‌ک جێبه‌جێکه‌یت له‌ چرکه‌یه‌که‌دا؟ له‌ خوله‌کی‌که‌دا؟

ساغبه‌که‌وه

۱ ژماره‌ی چرکه‌کانی دوو خولهک چه‌نده؟

کات به‌شیوه‌ی رهنووسی بنووسه.

۴ ۱۲ خولهکی ده‌وێت بۆ نوو

۳ دوو که‌م ۵ خولهک

۲ شەش و ۳۸ خولهک

راھىتان و شىكارى پرسىارەكان

كات بەشىۋە پەنۋوسى بنۋوسە.

- ۵ چوار و ۱۷ خولەك ۶ پىنج كەم بىست خولەك ۷ حەفت كەم ۱۳ خولەك

ئەو كاتەى لەسەر كاتژمىر ديارە بە دوو شىۋە جىاواز بنۋوسە.

كام يەكەى كات بەكارھاتوۋە بۇ پىۋانى كات لە راھىتانەكانى ۱۳ تا ۱۶؟
بنۋوسە ا يان ب يان ج يان د

- ا پۇژەكان ب كاتژمىرەكان ج خولەكەكان د چركەكان

۱۳ بۇ نوقاندنى چاوت . ۱۴ بۇ نوپژكردن .

۱۵ خويندنەۋە بۇئامادە بوون بۇ تاقىكردنەۋە . ۱۶ بۇ بەسەر بردنى پشوى جەژنى قوربان .

۱۷ **دەرئەنجام** مەحمود پلانى كارى پۇژىكى بەم شىۋەيى خوارەۋە داپشت: ۳ كاتژمىر خوشوشتن و نوپژكردن و نان خواردن، ۴ كاتژمىر بۇ سەردانى ھەقالەكانى، ۳ كاتژمىر بۇ شتومەك كرىن لەبازار، ۳ كاتژمىر بۇ خويندن، ۱۰ كاتژمىر بۇ نووستن، ئايا مەحمود دەتوانى ئەم كارانە لە پۇژىكا ئەنجام بدات؟ شۇقەبەكە.

۱۹ مۇقچىكى پىگەيشتوۋ دەتوانىت ماۋەى ۴ كم لە يەك كاتژمىردا بروت، ئايا لەماۋەى ۱۵ خولەكدا دەتوانىت چەند بروت؟

پىداچوونەۋە و ئامادەبوون بۇتاقىكردنەۋە

۲۰ ژمارەى سى سەد و شەست و پىنج ھەزار و ھەشت سەد و چل و دوو بە شىۋەى پەنۋوسى بنۋوسە.

۲۱ ژمارەى قوتابىيان لە قوتابخانەيەك ۵۱۳ قوتابىيە ۲۸۴ لەوانە قوتابى قۇناغى

بنەپەتىن، ئەۋانى مانەۋە خويىندكارى

ئامادەيىن، ژمارەى خويىندكاران چەند كەمترە

لە ژمارەى قوتابىيان؟

ژمارەى ناديار بنۋوسە.

۲۲ $16 = (5 + 11) + 23$ $14 = 7 + 7 + 7$

۲۴ كاميان باشتىرپ رىگايە بۇ

دەرخستنى گەشەى ژمارەى دانىشتوان لە شار؟

ا ستوۋنى پروونكردنەۋەيى ج خشتە

ب ھىللى پروونكردنەۋەيى د ويىنەدارەكان

پیداچوونه وهی خیرا

کات پاش ١٥ خولهک بلی:

٤:٣٠	٢	١٢:١٥	١
١١:١٥	٤	١:٠٠	٣
		١:٤٥	٥

زاراوهکان

Time «کات» ماوه

ئهژمیرکردنی ماوه «کات»

Elapsed Time

فیریه

پیشانگای روژنبیری Cultural fair قوتاخانهی

کورستانی سهرتایی پیشانگایهکی روژنبیری ریکخست. دهتوانی ئه خشتهیه بهکاربهینی بو ئه وهی بهرنامهی پیشانگاکه بزانیئت.

پیشانگای روژنبیری

ههلهپرکی میلی
١٠:٠٠ پ.ن - ١٠:٤٥ پ.ن

فیلمی زانستی
١١:٤٥ پ.ن - ١١:٣٠ پ.ن

پشوی نوژکردن
١٢:٣٠ پ.ن - ١٢:٣٠ د.ن

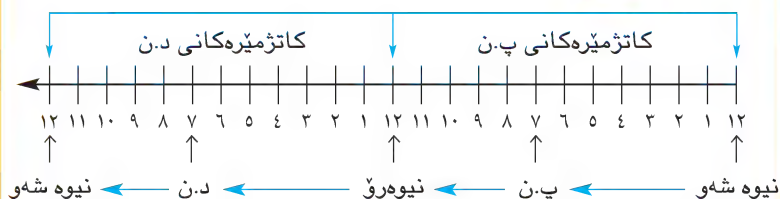
فیلمی بهلگهیی
١٢:٣٠ د.ن - ١:٤٥ د.ن

شانوگه ریهک
١:٤٥ د.ن - ٢:١٥ د.ن

نموونه ١

چی نیشاندهریئت له ماوهی بهیانیان ؟

کاتژمیرهکانی نیوان نیوهشهو و نیوهپرۆ پئی دهوتریئت کاتژمیری پیش نیوهپرۆ (پ.ن) وه کاتژمیرهکانی نیوان نیوهپرۆ و نیوهشهو پئیان دهوتریئت کاتژمیری دوای نیوهپرۆ (د.ن).

کهواته، ماوهی پ.ن ههلهپرکی میلی و فیلمی زانستی نیشاندهریئت.

نموونه ٢

ماوهی پیشهنگاکه چهنده؟

دهتوانی کاتژمیر بهکاربهینی بو ژماردنی کات لهسهرتاوه تا کوئایی.

بیریکهوه: له کاتژمیر ١٠:٠٠ پ.ن تا ٢:٠٠ د.ن کاتژمیر تهواو
بیریکهوه: له کاتژمیر ٢:١٥ د.ن تا ١٥ خولهک
تیپهپروه. تیپهپروه.

کهواته، ماوهی پیشانگاکه ٤ و ١٥ خ.

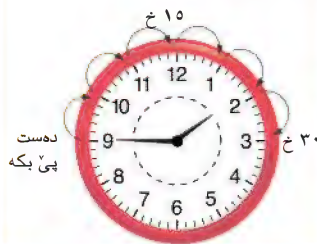

نمونه ۳

ماوهی پېشکه شکر دنی شانوگه ریه که چهنده؟
پېشکه شکر دنی شانوگه ریه که له کاتر میړ ۱:۴۵ د.ن دهسپېده کات
وله کاتر میړ ۲:۱۵ د.ن کو تای دیت.

ریگی دووهم

بگه ریوه سهر کاتر میړ و له ۱:۴۵
دهست پیبکه.

ریگی یه که م

لیدهر کردن به کار بهینه.

بیریکه وه: ۱ ک = ۶۰ خ

۲ ک + ۱۵ خ = ۱ ک + ۷۵ خ.

$$\begin{array}{r} 1 \quad 75 \\ 15 \times 3 = 45 \\ 1 \times 1 = 1 \\ \hline 30 \times 1 = 30 \end{array}$$

که واته ماوهی پېشکه شکر دنی شانوگه ریه که ۳۰ خوله ک بوو.

ساغبکه وه

پ.ن یان د.ن به کار بهینه بو وه لامدانه وه.

۱ کاتای له خه وه له دهستیت ۲ کاتای نانی نیوهر پو ده خویت ۳ کاتای پروژ ئاوا ده بیت

کو بکه وه.

۶ ۳۵ خ و ۳ ک + ۴۵ خ و ۴ ک

۵ ۲۰ خ و ۶ ک + ۴۰ خ و ۵ ک

۴ ۱۵ خ و ۲ ک + ۱۵ خ و ۴ ک

لیدهر بکه.

۹ ۱۴ خ و ۳ ک - ۳۷ خ و ۲ ک

۸ ۱۰ خ و ۱۰ ک - ۴۵ خ و ۴ ک

۷ ۳۵ خ و ۷ ک - ۱۵ خ و ۳ ک

ماوه که نه ژمیړ بکه.

۱۲ سهره تا: ۱:۲۰ د.ن کو تای: ۹:۰۵ د.ن

۱۱ سهره تا: ۱۰:۱۰ پ.ن کو تای: ۲:۴۵ د.ن

۱۰ سهره تا: ۹:۳۰ پ.ن کو تای: ۱۱:۵۰ پ.ن

خشته ی فیلمه کان به کار بهینه بو شیکاری پرسیاره کانی ۱۳ و ۱۴.

۱۳ هر فیلمیک که ی کو تای دیت؟

۱۴ فیلمی «فرینی هلو» له کاتر میړ ۴:۰۵ د.ن کو تای دیت. که ی دهست پیده کات؟

راھینان و شیکاری پرسیارهکان

پ.ن یان د.ن به کاربھیتنه بۆ وه لامدانه وه.

۱۵ کاتی نانی به یانی دهخویت ۱۶ کاتی له قوتابخانه دمگه ریته وه ۱۷ کاتی دهخهویت

ماوه که نه ژمیر بکه.

۱۸ سه رها : ۷:۳۵ پ.ن ۱۹ سه رها : ۹:۱۰ پ.ن ۲۰ سه رها : ۱۱:۳۵ پ.ن
کو تای : ۲:۳۰ د.ن کو تای : ۱۰:۱۷ د.ن کو تای : ۱:۱۰ د.ن

کاتی کو تای دیار بکه.

۲۱ سه رها : ۸:۰۰ پ.ن ۲۲ سه رها : ۱۱:۵۰ پ.ن ۲۳ سه رها : ۱۰:۱۰ پ.ن
ماوه : ۲ ک ۴۵ خ ماوه : ۳ ک ۱۰ خ ماوه : ۴ ک ۲۴ خ

کاتی دهستی کردن دیار بکه.

۲۴ کو تای : ۱۱:۱۰ پ.ن ۲۵ کو تای : ۱:۱۵ د.ن ۲۶ کو تای : ۱:۴۵ د.ن
ماوه : کاتر ژمیریک ماوه : ۲ ک و ۳۰ خ ماوه : ۴ ک و ۱۰ خ

بینو سه ره وه پاشان ته و او بکه.

۲۷	سه رها	۱۰:۵۰ پ.ن	۱۰:۴۵ پ.ن
	کو تای	۲:۳۰ د.ن	۲:۲۲ د.ن
	ماوه	۳ ک و ۵ خ	۲ ک و ۴۰ خ

خشته ی بهرام بهر کاته کانی یه کی که له به شه ناو خوییه کان دیار ده کات.
خشته که به کاربھیتنه بۆ شیکاری راھینانی ۲۸ تا ۳۱.

۲۸ ماوه ی نیوان له خه وهستان و چون بۆ قوتابخانه چهنده؟

۲۹ کامیان زورتره ماوه ی نیوان گه رانه وه له قوتابخانه و یاری

کردن یان ماوه ی نیوان یاری کردن و نان خواردنی ئیواره؟

۳۰ ماوه ی نیوان له خه وهستان و یاری کردن چهنده؟

۳۱ ماوه ی نیوان نوستن و له خه وهستان نزیکه ی چهنده؟

۳۲ هه له که له کویدایه؟ بارزان واده زانی که ماوه ی نیوان

گه رانه وه له قوتابخانه و نوستن بریتییه له ۲ ک و ۱۳ خ،

بارزان له کویدا هه له ی کردو وه؟ وه لامی راست بنووسه.

<p>ریکخستنی کاته کانی بهشی</p> <p>ناو خوی قوتابیان</p>	
له خه وهستان	۶:۴۲
چون بۆ قوتابخانه	۷:۳۵
گه رانه وه له قوتابخانه	۱۱:۴۳
یاری کردن	۳:۲۸
خواردنی ئیواره	۶:۵۱
نوستن	۹:۳۰

خشتهكه بهكاربهينه بو شيكاري راهيناني ۳۳ تا ۳۶.

خشتهي گهشتهكان		
گهيشتن	دهرچوون	كوهمپانياي فروكهواني
بهغدا ۷:۵۵ پ.ن	سليمانى ۶:۳۵ پ.ن	ئهزمهر
بهسرا ۱۰:۳۰ د.ن	ههوليئر ۷:۳۰ د.ن	زاگروس
ديمهشق ۷:۵۵ پ.ن	ههوليئر ۵:۴۵ پ.ن	كوردستان

۳۳ ماوهي گهشت له سليمانى بو بهغدا چهنده؟

۳۴ لهم سى گهشته كاميان دريژترينيانه؟

۳۵ **دهرئه نجام** ئهگهر فروكهيهك له شاري

ههوليئر له كاتژمير ۱۱:۱۰ پ.ن بهرهو

شاري بهسره دهرچوو، له چ كاتيک دهگات؟

۳۶ **دهرئه نجام** ئهگهر فروكهيهك كاتژمير

۵:۴۵ پ.ن له ههوليئر هه گهيشته شاري

ديمهشق. له چ كاتيک دهرچوو؟

پيداچوونه وه و ئامادهبوون بو تاقيردنه وه

۴۲ **ئامادهبوون** هيمن ۳۲ كارتى ويئنه دارى هيه

ههژارى برائى ۱۸ كارتى پيدا، ههقال ۵ كارتى له
هيمن وه رگرت. هيمن چهند كارتى لا ماوه؟

ا $(5 - 18) - 32$ ج $(5 + 18) + 32$

ب $(5 - 18) + 32$ د $(5 + 18) - 32$

بههاي رهنووسى شين بنوووسه.

۳۷ ۴۵ ۶۲۳ ۳۸ ۸۳ ۲۳۸

۳۹ ۱۷۲ ۹۰۸ ۴۰ ۲ ۴۹۸ ۷۶۲

۴۱ **ئامادهبوون** $118 + 35 + 27$ ؟

ا ۱۶۰ ب ۱۷۰ ج ۱۷۹ د ۱۸۰

كاتى گهشتهكان

Flight Times

كاتى گهشتهكان له فروكهخانهي ههوليئري نيودهولتهي

به ياني	نيوهرو	نيواره	شهو
۵:۰۲	۱۱:۳۶	۴:۴۴	۶:۰۱

ئهگهر نورهى گهشتى كارزان له به ياني دهسپيكتات وه
ماوهي گهشتهكهى ۵ ك و ۲۵ خ بخايه نيئت ئهوا له كام
كات دهگات؟

شيكاركردى پرسيارهكان

خشتهي بهرامبهر كاتى گهشتهكان له
فروكهخانهي ههوليئري نيودهولتهي ديار
دهكات.

۱ نيوان گهشتى به ياني و گهشتى

نيوهرو چهند خولهكه؟ نيوان گهشتى

نيوهرو و گهشتى نيواره چهنده؟

۲ كارزان به مه بهستى گهشت كردن له

كاتژمير ۳:۴۵ له ماله وه هاته دهر. ۱۰

خولهك چوو بو مالى براكهى و

چارهكيك بهريوه بوو بو فروكهخانه.

ئايا پيش گهشتى نيواره دهگاته

فروكهخانه؟

مانگه‌کانی زایینی

Gregorian Months

فیریه

کاک ئاوات ئاگاداری خیزانه‌که‌ی کرده‌وه که له‌سه‌ره‌تای مانگی

نیساندا سه‌ردانی ده‌روه‌ی ولات ده‌کات بۆ دامه‌زراندنی

نوسینگه‌یه‌کی بازרגانی وه له‌سه‌ره‌تای مانگی تشرینی دووهم

ده‌گه‌رپه‌ته‌وه. کاک ئاوات چه‌ند مانگ له خیزانه‌که‌ی دوورده‌که‌وێته‌وه؟

سالی زایینی له ۳۶۵ رۆژ پیکدی‌ت که دابه‌شکراوه به‌سه‌ر ۱۲ مانگا.

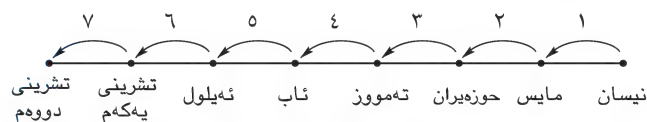
به‌و مانگانه ده‌وتریت مانگه‌کانی زایینی.

له خشته‌ی به‌رامبه‌ردا ناوی مانگه‌کان و ژماره‌ی پۆژه‌کانی

هه‌ریه‌که دیارده‌کات. ده‌توانی ناوی ئەم مانگانه له‌سه‌ر

هیڵیکی راست بنوینیت، وه له‌سه‌ره‌تای مانگی نیسان تاكو

ده‌ستپێکی مانگی تشرینی دووهم بژمیری.

که‌واته، به‌ریز کاک ئاوات هه‌وت مانگ له ده‌روه‌ ده‌بی‌ت.

نمونه

مه‌ل‌به‌ندیکی بازרגانی له ۲۱ ی ئادار تاوه‌كو ۱۷ مایس ده‌رگا‌کانی داده‌خات. ئەو مه‌ل‌به‌نده چه‌ند رۆژ

ده‌رگا‌کانی داده‌خات؟

۱۱ بیری‌که‌وه : مانگی ئادار ۳۱ رۆژه له ۲۱ مانگه‌وه تاوه‌كو ۳۱ مانگ ۱۱ رۆژه.

+ ۳۰ له مانگی نیسان که ۳۰ رۆژه.

+ ۱۷ له ۱ مایس تاوه‌كو ۱۷ مایس ده‌کاته ۱۷ رۆژ.

۵۸ که‌واته ئەو مه‌ل‌به‌نده ماوه‌ی ۵۸ رۆژ ده‌رگا‌کانی داده‌خات.

ساغبه‌که‌وه

مانگی کانوونی دووهم یه‌که‌م مانگی سالی زایینی.

۱ ناوی مانگی هه‌وته‌م چیه‌؟ ۲ ناوی مانگی ده‌یه‌م چیه‌؟ ۳ ریزی‌ه‌تی مانگی مایس کامه‌یه‌؟

۴ سه‌رجه‌می ژماره‌ی پۆژه‌کانی نیسان و مایس و حوزه‌یران چه‌نده‌؟

۵ له ده‌ستپێکی مانگی حوزه‌یران تاوه‌كو ۱۵ مانگی تشرینی یه‌که‌م ژماره‌ی پۆژه‌کان چه‌نده‌؟

پرايٽن و شيڪاري پرسيارهڪان

- ۶ ناوی مانگی يانزه چييه؟ ۷ ناوی مانگی پينجهم چييه؟ ۸ ناوی مانگی ڪوتايي چييه؟
۹ شوبات چندهمين مانگه؟ ۱۰ ئه يلول چندهمين مانگه؟ ۱۱ حوزهيران چندهمين مانگه؟

به پوڙهڪان ئه ڙميڙي ئه ڪاتنه بڪه.

- ۱۲ له يهڪم پوڙي ئادار تاوهڪو ۱۳ له بهياني ۷ نيسان تاوهڪو ۱۴ له ئيواري ۲۸ ي ئاب تاوهڪو
به ياني يهڪم پوڙي حوزهيران به ياني ۲۵ ي حوزهيران ئيواري ۷ تشريني دووهم.

سالي ۲۰۱۰	تاب	خشته ي بهرامبر به ڪاربهينه بو شيڪاري پرايٽن ۱۵ تا ۱۹.
	ئيلول	ڙماره پوڙهڪان له مانگی شوباتي سالي ۲۰۱۱ زايي ۲۸ پوڙه.
	تشريني يهڪم	۱۵ ماوهي نيوان ۱۵ ئه يلولي ۲۰۱۰ تاوهڪو ۱۵ ميسي ۲۰۱۱ به مانگ چنده؟
	تشريني دووهم	۱۶ له دهستپيكي تشريني دووهم ۲۰۱۰ تاوهڪو شوباتي ۲۰۱۱ چند پوڙه؟
سالي ۲۰۱۱	ڪانونوني يهڪم	۱۷ چند پوڙ هيه له بهياني ۱۶ تشريني يهڪمي ۲۰۱۱ تا بهياني ۲۸
	ڪانونوني دووهم	ڪانونوني يهڪمي هه مان سال؟
	شوبات	۱۸ وهرزي به هار له ۲۱ ئادار دهست پيدهڪات و له ۲۰ حوزهيراني
	ئادار	هه موساليڪ ڪوتايي ديٽ. ڙماره پوڙهڪاني ئه وهرزه ڪاميه؟
سالي ۲۰۱۱	نيسان	۱۹ دلير له دروستكردي خانويهڪا له ۱۳ ته مووز تاوهڪو ۹ ي تشريني
	ميس	يهڪمي سالي ۲۰۱۱ ڪاري كرد. ڙماره پوڙهڪاني پشوي له
	حوزهيران	ماويهڪا ۱۲ پوڙ بو، له ماويهڪا شدا دلير ۴ پوڙ موله تي نه خوشي
		وهرگرت. ئايا دلير له هه مو ئه ماويهڪا چند پوڙ ڪاري كردوه؟
		۲۰ هه له ڪه له ڪويدياهه؟ دلشاد ماوهي نيوان ۱۵ ته مووز تاوهڪو ۱۵ تشريني دووهمي هه مان سالي ڙمارد، بيني ڪه ۱۲۰ پوڙه. هه له دلشاد له ڪويدياهه؟ وه لامي راست بنوسه.

پيداچوونه وه و ئاماده بوون بوٽاقيكرنده وه

ڙمارهڪان له گه ورده وه بو بچوڪ ريزبڪه.

۲۳ ئاماده بوون
بوٽاقيكرنده وه
ڪام له ڙمارانه بچوڪتره له
؟ ۱۳ ۴۳۲

۲۱ ۵۶ ۹۳۷ ۴۶۵ ، ۵ ۶۷۹ ۶۵۴ ، ۵۶ ۳۹۷ ۴۵۶

۱۳ ۶۲۳ ج

۱۳ ۴۲۳ ا

۲۲ هوت سه و چل و پينج هزار و سي سه

۱۳ ۷۳۲ د

۱۳ ۵۰۱ ب

بوٽيڪترين ده هزار نزيك بڪه وه.

پیداچوونهوه Review

دُنیا بوون له زاراوهدکان و چه مکهکان

Check Vocabulary and Concepts

مانگهکانی زایینی

Gregorian Months

مانگهکانی کوچی

immigration Months

پ.ن (Antemeridiem) A.M

د.ن (Antemeridiem) P.M

موډ « المنوال » Mode

دهستهواژهی گونجاو له لیستهکدها هلبژیږه.

۱. ټه ژمارهیه یان ټه شتهی له ټهوانی تر زیاتر دووباره دهبیتهوه.

۲. ټه واتا پیش نیوهرؤ.

۳. لهسالی زایینیدا مانگهکان پییان دهوتریت ټه.

دُنیا بوون له کارامهیهکان

Check Skills

کاتی دیاریکراو لهسهر کاتژمیږ به دوو پیکی جیاواز بنووسه. لهگهل چرکهکان ټهگهر توانرا.

۶

۵

۴

کات بنووسه بهبهکارهینانی پ.ن و د.ن.

۷. کاتی نانی نیوهرؤ دهخوی ۸. کاتی نویژی ټیواره دهکیت ۹. کاتی دهگهیه قوتابخانه

ماودهکه «کات» ټهژمیږیکه.

۱۰. سهرهتا : ۸:۲۲ پ.ن ۱۱. سهرهتا : ۳:۱۸ د.ن ۱۲. سهرهتا : ۸:۴۳ د.ن

کوټایی : ۵:۰۹ د.ن کوټایی : ۱۱:۵۹ د.ن کوټایی : ۳:۳۳ پ.ن

دُنیا بوون له شیکاری پرسیارهکان

Check Problem Solving

بهریژ ټهردهلان ژمارهی میوانهکانی له ماوهی ۷ مانگدا نامار کرد

وه له خشتهیهکدا ریزی کرد.

۱۳. ژمارهی ټه مانگانهی که له خشتهکدها نههاتووه چهنده؟

۱۴. موډ لهم کوټمهلهیهدا چییه؟

۱۵. ژمارهی میوانهکان بو سهدان نزیك بکهوه، هیلیکی پروونکردنهوهی

بکیشه به دهستیږکردن له خشته نوییهکه.

۱۶. بهریژ ټهردهلان وای پیشبینی کرد که ژمارهی میوانهکان بهردهوام له

ماوهی ههوت مانگهکه له زیادبوون دایه. ټایا پیشبینیهکهی راست دهوچوو؟ شوټه بکه.

مانگ	ژمارهی میوان
شوبات	۳۱۵
ټادار	۵۲۰
نیسان	۴۱۲
مایس	۴۸۳
حوزهیران	۵۲۰
تهموز	۶۶۰
ټاب	۸۳۰

ئامادەبوون بۆ تاقىكرىدنه‌وه
Standardized Test Prep

ٹاگادار رہو!
Tip!

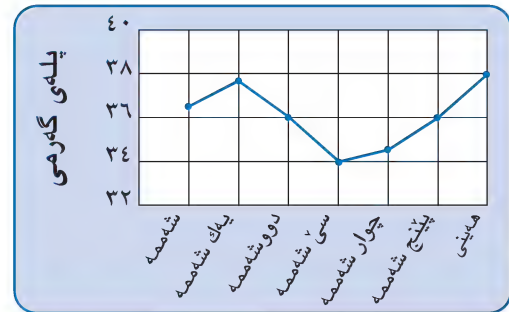
- ھەموو وورددەكارىيەكان بخوینەوہ.
- دانیابە لە تیگەیشتنت بۆ پرسىار.
- وەلامەكەت ساغبکەوہ.

وه لامي گونجاو ده وریده له راهینانی ۱ تا ۷.

۱ کام پرستہی ژمارہی دروستہ؟

$$ε_{39} V_{1A} > ε_{A3} 2.0 V \quad |$$

ب. $4186.3 < 416.63$

$$839\,718 > 820\,096 \quad \text{જ}$$
$$ε_{37} 1.6 > ε_{38} 1.6 \quad \checkmark$$

کام رستہ راستہ؟

۱ شهممه ساردرتره له پینج شهممه

ب چوارشہممه گهرمتره له سى شهممه

ج هینى ساردتره له دووشه‌ممه

د يه کښه ممه گهر مترین پوږه

Write What You Know

تھوہی دہیزانی بینووسہ

هەریەک لە مانگەکانی نیسان و حوزەیران ۳۰
پۆژن، وە مانگی مایس ۳۱ پۆژە. لە ئیوارە
۱۴ نیسان تا کۆتایی ئیوارە دوا پۆژی
مانگی حوزەیران چەند رۆژە؟ باس بکە.

زانیارییه‌کانی پرسیاری ۷ به‌کاربهیینه مؤد
دیاریکه، پاشان دوو ژماره بۆ کۆمه‌له‌که
زیادیکه و مؤدی نوی بنووسه وه باس بکه.

ليکدان له ژماره يه کي يه کړنووسى

به شى
۴

Multiply by 1-Digit Number

له چرکيه کدا نزيکه ي ۱۰۰
پووناکي هه وره تريشقه
له سهر پووي زهوي ددات.
پووناکي هه وره
تريشقه يه ک گرمه يه کي
له گه له پاش چنډ چرکيه ک
گوي هه ستي پي دکات.
شیکاري پرسياره کان
بخه ملينه چنډجار پووناکي
هه وره تريشقه له پووي زهوي
ددات له کاترميرک وه
هه روه ها له رويکدا.

زانباریه کانت ساغبکوه Check what you know

ئەم لاپەرەیه بەکار بێنە بۆ دُنیا بوون لە
هەبوونی ئەم زانبارییانە کەوا پێویستە بۆ ئەم بەشە

Vocabulary زاراوەکان

ئەنجامی لیکدان
Product
ئەنجامی دابەشکردن
Quotient
جێبەجێکردنی لیکدان
Multiplication procedure

لە لیستەکەدا دەستەواژە گونجاو هەلبژێرە.

١. لە کرداری لیکدان وەلام بریتییە لە ____ .

٢. ژمارە ٥ لە پستە ٢٠ $5 = 4 \div 20$ بریتییە لە ____ .

Division and Multiplication Facts راستییەکانی لیکدان و دابەشکردن

ئەنجامی لیکدان یان ئەنجامی دابەشکردن ئەژمێرکە.

6×5 ٥

8×4 ٤

9×6 ٣

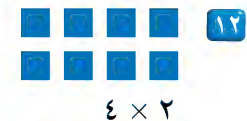
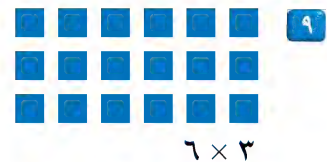
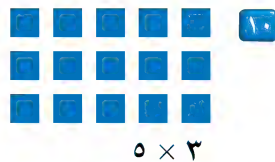
$5 \div 45$ ٨

$7 \div 63$ ٧

$7 \div 49$ ٦

Meaning of Multiplication مانای کرداری لیکدان

رێزکراوەکە بەکاربهێنە بۆ ئەوەی ئەنجامی لیکدان بدۆزیتەوه.

Meaning of Division مانای کرداری دابەشکردن

ژمارە ١٦ هەموو گۆلەکان چەندە؟

ژمارە ٨ کۆمەڵەکان چەندە؟

ژمارە ١٦ گۆلەکان لە هەر کۆمەڵە یەکدا
چەندە؟

ژمارە ١٥ هەموو ئەستێرەکان چەندە؟

ژمارە ٥ کۆمەڵەکان چەندە؟

ژمارە ١٥ ئەستێرەکان لە هەر کۆمەڵە یەکدا
چەندە؟

لیکدان و دابه شکردن

Multiplication and Division

فیربه

پیداچوونه وهی خیرا

نه ژمیریکه.

3×4

۲

6×2

۱

2×8

۴

4×4

۳

4×5

۵

زاراوه کان

دوو کرداری پیچه وانه

2 inverse operations

راستییه پیکه وه به ستراره کان

Facts family

ئارام ۶ کۆپلهی مۆسیقای له سهر بوق ژه نی له میانهی
ئا ههنگی مۆسیقادا. ئه گهر ماوهی ههر کۆپلهیهك ۳ خولهك
بیته.

ئهو ماوهیه چهنده كه ئارام مۆسیقای تیا دا ژه نیوه؟

دهتوانی لیکبدهی: 3×6

$18 = 3 \times 6$

كهواته ئارام ۱۸ خولهك مۆسیقای ژه نیوه.

ئارام له ماوهی ۱۸ خولهكدا له سهر بوق له
ئا ههنگی قوتابخانه مۆسیقای ژه نی ئه گهر ماوهی ههر
کۆپلهیهك ۳ خولهك بیته. ژماره ی کۆپله کان چهنده؟

دهتوانی دابه شکه ی: $3 \div 18$

$6 = 3 \div 18$

↓ ↓ ↓
به شکارو به شکارو ئه نجامی
دابه شکردن

$18 = 3 \times 6$

↓ ↓ ↓
کۆله کۆله ئه نجامی
لیکدان

كهواته، ئارام ۶ کۆپلهی ژه نیوه.

بیرت نه چیته لیکدان و دابه شکردن دوو کرداری پیچه وانه ی به کترن.

ههر کرداریک ئهوی تریان پوچه ل دهکاته وه.

راستییه پیکه وه به ستراره کان بریتییه له کۆمه له رسته یهکی ژماره ییه كه به ندن
به ههردوو کرداری دابه شکردن و لیکدان، وه هه مان ژماره له خۆ دهگری.

راستییه پیکه وه به ستراره کانن

ژماره کان ۳ و ۶ و ۱۸ له خۆ دهگرن

$6 = 3 \div 18$

$3 = 6 \div 18$

$18 = 3 \times 6$

$18 = 6 \times 3$

ساغبکه وه

رسته یهکی لیکدان بنووسه كه دهتوانیته به کار بیته بۆ ئه ژمیرکردنی $24 \div 4$.

راستی لیکدان یان دابه شکردن تهواو بکه. راستیه کی پیکهوه به سترای دابه شکردن یان لیکدان بنووسه

۲ $4 \times 2 =$ ۳ $12 \div 3 =$ ۴ $28 \div 4 =$

راهیتان و شیکاری پرسیارهکان

تهواوبکه. پاشان رسته یه کی لیکدان یان دابه شکردنی پیکهوه به سترای بنووسه.

۵ $16 \div 2 =$ ۶ $20 \div 4 =$ ۷ $3 \times 4 =$
۸ $6 \times 3 =$ ۹ $6 \times 5 =$ ۱۰ $36 \div 4 =$

راستییهکانی پیکهوه به سترای بۆ هر کۆمهله یه که له ژمارانه دا بنووسه.

۱۱ ۲، ۳، ۶، ۱۲ ۲۸، ۷، ۴ ۱۳ ۲۱، ۷، ۳

۱۴ ئایا ده توانی چهند ژماره یه که بهیانی دوو راستی پیکهوه به سترای لیکدان به دهست بهیانی.

به کارهیتانی پیدراوهکان نه خسته یه به کار بهیانه بۆ شیکاری راهیتانهکانی له ۱۵ تا ۱۷.

۱۵ کارزان له ماوه ی ۳ مانگدا کارتهکانی یاری

سه به ته ی کۆکرده وه که ۴۴ کارت له مانگی یه که م و
۲۹ کارت له مانگی دووهم. کارزان له مانگی سییه م
چهند کارتی کۆکرده وه؟

۱۶ کارزان له ماوه ی ۴ ههفته دا هه مان ژماره ی

کارتهکانی توپی پی کۆکرده وه له هر ههفته یه که.
ئایا چهند کارتی کۆکرده وه له یه که ههفته دا؟

۱۷ ژماره ی گشتی کارتهکانی کارزان که کۆی کرده وه چنده؟

۱۸ بنووسه چۆن کرداری لیکدان به کار دهیانی

بۆ شیکار کردنی پرسیارهکانی دابه شکردن.
شروقه بکه و نمونه یه کی له سه ر بهیانه وه

کۆمهله ی کارتهکانی کارزان	
ژماره	وهرزش
۱۱۰	توپی سه به ته
۲۸	توپی پی
۳۵	توپی تیئس
۶۴	توپی تیئسی سه ر زهوی

پیداچوونه وه و ئاماده بوون بۆ تاقیکردنه وه

سه رجهم یان جیاوازی نه ژمیری که.

۱۹ $3542 - 1869 = 5373$ ۲۰ $8600 - 4237 =$ ۲۱ $3189 - 2884 =$ ۲۲ $2509 - 1487 = 4375$

شیوه ی ره نووسی بۆ ژماره کهوت سه د و پینچ چیه؟

۲۳ یو نا فیکر بنووه
ا ۷۵ ب ۷۰۵ ج ۷۰۰۵ د ۷۵۰۰

پیداچوونه‌وه‌ی خیرا

نه‌ژمیر بکه.

$$\begin{array}{l} 2 \div 12 \quad \boxed{2} \quad 2 \times 6 \quad \boxed{1} \\ 3 \div 15 \quad \boxed{5} \quad 3 \times 5 \quad \boxed{3} \\ 3 \div 6 \quad \boxed{2} \end{array}$$

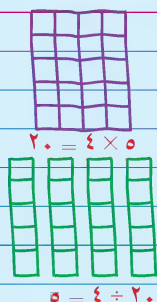
لیکدان و دابه‌شکردن تا ۵

Multiply and Divide Facts Through 5

فییره

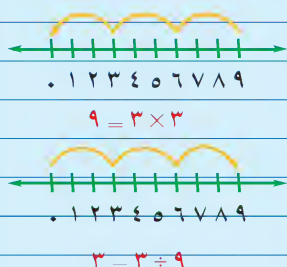
ماموستا کامهران داوای له قوتابییه‌کانی کرد که نمونه‌کان به‌کاربه‌نینن بۆ دهرخستنی دابه‌شکردن وه‌ک کرداریکی پیچه‌وانه‌ی لیکدان. ئەم نمونه‌وانه‌ی خواره‌وه‌ی ده‌ست کهوت.

کلارا

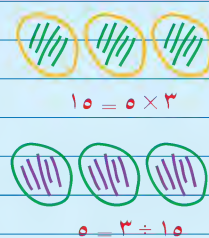
وینه‌ی ۵ ریزله ۴ چوارگۆشه‌م دروستکرد
۲۰ چوارگۆشه‌م ده‌ستکه‌وت. پاشان ۲۰
چوارگۆشه‌م دابه‌شکرد سه‌ر ۴ ستون، ۵
چوارگۆشه‌م له ههر ستونیک ده‌ستکه‌وت

محهمه‌د

له سفره‌وه ده‌ستم پیکرد وه‌ بازم دا سی
سی له سه‌ر هێلی ژماره‌کان گه‌یشتمه ۹، وه
له ۹ ده‌ستم پیکرد بازم دا سی سی به‌رده
پاش تا گه‌یشتم به سفر.

هیا

۳ کۆمه‌لەم پیکه‌تیا هه‌ربه‌ که‌یان له ۵
ده‌نک شقارت، ۱۵ ده‌نکم به‌ده‌ست هتیا.
پاشان ۱۵ ده‌نکم به‌شیه‌وه به ۳ کۆمه‌له‌دا
له ههر کۆمه‌له‌یه‌ک ده‌نکم ده‌ست کهوت

شیلان

۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۰	×
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۰	۱
۱۸	۱۶	۱۴	۱۲	۱۰	۸	۶	۴	۲	۰	۲
۲۷	۲۴	۲۱	۱۸	۱۵	۱۲	۹	۶	۳	۰	۳
۳۶	۳۲	۲۸	۲۴	۲۰	۱۶	۱۲	۸	۴	۰	۴
۴۵	۴۰	۳۵	۳۰	۲۵	۲۰	۱۵	۱۰	۵	۰	۵
۵۴	۴۸	۴۲	۳۶	۳۰	۲۴	۱۸	۱۲	۶	۰	۶

← خشته‌ی لیکدانم وه‌رگرت بۆ نه‌وه‌ی
 4×6 لیکه‌ده‌م. به‌ناسۆی سه‌یرم کرد له
میان‌ه‌ی ریزی ۶ به‌دابه‌زین له ستونی
۴، له شوونی یه‌کتر برینیان نه‌نجامی
لیکدانم دۆزیه‌وه که ۲۴ بۆ نه‌وه‌ی
← دابه‌ش بکه‌م $24 \div 4$ شوونی ۲۴ م
دیار کرد له نه‌ستونی ۴ پاشان سه‌یری
لای راستم کرد بۆ دۆزینه‌وه‌ی نه‌نجامی
دابه‌شکردنی ۶.

$$24 = 4 \times 6$$

$$6 = 4 \div 24$$

ساغ‌بکه‌وه

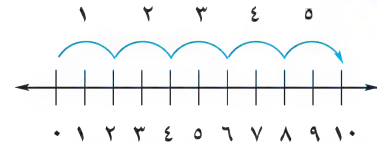
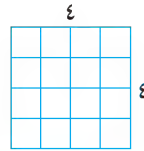
نمونه‌یه‌ک بکێشه که کرداری پیچه‌وانه بۆ کرداری لیکدانی $6 \times 5 =$ دیارده‌کات.
پاشان کرداری پیچه‌وانه بنوسه.

راستییه پیکهوه به ستروده کانی لیکدان یان دابه شکردن بنووسه.

$$۱۲ = ۳ \times ۴$$

$$۱۶ = ۴ \times ۴$$

$$۵ = ۲ \div ۱۰$$

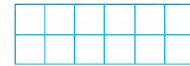
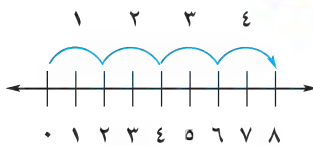
راهیان و شیکاری پرسیارهکان

راستییه کی پیکهوه به ستروده لیکدان یان دابه شکردن له گهډ هریه که له م راستیانه بنووسه.

$$۸ = ۲ \times ۴$$

$$۶ = ۳ \times ۲$$

$$۱۲ = ۲ \times ۶$$

ئه نجامی لیکدان یان ئه نجامی دابه شکردن ئه ژمیریکه.

$$۷ \times ۵$$

$$۵ \times ۵$$

$$۲ \div ۱۴$$

$$۰ \times ۳$$

$$۴ \div ۳۶$$

$$۴ \times ۸$$

تهواو بکه .

$$۱۵ = ۵ \times ۵, \text{ کهواته } ۱۰ + (۵ \times ۵)$$

$$۱۴ = ۲ \times ۴, \text{ کهواته } ۲ \times ۲ \times ۴$$

$$۱۷ = ۴ \times ۳, \text{ کهواته } ۲ \times ۴ \times ۳$$

$$۱۶ = ۵ \div ۴۵, \text{ کهواته } ۲ \times (۵ \div ۴۵)$$

۱۸ سامی ئوتومبیلکی ئهلیکترونی هه بوو، که جارێک دهستی دهخسته سهر دوگمهیهک، ئوتومبیلکه ی دوو ههنگاو به رهو پێشهوه دهرویشته له ماوه ی خولهکیک. ئهگهر سامی دوو جار دهستی خسته سهر دوگمه که ئهوا ئوتومبیلکه ی چهند ههنگاو به رهو پێشه دهچیت؟

۱۹ پرسیارێک بنووسه که دابه شکردنی تیدا

به کار بهینی وه دهتوانی شیکار بکری

به به کارهینانی راستی لیکدانی $۳۵ = ۵ \times ۷$.

پیداچوونهوه و ئاماده بوون بو تاقیکردنهوه

$$۲۱ \quad ۱۴ \ ۸۴۲ \text{ بو نزیکترین ههزار نزیك بکهوه.}$$

$$۲۰ \quad ۱ \ ۲۳۴ + ۳۴۵$$

۲۲ خهرمان بایی ۳ ههزار دینار کاهووی کری و بایی ۴ ههزار دینار پیازی کری و بایی ۶ ههزار دینار ته ماته ی کری. ئهگهر ۲۵ ههزار دینار بدات به خاوهرن دوکانه که چهندی بو دهگهرینیتتهوه؟

ا ۱۳ ههزار دینار ب ۱۲ ههزار دینار ج ۱۸ ههزار دینار د ۱۵ ههزار دینار

پیداچوونه وهی خیرا

ئه ژمیریکه.

$6 \div 30$ ۲ 6×5 ۱
 3×7 ۴ 3×5 ۳
 $5 \div 25$ ۵

لیکدان و دابه شکردن تا ۱۲

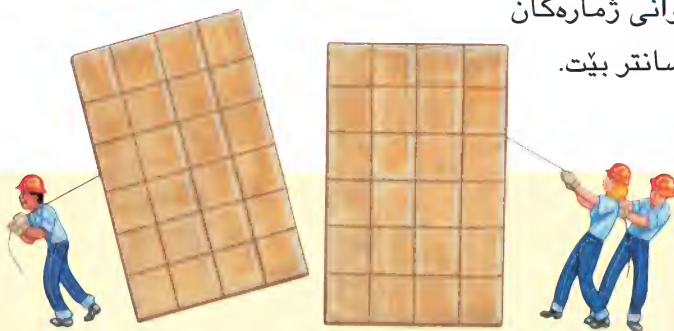
Multiply and Divide Facts Through 12

فیریه

بهش بهش بکه و سوود وهر بگره ده توانی ژماره کان

بهش بهش بکهی بو ئه وهی کرداری لیکدان ئاسانتر بیت.

۶ له ۸ بده.

نمونه

کهرسته کان : کاغهزی چوارگوشه کان

ئه نجامی لیکدانی 8×6 چهنده؟

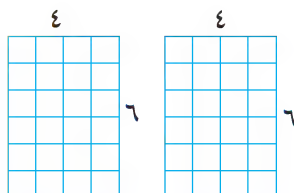
هنگاوی ۳

سه رجهمی ئه نجامی هر دوو
لیکدان ئه ژمیر بکه.

$24 = 4 \times 6$
 $24 = 4 \times 6$
 $48 = 24 + 24$

هنگاوی ۲

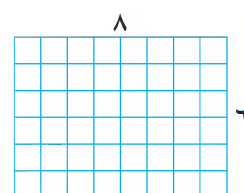
لاکیشهیهک بپر بۆ دوو بهش، ئه نجامی
لیکدانی هر بهشیکیان بزانه.

کۆلکهی ۸ بهش بهشت کرد بۆ $4 + 4$

هنگاوی ۱

لاکیشهیهک دروست بکه
دووریهکانی ۶ و ۸ بی.

کهواته، $48 = 8 \times 6$

ساغبکه وه

کاغهزی چوارگوشه کان به کاربهینه، یهکیک له کۆلکه کان بهش بهش بکه بۆ ئه ژمیرکردنی ئه نجامی لیکدان.

9×6 ۳

10×8 ۲

6×7 ۱

ئه نجامی لیکدان یان ئه نجامی دابه شکردن ئه ژمیر بکه.

$9 \div 36$ ۷

$6 \div 48$ ۶

8×7 ۵

6×9 ۴

$24 = 3 \times 8$

$48 = 24 + 24$

کهواته $72 = 9 \times 8$

ههلهکه له کۆیدایه؟ سامان پێگهی بهش بهش کردنی به کارهینا بۆ

ئه ژمیری 9×8 ، سامان له کۆی ههلهی کردووه؟ شیوهی راست دیار بکه بۆ

به کارهینانی ئهم پێگایه.

رېځگای بهش بهش بوون بهکاربهیښه بۆ دۆزینهوهی

نهنجامی لیكدان، پاشان خشتهی لیكدان تهواو بکه.

$$2 \times 12 \quad 10 \quad 2 \times 11 \quad 9$$

$$5 \times 12 \quad 12 \quad 5 \times 11 \quad 11$$

خشتهی لیكدان بهکاربهیښه بۆ نهژمیړکردنی

نهنجامی لیكدان.

$$10 \times 4 \quad 15 \quad 11 \times 3 \quad 14 \quad 2 \times 4 \quad 13$$

۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۰
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۰
		۲۰	۱۸	۱۶	۱۴	۱۲	۱۰	۸	۶	۴	۲	۰
۳۶	۳۳	۳۰	۲۷	۲۴	۲۱	۱۸	۱۵	۱۲	۹	۶	۳	۰
۴۸	۴۴	۴۰	۳۶	۳۲	۲۸	۲۴	۲۰	۱۶	۱۲	۸	۴	۰
		۵۰	۴۵	۴۰	۳۵	۳۰	۲۵	۲۰	۱۵	۱۰	۵	۰
۷۲	۶۶	۶۰	۵۴	۴۸	۴۲	۳۶	۳۰	۲۴	۱۸	۱۲	۶	۰
۸۴		۷۰	۶۳	۵۶	۴۹	۴۲	۳۵	۲۸	۲۱	۱۴	۷	۰
۹۶	۸۸	۸۰	۷۲	۶۴	۵۶	۴۸	۴۰	۳۲	۲۴	۱۶	۸	۰
		۹۹	۹۰	۸۱	۷۲	۶۳	۵۴	۴۵	۳۶	۲۷	۱۸	۹
۱۲۰	۱۱۰	۱۰۰	۹۰	۸۰	۷۰	۶۰	۵۰	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰	۰

راهیتان و شیکاری پرسیارهکان

خشتهی لیكدان بهکاربهیښه بۆ نهژمیړکردنی نهنجامی لیكدان یان نهنجامی دابهشکردن.

$$11 \div 110 \quad 18 \quad 12 \times 4 \quad 17 \quad 10 \times 5 \quad 16$$

$$6 \div 48 \quad 21 \quad 10 \div 90 \quad 20 \quad 5 \times 9 \quad 19$$

تهواو بکه.

$$10 = \square \div 100 \quad 24 \quad 88 = \square \times 11 \quad 23 \quad 120 = 12 \times \square \quad 22$$

۲۶ رهمزی ویستی ۱۰۸ سیو لیبکاتهوه، تائیستا ۵

کارتونی لیکردوتهوه. چهند کارتوون پیویسته

لیبکاتهوه نهگهر هر کارتونی ۱۲ سیوی

تیدابیت؟

۲۵ دهه نهنجام رېځگایه کی هزری باسبکه بۆ

جیبه جیکردنی کردارهکانی دابهشکردنی

نهمانه خوارهوه:

$$11 \div 132 : 11 \div 121 : 11 \div 88 : 11 \div 77$$

۲۷ نمونهیهک یان رېځگایهک بهکاربهیښه بۆ دۆزینهوهی نهنجامی لیكدانی ۱۴ × ۱۲. باسبکه.

۲۸ ؟ پرسیار چییه؟ وهلام بریتییه له : یهکک له

کۆلکهکانی ۱۱ و نهنجامی لیكدان ۱۳۲.

پیداچوونهوه و نامادهبوون بۆتاقیکردنهوه

بههای برهکه له ههر دوو راهیتانی ۲۹ و ۳۰ نهژمیړیکه.

$$12 + (2 + 27) \quad 30 \quad 3 + (9 - 15) \quad 29$$

۳۱ شیوهی رهنووسی بۆ ژماره سی سهد و حهفتا

و دوو هزار چییه؟

۳۲ ماوهی نیوان ۱۱:۳۰ پ.ن و ۱:۰۵ د.ن چهنده؟

۳۳ کارزان ۱۲ پینووسی لایبو،

۳ پینووسی دا به خوشکهکهی و ۴ دا به براکهی.

تایا چهند پینووسی لا ماوتهوه؟

۵ ج ۴ ا

۷ د ۶ ب

پیداچونو وهی خیرا

نه ژمیریکه.

$$\begin{array}{ll} 9 \times 9 & \boxed{2} \quad 3 \times 4 & \boxed{1} \\ 5 \times 7 & \boxed{4} \quad 8 \times 10 & \boxed{3} \\ & 4 \times 12 & \boxed{5} \end{array}$$

زاراوهکان

یه کتریهستن له لیكدان

grouping property of multiplication

به بیرت بی
Remember

یه کهم جار ناو که وانه که
نه ژمیر بکه.

لیكدانی سی ژماره

Multiply 3 Factors (numbers)

فیربه

گورانی بیژیک له ئاههنگیدا دوو جار هاته سهر شانۆ، له ههر جاریکیان ٤ گورانی پیشکش کرد، ههر گورانییهک ٥ خولهکی خایاند. ماوهی گورانی ووتنهکی چهند بوو له ئاههنگه کهدا؟
پیویسته لیکدری: $5 \times 2 \times 4$
دهتوانی یه کتریهستن به کاربهینی بو دۆزینه وهی نهنجامی لیكدان.

له بیرمه که یه کتریهستن له لیكدان.

ئه گهر یه کتریهستنی کۆلکهکان بگۆریت،
ئهوا نهنجامی لیكدان ناگۆریت.

نموونه

که وانهکان () به کاربهینه بو یه کتر بهستنی ئه و
کۆلکهکانی که یه کهم جار کرداری لیكدانی له سهر
جیبهجی دهکریت.

$$\begin{array}{ll} 4 \text{ له } 2 \text{ ده} & 5 \times (2 \times 4) \\ \text{پاشان نهنجام له } 5 \text{ ده.} & 40 = 5 \times 8 \\ \hline 2 \text{ له } 5 \text{ ده} & (5 \times 2) \times 4 \\ \text{پاشان نهنجام له } 4 \text{ ده} & 40 = 10 \times 4 \end{array}$$

که واته، ماوهی ئاههنگی گورانی وتن ٤٠ خوله که.

ساغبه وه

١ دوو ریگا بلی بو به یه کتریهستنی $4 \times 3 \times 2$ ، بو دۆزینه وهی
نهنجامی لیكدان، ئایا نهنجامی لیكدان له ههر دوو ریگا که یه کسانه؟

نهنجامی لیكدان نه ژمیر بکه.

$$6 \times (2 \times 6) \quad \boxed{4}$$

$$2 \times (5 \times 2) \quad \boxed{3}$$

$$5 \times (2 \times 6) \quad \boxed{2}$$

دوو رېگا بۆ بهيهكتر بهستن دياربكه به بهكارهيناني كه وانه كانى () . نه نجامى ليكدان نه ژمي رېكه.

$$3 \times 2 \times 4 \quad \boxed{7}$$

$$3 \times 3 \times 3 \quad \boxed{6}$$

$$2 \times 3 \times 4 \quad \boxed{5}$$

راهيئان و شيكاري پرسيارهكان

نه نجامى ليكدان نه ژمي رېكه.

$$(4 \times 2) \times 9 \quad \boxed{10}$$

$$(3 \times 3) \times 4 \quad \boxed{9}$$

$$1 \times (2 \times 6) \quad \boxed{8}$$

$$(3 \times 4) \times 9 \quad \boxed{13}$$

$$2 \times (4 \times 2) \quad \boxed{12}$$

$$(5 \times 2) \times 11 \quad \boxed{11}$$

دوو رېگا بۆ بهيهكتر بهستن دياربكه به بهكارهيناني كه وانه كانى () . نه نجامى ليكدان نه ژمي رېكه.

$$6 \times 2 \times 3 \quad \boxed{16}$$

$$5 \times 1 \times 9 \quad \boxed{15}$$

$$3 \times 2 \times 5 \quad \boxed{14}$$

$$5 \times 2 \times 5 \quad \boxed{19}$$

$$3 \times 2 \times 2 \quad \boxed{18}$$

$$12 \times 0 \times 9 \quad \boxed{17}$$

> يان < يان = له شويئى دابنى.

$$5 \times (2 \times 2) \quad \boxed{21} \quad (5 \times 2) \times 2$$

$$1 \times 2 \times 3 \quad \boxed{20} \quad 3 \times 2 \times 1$$

$$(2 \times 3) \times 3 \quad \boxed{23} \quad (1 \times 3) \times 10$$

$$(2 \times 6) \times 3 \quad \boxed{22} \quad (3 \times 2) \times 9$$

٢٤ خاليد رۆژنامه ي به سهر ٣ له هاورپكانيدا به شيه وه بؤماوه ي ٣ رۆژ،

بؤ ههر رۆژنامه يه ك ٢ دووسهد و په نجا دينارى وهرگرت، برى نه و

پاره يه ي كه خاليد وهرگرت چه ند دووسهد و په نجا دينارىيه؟

٢٥ كارزان راهيئانى له سهر ژه نيني ئامپري عود دهكات بؤماوه ي ٣

كاتژمي ر له ههفته يه كدا. شوان راهيئانى له سهر ژه نيني ئامپري پيانو

دهكات بؤماوه ي ٥ كاتژمي ر له ههفته يه كدا. شوان چه ند كاتژمي ر زياتر

راهيئان دهكات له كارزان له ماوه ي ٤ ههفته دا؟

پيداچوونه وه و ئاماده بوون بؤتاقيردنه وه

$$1003 \quad \boxed{29} \quad 426 -$$

$$43209 \quad \boxed{28} \quad 18013 -$$

$$4569 \quad \boxed{27} \quad 2382 \quad 4375 +$$

$$100 \quad \boxed{26} \quad 28 \quad 82 +$$

٣٠ شؤنى ٣ چه پك گولى چنى و جوليت ٧ چه پكه گول، ژماره ي هه موو گوله كان چه ند؟

١٢٠ [د] ١٢٠ [ج] ١٠ [ب] ١٠٠ [ا]

بؤ زانين هه رچه پك ١٢ گول له خو دهگريت.

پیداچوونه‌وهی خیرا

ته‌واو بکه.

$$39 + \square = 7 \times 6$$

۱

$$4 - 25 = 3 \times \square$$

۲

$$\square \div 60 = 2 \times 5$$

۳

$$2 \times 10 = \square \times 4$$

۴

$$\square \times 4 = 8 - 32$$

۵

ئه‌ژمیرکردنی هزری

شی‌وازه‌کان له لی‌کدان

Mental Math: Multiplication Patterns

فی‌ربه

ده‌توانین راستیه‌ی بنه‌په‌تییه‌کان و شی‌وازه‌کان به‌کاربه‌یین بۆ به‌ده‌ست هی‌نانی ئه‌نجامی لی‌کدان به‌هزر. چۆن ده‌توانی ژماره‌ی په‌نجادیناریه‌کان بدۆزیته‌وه که له ۷ به‌سته‌دایه، هه‌ر به‌سته‌یه‌ک ۵۰ پارچه له جووری په‌نجادیناری کانزایی تیدایه؟ ده‌توانیت ۷ له ۵۰ به‌دیت بۆ دۆزینه‌وه‌ی سه‌رجه‌م.

بیریکه‌وه: $10 \times 5 = 50$ یان ۵ ده‌ی

۵۰

$5 \times 7 = 35$ ده‌ی ۳۵ ده

$$\begin{array}{r} 7 \times \\ 50 \\ \hline 350 \end{array}$$

۳۵ ده $10 \times 35 = 350$ یان ۳۵۰

۳۵۰

که‌واته ۳۵۰ په‌نجایی هه‌یه.

ئه‌گه‌ر راستیه‌ی بنه‌په‌تییه‌کانت ناسی. ئه‌وا ده‌توانی ئه‌ژمیرکردن به‌هزر و شی‌وازه‌کان به‌کاربه‌یینی بۆ لی‌کدانی ژماره‌گه‌وره‌کان.

نمونه

$$30 = 5 \times 6 \quad \text{ج}$$

$$300 = 5 \times 60$$

$$3000 = 50 \times 60$$

$$30000 = 500 \times 600$$

$$400 = 80 \times 5 \quad \text{ب}$$

$$4000 = 800 \times 5$$

$$40000 = 8000 \times 5$$

$$400000 = 80000 \times 5$$

$$140 = 20 \times 7 \quad \text{ا}$$

$$1400 = 200 \times 7$$

$$14000 = 2000 \times 7$$

$$140000 = 20000 \times 7$$

له‌بیر مه‌که هه‌رچه‌نده ژماره‌ی سفره‌کان زیاد بکات له هه‌ر کۆلکه‌یه‌ک، ئه‌وا ژماره‌ی سفره‌کان له ئه‌نجامی لی‌کدان زیاده‌کات.

ساغبه‌وه

۱ ئه‌م پرسیایه کامه‌یه به‌کاری ده‌هینیت بۆ لی‌کدان له چه‌ندجاره‌کانی ۱۰ و ۱۰۰ و ۱۰۰۰ و ۱۰۰۰۰؟

راستییه بنه‌ره‌تییه‌کان و شی‌وازه‌کان به‌کاربه‌ینه بۆ ئه‌ژمیرکردن.

$$9 \times 30 \quad \text{ا} \quad \text{ه}$$

$$50 \times 8 \quad \text{ا} \quad \text{ه}$$

$$400 \times 4 \quad \text{ا} \quad \text{ه}$$

$$20 \times 3 \quad \text{ا} \quad \text{ه}$$

$$90 \times 300 \quad \text{ب}$$

$$50 \times 80 \quad \text{ب}$$

$$4000 \times 4 \quad \text{ب}$$

$$200 \times 3 \quad \text{ب}$$

$$9000 \times 300 \quad \text{ج}$$

$$50 \times 800 \quad \text{ج}$$

$$40000 \times 4 \quad \text{ج}$$

$$2000 \times 3 \quad \text{ج}$$

راھبەتەن ۋە شەكەر پەرسىيەدەن

پەرسىيە بىنەرتىيەدەن ۋە شەكەر پەرسىيەدەن بىنەرتىيەدەن تەڭمىرى بىلەن.

3×24	۹	10×12	۸	10×20	۷	70×4	۶
30×24		100×12		100×20		700×40	
300×24		1000×12		1000×20		7000×40	

تەڭمىرى بىلەن.

$\begin{array}{r} 27 \\ 30 \times \end{array}$	۱۳	$\begin{array}{r} 34 \\ 40 \times \end{array}$	۱۲	$\begin{array}{r} 16 \\ 20 \times \end{array}$	۱۱	$\begin{array}{r} 14 \\ 10 \times \end{array}$	۱۰
--	----	--	----	--	----	--	----

تەڭمىرى بىلەن.

$3000 \times 2 =$	۱۵	$4000 \times 5 =$	۱۴
$7200 = 800 \times$	۱۷	$2700 = \times 3$	۱۶

پەرسىيە نادىر بىنەرتىيەدەن.

$680 = 40 \times \times 7$	۲۰	$600 = \times 20$	۱۹	$400 = 40 \times \times$	۱۸
----------------------------	----	-------------------	----	--------------------------	----

۲۱. لە پەرسىيە ھاۋىدا، مامۇستە شەنۇ ئوتۇمبىلەكەي بە خىراي ۸۰ كىم لە كاتەمىرىدا بۇ ماۋەي ۴ كاتەمىر لىدەخۇرى، ئايا ئەو ماۋەيەي لە ۶ پۇژدا بىرپويەتى چەندە؟

۲۲. ۋەزەرتە پەرۋەردەي ھەرىمى كوردستان ۋىستى ۵ ھۆل لە شارى ھەلپەر دروست بىكات كە ھەر ھۆلەك ۵۰۰ كورسى تىدا بىت، ۋە قوتابخانەيەكى ۱۲ پۇلى دروست بىكات كە ھەر پۇلى ۳۰ قوتابى بگرىت. ئايا چەند كورسى پىۋىستە بۇ پىكرىدە ھەي ھۆلەكەن ۋە پۇلەكەن؟

پىداچۈنە ۋە ئامادەبوون بۇتاقىرىدە ۋە

12×12	۲۴	$5 \times 2 \times 8$	۲۳
۵۰ خولەك	۲۵	دەخايەنىت، ۋانەكە ۱۱:۴۰ پ.ن دەست	
پىدەكەت، لە چ كاتىك كۇتايى دىت؟		بەھاي پەرسىيە ۷ لە ژمارە ۹۸۰ ۷۲۲۴	۲۶
كامەيە؟			

> يان < يان = لە شوپىنى دابنى.

$75812 - 80700$	۲۷	$10820 - 15970$	
-----------------	----	-----------------	--

۲۸. ئامادەبوون ناۋەراستەي كۆمەلەي

۵، ۶، ۲، ۳، ۲ چىيە؟

۴ ج	۲ ا
۵ د	۳ ب

جیبه جیکردنی لیكدان

Multiply 3- digit Numbers

فیریه

سهعید کارتهکانی جوړی خواردنی بۆ دایکی کوکړدهوه له دوو پاکهتدا، هر پاکهتیک ١٥٦ کارتی تیدابوو، ژماره ی ئهو کارتهانی که سهعید کو ی کردوتهوه چهنده؟

پیداچونهوهی خیرا

بیدۆزهوه.

١ $(٤ \times ٣) \times ٦$

٢ $(٢ + ٣) \times ٢$

٣ $١٠ \times (٥ \times ٤)$

٤ $١٠ \times (٢ + ٤)$

٥ $١٢ + (١٠ \times ٣)$

نمونه

دهتوانی ١٥٦×٢ ئه انجام بدهیت بۆ ئه ژمیری ژماره ی کارتهکان.

ریگای یه کهم نمونهکان به کار بهینه بۆ ئه ژمیرکردنی ئه انجامی لیكدان.

هنگاوی ٣

سه دان لیكیده

$\times ٢$ سه د = دوو سه د

ئهو سه ده ی کوکراوتهوه

بخه سه ر

دوو سه دیی + سه د = ٣ سه دی

$$\begin{array}{r} ١٥٦ \\ \times ٢ \\ \hline ٣١٢ \end{array}$$

هنگاوی ٢

دهیان لیكیده

$١٠ = ٥ \times ٢$ دهیی

ئهو دهیه ی کوکراوتهوه بخه سه ر،

١٠ دهیی + ده = ١١ دهیی

١١ دهیی دابنی به شیوه ی ١ سه دی و ١ ده

$$\begin{array}{r} ١٥٦ \\ \times ٢ \\ \hline ١٢ \end{array}$$

هنگاوی ١

یه کان لیكیده

$١٢ = ٦ \times ٢$

١٢ دابنی به شیوه ی

ده و ٢.

$$\begin{array}{r} ١٥٦ \\ \times ٢ \\ \hline ٢ \end{array}$$

کهواته، سهعید ٣١٢ کارتی کوکړدهوه.

ریگای دووه شیوه ی دریژی به کار بهینه بۆ ئه ژمیرکردنی ئه انجامی لیكدان.

٤ له ٣٦٨ بده $= ٣٦٨ \times ٤$

بیریکه وه: $٣٠٠ + ٦٠ + ٨ = ٣٦٨$ شیوه ی دریژییه.

٤ له ههریه که له کو لکه ی کوکړدنه وه که بده پاشان کو ی بکه وه.

$$\begin{array}{r} ٣٠٠ \times ٤ \\ ٦٠ \times ٤ \\ ٨ \times ٤ \\ \hline ١٢٠٠ + ٢٤٠ + ٣٢ \\ \hline ١٤٧٢ \end{array}$$

بنووسه $١٤٧٢ = ١٢٠٠ + ٢٤٠ + ٣٢$

ساغبکه وه

١ باس بکه چون شیوه ی دریژی به کار دهی نی بۆ

ئه ژمیرکردنی ٢٧٤×٦ ؟

راھبەتەن ۋە شەكەر پەرسىيەدەن

لەيکەدە.

$$\begin{array}{r} 36 \\ 2 \times \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 632 \\ 4 \times \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 241 \\ 2 \times \\ \hline \end{array}$$

$$84 \times 5$$

$$62 \times 9$$

$$852 \times 2$$

لەيکەدە پاشان کۆیکەو ۋە بۆ دۆزىنەو ۋە ئەنجامى لیکەدەن.

$$647 \times 5 = (600 \times 5) + (40 \times 5) + (7 \times 5)$$

$$472 \times 3 = (400 \times 3) + (70 \times 3) + (2 \times 3)$$

بەروردەكە. $>$ يان $<$ يان $=$ لە شوئىنى دابنى.

$$27 \times 6 \quad 45 \times 3$$

$$467 \times 3 \quad 326 \times 4$$

$$369 \times 8 \quad 742 \times 4$$

$$98 \times 5 \quad 58 \times 9$$

لە ئاھەنگىكى خىزانيدا ھاوکار ۲۸ پاكتەت چوكلېتى دابەشكرد كە لە ھەر پاكتەت كىدا ۶ دانە چوكلېتى تىدا بوو، ھاوکار چەند دانە چوكلېتى دابەشكردو ۋە؟

جوان دەلى ۵ \times ۳۶ يەكسانە بە ۲ \times ۹۰ ئايا تۆ لەگەل راي ئەوئەت؟ شروڤە بكة.

كارگەيەك ۱۲۶ كۆمپيوئەر لە پۆژىكدا بەرھەم دىنىت، لە ۸ پۆژدا چەند كۆمپيوئەر بەرھەم دىنىت؟

لە ۶ كاترئىردا چەند خولەك ھەيە؟

لە ھەفتەيەك ۋە دوو پۆژدا چەند كاترئىر ھەيە؟

پىداچوونەو ۋە ئامادەبوون بۆتاقىکردنەو

۲۴ سىروان ۱۶ پولى پۆستەي لايە،

سۆران ۶ پولى لايە، پامان ۱۲ پولى لايە،

ھەمويان چەند پولىيان ھەيە؟

۳۰ [ا] ۳۴ [ب] ۴۲ [ج] ۴۶ [د]

۲۵ دارقان ۸ بەند كاغەزى كرى، ھەر

بەندىك ۶۰ پەرى تىدا بوو، دارقان چەند

پەرى كرىو ۋە؟

۲۴۰ [ا] ۳۶۰ [ب] ۴۲۰ [ج] ۴۸۰ [د]

$$\begin{array}{r} 8902 \\ 5730- \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6899 \\ 2267+ \\ \hline \end{array}$$

$$(6 + 30) \times 2$$

تەواو بكة.

$$31 + \square = 37 + 24$$

$$37 + 41 = 45 + \square$$

پیداچونه وهی خیرا

نزيك بكه وه بۆنزيكترين سهه.

۹۲۱

۲

۵۷۲

۱

۲۱۳۵

۴

۱۷۲۶

۳

۵۸۳۴

۵

خه ملاندنی ئەنجامی لیكدان

Estimate Products

فیریه

ئارد و نان نانه وایه ۲۸۹ کیکی فروشت له مانگی پابردوو.
هەر کیکیک پۆیستی به ۴ کوپ ئارد ههیه.
نانه واکه چهند کوپ ئاردی به کارهیناوه له مانگی پابردوو؟

نموونه بخه ملینه: 289×4

ههنگاوی ۱

۲۸۹ نزيك بكه وه بۆ نزيكترين سهه

$$\begin{array}{r} 289 \times 4 \\ \downarrow \\ 300 \times 4 \end{array}$$

ههنگاوی ۲

راستییه بنه پرتییه کان و شیوازەکان به کارهینیه:

بیریکه وه: $12 = 3 \times 4$

$$1200 = 300 \times 4$$

↑↑ ↑↑ ↑
بی سفر + ۲ سفر = ۲ سفر

که واته، نانه واکه نزيکهی ۱۲۰۰ کوپ ئاردی به کارهیناوه.

چهند نموونه یه کی تر ئەنجامی لیكدان بخه ملینه.

$$\begin{array}{r} 245 \leftarrow 200 \\ 70 \times \quad 65 \times \\ \hline 14000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 73 \leftarrow 70 \\ 40 \times \quad 42 \times \\ \hline 2800 \end{array}$$

له بیرت بی Remember

کاتیك ژماره یه نزيك ده که یته وه

- ئەو خانه یه دیاریکه که بۆی نزيك ده که یته وه. ووردیه وه له پهنوسی لای راست.
- ئەگەر هاتوو پهنوسی لای راست که متر بوو له ۵، ئەو ژماره یه وازلی یینه له خانه ی نزيك بوونه ودا و له جیگای ئەو پهنوسانه ی لای راست سفر دابنئ.
- ئەگەر هاتوو پهنوسی لای راست ۵ یان زیاتر بوو ئەوا ۱ بۆ ئەو پهنوسی له خانه یه ی که بۆی نزيك ده که یته وه زیاده بکه. وه سفر له جیگای پهنوسه کانی لای راست دابنئ.

ساغیکه وه

۱ باس بکه چۆن ده زانی که ئەنجامی خه ملینراو گه وره تره یان بچوو کتره له ئەنجامی راسته قینه.

۲ باس بکه چۆن ۵۲ × ۱۶۸ ده خه ملینی.

راھبەتەن و شەھەر پەرسىيەدەن

يەك ئەمەس نەزىك بىلەن، ئەنجامى لىكەن بىلەن.

$$\begin{array}{r} 1189 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 769 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 183 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

$$1189 \times 9$$

$$359 \times 5$$

$$26 \times 8$$

ھەر يەك لە دوو ئەمەس نەزىك بىلەن، ئەنجامى لىكەن بىلەن.

$$\begin{array}{r} 548 \\ \times 40 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 278 \\ \times 33 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 19 \\ \times 12 \\ \hline \end{array}$$

$$412 \times 90$$

$$24 \times 49$$

$$85 \times 13$$

دوو ئەمەس لە لىستەكە ھەلەپپە بۆ ھەر ئەنجامىكى لىكەن خەلپەن.

392	7	4
989	123	6

$$700 = \square \times \square$$

$$1600 = \square \times \square$$

$$2400 = \square \times \square$$

$$7000 = \square \times \square$$

خەلپەن بەكاربەھىيە بۆ بەرەردەن. < يان > يان = لە شوپى دابى.

$$1800 = 42 \times 49$$

$$645 \times 26$$

$$3000 = 132 \times 20$$

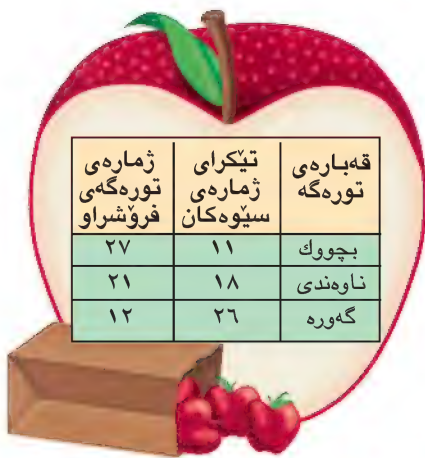
بەكاربەھىيە پەرسىيەدەن

ئەم خەلپەي بەرامبەر ئەمەس سۆھەن ديارەكەت بۆقەبارەي

ھەر تۆرەگەيەك وە ئەمەس تۆرەگە فرۆشراوەكەن، ئەمەس سۆھە فرۆشراوەكەن لە ھەر جۆرە تۆرەگەيەك بىلەن.

باوكى دىلشاد ۱۷۶ شوشە شەرىپەتى لىمۆي لە مانگى كانونى

دووم فرۆشت، ھەر شوشەيەك پىوستى بە گوشىنى ۱۲ لىمۆ ھەيە، ئەمەس لىمۆيەكانى كە باوكى دىلشاد گوشىنى لە مانگى كانونى دووم بىلەن.

پەرسىيەدەن و ئەمەس بۆتەقەردەن

۲۶ ئەمەس بۆتەقەردەن

ئەمەس ۴ دەستە كارتى ھەبۆ، ھەر دەستەيەك ۲۰ كارتى تەپپەيە، ۵ كارتى بە

تەنپا ھەيە، ئەمەس ھەمۆ كارتەكەن چەندە؟

$$\square \text{ أ } 4 + (20 \times 5)$$

$$\square \text{ ب } 5 + (20 \times 4)$$

۲۴ تەوايەكە.

۲۵۱، ، ، ۱۶۱، ۱۳۱، ۱۰۱

۲۵ ناوەرەستەي كۆمەلەي

۲۳، ۲۳، ۱۵، ۲۷، ۴۰ كامەيە؟

پیداچوونه‌وه‌ی خیرا

ئه‌ژمیریکه.

۱ $(2 \times 5) \times 3$

۲ $6 \times (3 \times 2)$

۳ $3 \times (6 \times 2)$

۴ $6 \times 5 \times 4$

۵ $3 \times 2 \times 8$

ریځاگان‌ی شیکاری پرسیاره‌کان هه‌لبژاردنی کرداریک

Problem Solving Skills

Choose The Operation

ساغیکه‌وه

شیکاریکه

یلانداینی

تییکه

ووردبه‌وه له پرسیاره‌کان لیسته‌که به‌کاربه‌ینه بو‌ئه‌وه‌ی یارمه‌تیت بدات له‌سه‌ر هه‌لبژاردنی کردای گونجاو بو‌شیکاری هه‌ر پرسیاریک.

خستنه پال یه‌کی کوومه‌له‌کان.

کوکردنه‌وه Addition

ده‌ره‌ینان یان لابرډن یان به‌راوردکردنی کوومه‌له‌کان.

لیده‌رکردن Subtraction

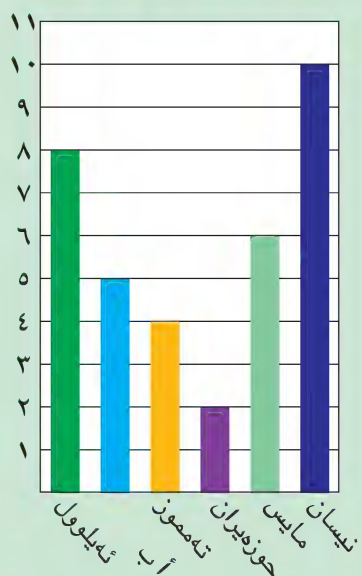
خستنه پال یه‌کی کوومه‌له‌کانه که هه‌مان ژماره‌ی دانه‌یان تی‌دایه.

لیکدان Multiplication

به‌شینه‌وه بو‌کوومه‌له‌کانی که هه‌مان ژماره‌یان هه‌بی له دانه‌کان.

دابه‌شکردن Division

یان‌ه‌ی وەرژشی

ژماره‌ی یارییه‌کان

ا ئه‌گه‌ر یانه‌یه‌که له هه‌ر مانگیک له‌و پینچ مانگه‌ی داهاتوو هه‌مان ژماره‌ی یارییه‌کانی مانگی نیسان یاری بکات، ژماره‌ی یارییه‌کانی که ئه‌نجامی ده‌دات چهنده؟

ب ئه‌گه‌ر تیپه‌که هه‌فتانه هه‌مان ژماره‌ی یارییه‌کان ئه‌نجام بدات ئه‌وا له هه‌فته‌یه‌کی مانگی ئه‌یلوول چهند یاری ئه‌نجامداوه.

ج تیپه‌که چهند یاری زیاتر ئه‌نجام داوه له مانگی ا ب زیاتره له‌و یاریانه‌ی که له مانگی تهموز ئه‌نجامی داوه؟ ژماره‌ی گشتی یارییه‌کان له مانگی نیسان تا مانگی ئه‌یلوول چهنده؟

د ئه‌و دوو کرداره جیاوازه چین که ده‌توانی به‌کاری به‌ینی بو‌شیکاری پرسیارى ا؟ پرسیارى ب؟

باسبکه

- له‌م لیسته‌ی سه‌ره‌وه‌ی لاپه‌ره‌که وشه‌گونجاوه‌کان هه‌لبژیره بو‌شیکاری هه‌موو پرسیاره‌کانی ا تا د.
- ئه‌و کرداره یان ئه‌و کردارانه چین که به‌کارت هی‌ناوه بو‌شیکاری هه‌ردوو پرسیارى ج و د؟

راھيٽان و شيڪاري پرسيارهڪان

شيڪاريڪه. ڪرداريڪ يان ڪردارهڪان بليٰ ڪه بهڪاري دههينيت.

- ۱ ۱ تپي مؤسقي قوتابخانه له ميانهي ۹
هفته دا ماوهي ۳۶ ڪاٽمير راھيٽان يان ڪرد،
تپهڪه به هه مان ژمارهي ڪاٽمير هڪان
راھيٽاني ڪرد له هر هفته يه ڪدا، ژمارهي
ڪاٽمير هڪاني هر هفته يه ڪه چنده؟
- ۲ ۲ ڪاوه قاليڪي شيريني ڪرد به ۶ ريز و هر
ريزي ۸ پارچه بو، ئايا ژماره گشتي
پارچه ڪان چنده؟

- ۳ ۳ له يلا ۱۲ ڪوليرهي پيتزاي ڪري، هر ڪوليرهي ڪه به شڪرابو بؤ ۸ پارچه،
له يلا چنده پارچه ڪوليرهي پيتزاي ڪريوه؟

وه لامي راست هه لير ه.

- ۱۲ چتر «سه يوان» له قهراغ دريايه ڪي مهله واني
هه لدرابو، له ژير هر چتر ڪ ۴ ڪهس دانيشتبون،
ژمارهي ئه و ڪه سانهي له ژير چتر هڪان دانيشتبون
چنده؟

- ۴ ۴ ڪام ڪردار بؤ شيڪار ڪردني پرسيارهڪه
دهتوانريت به ڪار بهيٽريت؟

ا ۱۲ ÷ ۴ ج ۱۲ × ۴

ب ۱۲ - ۴ د ۱۲ + ۴

- ۵ ۵ ژمارهي ئه و ڪه سانهي له ژير چتر هڪان
دانيشتبون چندن؟

ا ۴ ب ۸ ج ۱۶ د ۴۸

جي به جي ڪردني جياواز

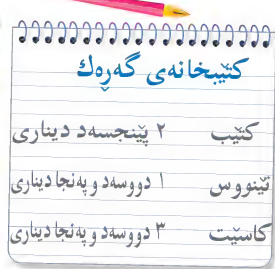
به ڪارهيٽاني پيدراره ڪان خشته ي به رامبره به ڪار بهيٽنه بؤ شيڪار ڪردني
راھيٽانه ڪان له ۶ تا ۹.

- ۶ ۶ گوڙان ۴ ڪٽيب و ۲ تينوس ڪري، دوو ڪاندارهڪه دهبي چندي بؤ
بگه رينيت هه ۱۰ له جوڙي پينجسه ديناڙي دابي؟

- ۷ ۷ ميران ۳ ڪاسيت و دوو تينوس ڪري. ميران چند پارهي داوه؟

- ۸ ۸ پرسيار ڪ بنوسه زانياريه ڪاني ناو خشته ڪهي تيدا
به ڪار بهيٽنه.

- ۹ ۹ محمه دوو ڪاسيت و ڪٽيب ڪ و تينوس ڪي ڪري، لوڙان ۶
ڪاسيتي ڪري. لوڙان چند پارهي زياتري داوه له محمه؟

پیداچوونهوه Review

دَلنیا بوون له زاراوهدکان و چه مکهکان Check Vocabulary and Concepts

دهسته واژه‌ی گونجاو له لیسته کهدا هه‌لبژیره.

په‌چه‌وانه‌یی Inverse
راستییه په‌که‌وه به‌ستراوه‌کان
Facts family
به‌یه‌که به‌ستنه‌وه
Associative
ئه‌نجامی دابه‌شکردن
Quotient

- ۱ که‌لکی _____ ئه‌وه‌یه که ئه‌نجامی لیکدان ناگوریت کاتی
په‌که‌وه‌ی به‌ستنی ژماره‌کان ده‌گورین.
- ۲ لیکدان بریتییه له کرداریکی _____ بو کرداری دابه‌شکردن.
- ۳ راستییه‌کانی لیکدان و دابه‌شکردن که هه‌مان ژماره‌کان
به‌کارده‌هینرین پیی ده‌وتریت _____ .

دَلنیا بوون له کارامه‌یه‌کان Check Skills

- ۴ شروقه بکه چوون راستییه به‌په‌تیه‌کان و شیوازه‌کان به‌کارده‌هینی بو ئه‌ژمیرکردنی 60×400 .
ئه‌ژمیر بکه.

۷ $8 \div 56$

۶ $3 \div 18$

۵ 11×8

۱۰ 20×86

۹ $(2 \times 6) \times 5$

۸ 900×20

۱۳ $9000 \div 60$

۱۲ $46 \div 50$

۱۱ $66 \div 30$

نزیک بکه‌وه بو ئه‌وه‌ی ئه‌نجامی لیکدان به‌هملینی.

۱۶ $931 \div 56$

۱۵ $252 \div 15$

۱۴ $222 \div 84$

دَلنیا بوون له شیکاری پرسیاره‌کان Check Problem Solving

- ۱۷ ۴۲ قوتابی سهردانی مؤزه‌خانه‌ی سلیمانی یان کرد، مؤزه‌خانه پیشوازی له
میوانان ده‌کات به‌شیوه‌ی کومه‌له، ژماره‌ی هه‌ر کومه‌له‌یه‌ک ۷ که‌س بی‌ت.
قوتابیان چهند کومه‌له‌ی پیکده‌هینن؟

- ۱۸ کامل نیازی وا بوو که زنجیره‌یه‌ک له ۲۵ کتیب بخوینیته‌وه، هه‌ر کتیبیک ۱۵۵
لاپه‌ریه، که کو‌تایی به زنجیره‌که دیت کامل چهند لاپه‌ریه‌ی خویندوته‌وه؟

ئاماده‌بوون بۆ تاقىکردنه‌وه

Standardized Test Prep

ئاگادارىيه!
Tip!

- هه‌موو وورده‌كارىيه‌كان بخوێنه‌وه.
- دۇنيا به له تيگه‌يشتن بۆ پرسىار.
- وه‌لامه‌كه‌ت ساغىكه‌وه.

وه‌لامى گونجاو ده‌ورىده له راهيئانى ۱ تا ۱۰.

۱ $14\ 582 - 30\ 000$

- ا $15\ 417$ ج $15\ 418$
 ب $15\ 528$ د جگه له‌مانه

۲ $5 \times 2 \times 8$

- ا 56 ج 72
 ب 80 د 92

۳ نزىككراوهى ۳ ۷۴۳ ۲۷۹ بۆخانهى مليونان كامه‌يه؟

- ا $3\ 000\ 000$ ج $3\ 700\ 000$
 ب $4\ 000\ 000$ د $4\ 000\ 000$

۴ $32\ 184 - 27\ 366$

- ا $5\ 818$ ج $4\ 818$
 ب $4\ 728$ د جگه له‌مه

۵ 40×40

- ا 180 ج 1600
 ب 1800 د 18000

۶ كام بره يه‌كسانه به ۲۱؟

- ا $5 + (8 - 24)$ ج $5 - (8 + 24)$
 ب $5 + 8 - 24$ د $5 - 8 + 24$

۷ كام راستى له‌گه‌ل راستىيه‌كانى تر نابه‌ستريته‌وه؟

- ا $5 = 4 \div 20$ ج $4 = 8 \div 32$
 ب $20 = 4 \times 5$ د $4 = 5 \div 20$

۸ بخه‌ملينه. كام نه‌نجام گه‌وه‌رتريه‌؟

- ا 33×67 ج 22×78
 ب 58×32 د 39×91

۹ كۆبوونه‌وه له كاترئير ۱۲:۵۵ د.ن ده‌ستى پيكر و له كاترئير ۲:۴۷ د.ن كۆتايى هات، كۆبوونه‌وه‌كه چه‌ندى خاياند؟

- ا $2\ ڪ\ ۵۲\ ځ$ ج $۲\ ڪ\ ۸\ ځ$
 ب $۱\ ڪ\ ۸\ ځ$ د $۱\ ڪ\ ۵۲\ ځ$

۱۰ داىكى ئازاد دوو نانى پارچه‌كرد، هه‌ر نانى كرد به ۸ پارچه. كام بره ژماره‌ى پارچه‌كان نيشان ده‌دات؟

- ا $2 \times (2 \div 8)$ ج $2 \div 8$
 ب $2 \div (2 \times 8)$ د 2×8

Write What You Know

ئه‌وه‌ى ده‌يزانى بينوسه

- ۱۱ خاليد ۱۶۸ پيئووسى به‌شيه‌وه به‌سه‌ر ۶ پاكه‌ت ۱۲ شروقه بكه چۆن ده‌توانى به هزر
 به يه‌كسانى، رسته‌يه‌كى ژماره‌ى بينوسه كه 80×5000 نه‌ژمير بكه‌يت؟ وه‌لام
 ده‌ريبريئ و ژماره‌ى پيئووسه‌كان له هه‌ر بنوسه.
 پاكه‌تيك ده‌ريخات.

لیکدان له ژماره‌یه‌کی دوو په‌نووسی

به‌شی
۵

Multiply by 2-Digit Numbers

کوالا جوړیکه له وورچه
ده‌گم‌نه‌کان وه هه‌په‌شهی
نه‌مان و که‌مبوونه‌وهی
له‌سه‌ره، کوالا له دارستانه
فینکه‌کانی پوژه‌ه‌لاتی
کیشوهری ئاسیا ده‌ژی، له
زوړبه‌ی کاته‌کانیدا به‌سه‌ر
دره‌ختی کالپتور
هه‌لده‌گه‌پری بو خواردنی
گه‌لاکانی
شیکاری پرسیاره‌کان کوالا
له پوژیدا نزیکه‌ی ۱۶
کاترمیر ده‌خه‌ویت. نزیکه‌ی
چه‌ند کاترمیر له
هه‌فته‌یه‌کدا ده‌خه‌ویت؟ وه
له مانگی‌کدا چه‌نده؟

زانباریه کانت ساغبکوه Check what you know

ئەم لاپەرەیه بەکار بێنە بۆ دڵنیا بوون لە
هەبوونی ئەم زانبارییانەی کەوا پێویستە بۆ ئەم بەشە

Vocabulary زاراوەکان

کۆلکەمی کۆکردنەوه Addend

ئەنجامی لیكدان Product

هێمای لیكدان

Partial product

کۆلکەمی لیكدان

Fatcor product

دەستەواژە گونجاو لە لیستەکەدا هەلبژێرە.

1. ژمارە ۶۰ لە پستە ۴ \times ۱۵ = ۶۰ بریتییه لە ؟ .

2. ژمارە ۱۲۳ لە پستە ۳ \times ۱۲۳ = ۳۶۹ بریتییه لە ؟ .

3. ژمارە ۱۸ لە پستە ۱۸ + ۳۲۲ = ۳۴۰ بریتییه لە ؟ .

4. هێمای \times لە پستە ۴ \times ۶ = ۲۴ بریتییه لە ؟ .

لیكدان لە ژمارەیهکی یهك رهنووسی Multiply by 1-Digit Number

ئەنجام ئەژمێر بکە.

۳۹
۳ \times

۴۳
۴ \times

۱۲
۶ \times

۱۲۵
۲ \times

۲۵
۵ \times

۳۵
۷ \times

خەمڵاندنی ئەنجامی لیكدان Estimate Product

ژمارە رەنگ شینەکان نزیک بکەوه. ئەنجام بخەمڵێنە.

۲۱
۸ \times

۱۴
۶ \times

۱۲
۹ \times

۶۴۹
۴ \times

۳۵۰
۷ \times

۲۷۲
۳ \times

۴۴۴
۳ \times

۷۱۸
۲ \times

۳۲۲
۹ \times

پیداچوونه‌وهی خیرا

ئه‌ژمیر بکه.

25×2

۲

12×3

۱

40×2

۴

31×2

۳

32×2

۵

لیکدان له ژماره‌یه‌کی دوو ره‌نووسی

Multiply by 2-Digit Numbers

فیربه

له کیلگه‌ی زوراب ۸۸ ریږه‌و هیه، له هر ریږه‌ویکیش ۳۵ شتلی ته‌ماته هیه. ژماره‌ی شتله ته‌ماته‌کان چنده؟

نمونه ۱

لیکبه: 88×32 بخه‌ملینه: $2700 = 90 \times 30$ دوتوانیت به‌های خانه‌یی و پیکه‌وه به‌ستن به‌کاربه‌یونی بو لیکدانی 88×32

هنگاوی ۳

کۆیکه‌وه.

$$\begin{array}{r} 2 \\ \times \\ 88 \\ \hline 176 \\ 2640 + \\ \hline 2816 \end{array}$$

هنگاوی ۲

۳ ده‌یان له ۸۸ بده

$$\begin{array}{r} 2 \\ \times \\ 88 \\ \hline 176 \\ 88 \times 30 \rightarrow 2640 \end{array}$$

هنگاوی ۱

۳۲ بریتیه‌له ۲ یه‌کان و

۳ ده‌یان.

۲ یه‌کان له ۸۸ بده.

$$\begin{array}{r} 1 \\ \times \\ 88 \\ \hline 176 \\ 88 \times 2 \rightarrow 176 \end{array}$$

که‌واته له‌ویدا ۲۸۱۶ شتلی ته‌ماته هیه.

له‌هر ئه‌وه‌ی ژماره ۲۸۱۶ نزیکه له خه‌ملاندنی ۲۷۰۰ ئه‌وا وه‌لامه‌که شیاوه.

نمونه ۲

لیکبه: 109×36 بخه‌ملینه: $4000 = 100 \times 40$

هنگاوی ۳

کۆیکه‌وه.

$$\begin{array}{r} 2 \\ \times \\ 109 \\ \hline 654 \\ 3270 + \\ \hline 3924 \end{array}$$

هنگاوی ۲

۳ ده‌یان له ۱۰۹ بده.

$$\begin{array}{r} 2 \\ \times \\ 109 \\ \hline 654 \\ 109 \times 30 \rightarrow 3270 \end{array}$$

هنگاوی ۱

۶ یه‌کان له ۱۰۹ بده.

$$\begin{array}{r} 0 \\ \times \\ 109 \\ \hline 654 \\ 109 \times 6 \rightarrow 654 \end{array}$$

که‌واته، خه‌ملاندنه‌که شیاوه.

چهند نمونه‌ی تر

$\begin{array}{r} 1 \\ \times 1 \\ 562 \\ 35 \times \\ \hline 2810 \\ 16860+ \\ \hline 19670 \end{array}$ <p>ج</p>	$\begin{array}{r} 0 \\ 109 \\ 61 \times \\ \hline 109 \times 1 \rightarrow 109 \\ 109 \times 60 \rightarrow 6540+ \\ \hline 6649 \end{array}$ <p>ب</p>	$\begin{array}{r} 1 \\ 204 \\ 41 \times \\ \hline 204 \times 1 \rightarrow 204 \\ 204 \times 40 \rightarrow 8160+ \\ \hline 8364 \end{array}$ <p>ا</p>
--	--	--

ساغبک‌وه

۱ شروقه‌ی بکه کاتیک ژماره‌یه که له ژماره‌کی دوو په‌نووسی دده‌یت، به‌کام په‌نووس دده‌که‌یت.

لیک‌بده. بڅه‌ملینه تاو‌کو ساغبک‌ه‌ته‌وه.

$$\begin{array}{r} 42 \\ 26 \times \\ \hline \end{array}$$

۴

$$\begin{array}{r} 54 \\ 31 \times \\ \hline \end{array}$$

۳

$$\begin{array}{r} 37 \\ 22 \times \\ \hline \end{array}$$

۲

$$\begin{array}{r} 904 \\ 86 \times \\ \hline \end{array}$$

۷

$$\begin{array}{r} 888 \\ 22 \times \\ \hline \end{array}$$

۶

$$\begin{array}{r} 357 \\ 41 \times \\ \hline \end{array}$$

۵

راه‌یتان و شیکاری پرسیاره‌کان

لیک‌بده. بڅه‌ملینه تاو‌کو ساغبک‌ه‌ته‌وه.

$$\begin{array}{r} 72 \\ 59 \times \\ \hline \end{array}$$

۱۰

$$\begin{array}{r} 63 \\ 42 \times \\ \hline \end{array}$$

۹

$$\begin{array}{r} 44 \\ 35 \times \\ \hline \end{array}$$

۸

$$\begin{array}{r} 71 \\ 61 \times \\ \hline \end{array}$$

۱۳

$$\begin{array}{r} 97 \\ 65 \times \\ \hline \end{array}$$

۱۲

$$\begin{array}{r} 76 \\ 45 \times \\ \hline \end{array}$$

۱۱

$$\begin{array}{r} 417 \\ 72 \times \\ \hline \end{array}$$

۱۶

$$\begin{array}{r} 187 \\ 35 \times \\ \hline \end{array}$$

۱۵

$$\begin{array}{r} 237 \\ 21 \times \\ \hline \end{array}$$

۱۴

$$83 \times 902$$

۱۹

$$51 \times 612$$

۱۸

$$21 \times 43$$

۱۷

ئەژمىر كىردى ھىزى. تەواۋىكە.

۲۱ $28 \times 45 = 1260$ كەۋاتە، $29 \times 45 =$

۲۰ $16 \times 20 = 320$ كەۋاتە، $17 \times 20 =$

۲۳ $17 \times 45 = 765$ كەۋاتە، $16 \times 45 =$

۲۲ $50 \times 13 = 650$ كەۋاتە، $49 \times 13 =$

كۆپى بىكە و پاشان تەواۋىكە.

۲۵

$$\begin{array}{r} 23 \\ 98 \times \\ \hline 24 \\ \times \quad \rightarrow 160 \\ \times \quad \rightarrow 270 \\ \times \quad \rightarrow 1800 + \\ \hline 2254 \end{array}$$

۲۴

$$\begin{array}{r} 45 \\ 72 \times \\ \hline 10 \\ \times \quad \rightarrow 80 \\ \times \quad \rightarrow 350 \\ \times \quad \rightarrow 2800 + \\ \hline 3240 \end{array}$$

۲۷ ھەلەكە لەكۆيدايە؟ ھەلەى سالار لەكۆيىيە؟ ۋەلامى راست بنووسە.

سالار	
64	
43 ×	
192	
206 +	
448	

۲۶ رەنۋوسە نادىارەكە بنووسە. شىۋقە بىكە.

$$\begin{array}{r} 35 \\ 6 \times \\ \hline 15 \\ 2100 + \\ \hline 2275 \end{array}$$

۲۸ دەرئەنجام رەنۋوسە نادىارەكە لە رستەكەدا دىار بىكە.

$31780 = 3 \times 908$ باسبىكە چۆن ئەم رەنۋوسەت دۆزىيەۋە.

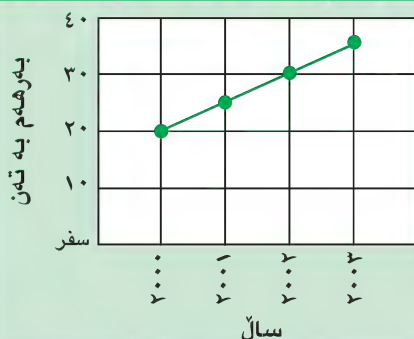
۲۹ كىسەل لە يەك خولەكدا دوو مەتر دەرۋات ، لەيەك

كاتژمىردا چەند مەتر دەرۋات؟

۳۰ ۋىنە پرونكرىدەۋەيىيەكە بەكاربەيىنە بۇ شىكارى

پرسىارەكان لە ۳۰ تا ۳۲.

بەرھەمى پەتاتە لە كىلگەى سامان

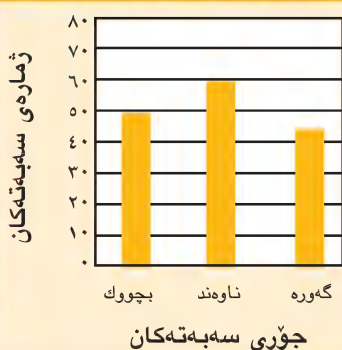
۳۰ بەرىز سامان گرنگى بەچاندنى پەتاتە دەدات، بەرھەمى سالى ۲۰۰۳ چەند تەن زىاتر بوو لە سالى ۲۰۰۰؟

۳۱ داھاتى سامان لە سالى ۲۰۰۳ گەيشتۆتە چەند ئەگەر ھەر تەنىك پەتاتەى بە ۱۲۳ ھەزار دىنارى فروشتى؟

۳۲ بەرىز سامان بەرھەمەكەى لە پەتاتە بۇ سالى ۲۰۰۴ بە چەند دىخەملىنى. ئەگەر پشت بېستى بەم ۋىنە پرونكرىدەۋەيىيە؟

فروشتنی میوهجاتی خۆمالی

بەکارهێنانی پێدراوهکان ئەم وێنە پروونکردنەوهییه بەکاربهێنە بۆ شیکارکردنی پرسیارەکانی ۳۳ تا ۳۵.

۳۳ ئەگەر هاتوو نرخى سەبەتەکی قەبارە ناوەند ۱۶ هەزار دیناری بێت، نرخى هەموو سەبەتەکانى لەم قەبارەیه پێکەوه چەند؟

۳۴ ئەگەر هاتوو نرخى سەبەتەکی قەبارە بچوک ۱۱ هەزار دیناری بێت، نرخى سەبەتەکانى لەم قەبارەیه چەند کەمتر دەبێت لە نرخى سەبەتەکانى قەبارە ناوەند؟

۳۵ ئەگەر نرخى سەبەتەکانى قەبارە گەرە گەشتە ۹۰۰ هەزار دینار، نرخى يەك سەبەتە لەم قەبارەیه چەند؟

پێداچوونەوه و ئامادەبوون بۆ تاقیکردنەوه

۳۹ تەمەنى شوان ۸ ساڵ زیاترە لە تەمەنى هۆگرى براى، ئەگەر تەمەنى هۆگر ۲۹ ساڵ بێت، تەمەنى شوان چەندە؟

ا ۲۱ ساڵ
ب ۱۳ ساڵ
ج ۳۱ ساڵ
د ۳۷ ساڵ

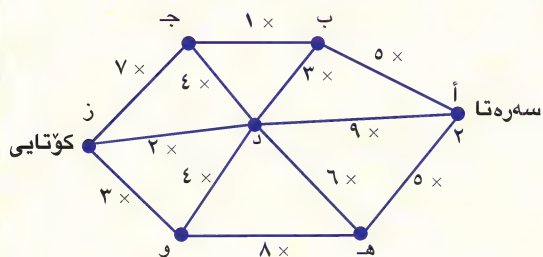
$$\begin{array}{r} 942 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9231 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$$

۳۸ ناوهراسته كامهيه؟ ۱۸، ۱۹، ۲۶، ۳۵، ۴۰، ۴۲، ۲۸،

شیکارکردنی پرسیارەکان دەروازەیهك لەسەر زانستەکان

Link Up to Science

تۆرەکان Net works تۆر بریتییه لە سیستەمیکی چەند دانەبى کە هەریەكەیان بە ئەوهى تر گەیەنراو، وەك كۆمەڵە ژمێرەریك گەیهنرابن بەیهكتر لە دەزگایەکی دیاریکراودا. وێنەكە چەند تۆرێکی رێرەو پروون دەکاتەوه. هەر رێرەویك لە کرداریکی لیکدانى دیاریکراو دیاردەکات.

- بەدواى رێرەویك بگەرێ لەسەرەتاوه تا کۆتایی.
- لە سەرەتادا دەست پێکە بە ژمارە ۲.
- کاتیك لە پیتیکەوه دەچیتە پیتیکى تر، ئەنجامى پێشوو لە ژمارەى سەر رێرەوهکە بدە.

۲ رێرەویك دیار بکە لە سەرەتاوه تا کۆتایی، ئەنجام تیا دا بچووکتر بێت لە ۱۰۰.

۱ رێرەویك دیار بکە لەسەرەتاوه تا کۆتایی، ئەنجام تیا دا گەرەتر بێ لە ۵۰۰.

هەلبژاردنى ھۆكاريك

Choose a Method

فېرېرە

پېداچوونەوھى خېرا

ئەژمىر بکە.

$$40 \times 30 \quad 100 \times 80 \quad 1$$

$$600 \times 80 \quad 70 \times 90 \quad 3$$

$$700 \times 40 \quad 5$$

بازرگانىك سەردانى چەند باخىكى سىۋى كرد له «بەروارى بالا» له دھۆك.

پاشان ۳۹۸ سندوق سىۋى كرى كه هەر سندوقىك ۴۸ سىۋى تىدا بوو.

ژمارەى ھەموو سىۋەكان كرىوئەتى چەندە؟

نمونه

بەملىنە، پاشان ھۆيەكى ئەژمىركردن ھەلبژىرە بۆ دۆزىنەوھى وەلام.

$$20000 = 400 \times 50$$

كاغەز و پېنوس بەكاربەينە ئەنجامى لىكدانى $398 \times 48 =$ ئەژمىر بکە.

ھەنگاۋى ۳

ئەنجامى لىكدان كۆبەوھ

$$\begin{array}{r} 398 \\ \times 48 \\ \hline 3184 \\ 15920 \\ \hline 19104 \end{array}$$

ھەنگاۋى ۲

لە پەنوسى دەيان بە.

$$\begin{array}{r} 398 \\ \times 48 \\ \hline 3184 \\ 398 \times 40 \rightarrow 15920 \\ \hline 19104 \end{array}$$

ھەنگاۋى ۱

لە پەنوسى يەكان بە.

$$\begin{array}{r} 398 \\ \times 48 \\ \hline 3184 \\ 398 \times 8 \rightarrow 3184 \end{array}$$

كەواتە، بازرگانەكە ۱۹۱۰۴ سىۋى كرىوھ. لەبەر ئەوھى ژمارە ۱۹۱۰۴ نىكە لە ژمارەى خەملىنراو ۲۰۰۰۰،

بۆيە وەلامەكە شياوھ.

چەند نمونەيەكى تر

ب نامىرى ژمىرەر بەكاربەينە

$$= 3701 \times 24$$

$$2 \quad 4 \quad \times \quad 3 \quad 7 \quad 0 \quad 1 \quad = \quad 88'824$$

$$88'824 = 3701 \times 24 \text{ كەواتە،}$$

۱ ئەژمىركردنى ھزرى بەكاربەينە

$$= 5025 \times 40$$

$$200000 = 5000 \times 40 \text{ بىرىكەوھ:}$$

$$10000 = 250 \times 40 \text{ و}$$

$$201000 = 5025 \times 40 \text{ كەواتە،}$$

دەتوانى ئەنجامى لىكدان ئەژمىر بکەى بەبەكاربەينانى كاغەز و پېنوس، يان نامىرى

ئەژمىرەر يان ئەژمىركردن بە ھزر بىر بکەوھ لە ژمارە پىدراوھەكان لە پرسىارەكە پىش

ئەوھى ھۆكاريك ھەلبژىرى.

۱ شروقه بكه كهى دهتوانى ئەژمىركردن به هزر بهكاربهئى له جياتى كاغز و پىنوس.

ئەنجامى لىكدان ئەژمىركه. ئەو ھۆكاره بلى كه بهكارى دهئىت.

۱۷۰۰
۵×

۳۱
۲۲×

۱۵۲
۱۱×

راھىتان و شىكارى پرسىارەكان

ئەنجامى لىكدان ئەژمىركه. بخەملىنە بۆ ئەومى ساغبكهيتەوه.

۵۶
۶۰×

۲۸۷
۷×

۴۳۴
۲۸×

۲ ھەلەكه لەكویداھ؟ لە راھىتانهكانى ۸ تا ۱۰ ھەلەى جياوازی باو

ھەيە. باسى ھەر ھەلەيەك بكه. وەلامى دروست بنوسە.

۲۵۰۰
۳۲×
—
۵۰۰
۷۵۰۰+

۵۸۷۲
۸۸×
—
۴۰۶۴۶
۴۰۶۴۶۰+

۱۲۷۴
۶۷×
—
۸۹۱۸
۷۶۴۴+

۱۲ باوكى كاروان ۱۱ تابلۆى ھونەرى كرى به

نرخى ۶۸ ھەزار دىنارى بۆ ھەر پارچەيەك، وە ۵

گولدانى كرى به نرخى ۱۶ ھەزار دىنارى بۆ ھەر

پارچەيەك، باوكى كاروان چەند پارەى داوھ؟

۱۴ دەرئەنجام ئەنجامى لىكدان ئەژمىركه.

۶۸۴
۳۶×

۱۱ گۆقارىكى وەرزشى ۹۸۲۲ بەشدار بووى ھەبوو.

ھەر بەشدار بوويك مانگانە دوو دانەى بۆ

دەچىت لەو گۆقارە. ژمارەى گۆقارەكان چەندە كه

لە ماوہى سالىك بۆ بەشداربووان دەچىت؟

۱۳ مروف پوژانە نزيكهى ۸ كوپ ئاو دەخواتەوه،

لەھەفتەيەكدا نزيكهى چەند كوپ ئاو

دەخواتەوه؟ وە لە ۳۰ پوژدا چەند كوپ ئاو

دەخواتەوه؟

پیداچوونەوه و ئامادەبوون بۆتاقىکردنەوه

ئەنجامى لىكدان ئەژمىركه بۆ ھەردوو

راھىتانى ۱۵ و ۱۶.

۵۷
۳۰×

۴۲
۲۰×

۱۷ گەشتى دەريايى لەكاتژمىر ۹:۱۵ پ.ن.

دەستپىدەكات، وەكاتژمىر ۲:۵۰ د.ن. كۆتايى

دیت. ماوہى گەشتەكه چەند دەخايەنیت؟

۱۸ ئەژمىركه ۱۹ × ۲۷.

۱۹ ئەمە، بۆيىن بۆ ئامادەبوون
بۆ تاقىکردنەوه

لە بهيانى ۲۰ حوزەيران تا بهيانى

۱۶ ى تەمووز دەكاتە چەند پوژ؟

ا ۲۶ پوژ ج ۲۷ پوژ

ب ۲۸ پوژ د ۳۷ پوژ

گهړان به دواى پړسا

Find a Rule

فېرېبه

پیداچوونه ودى خپرا

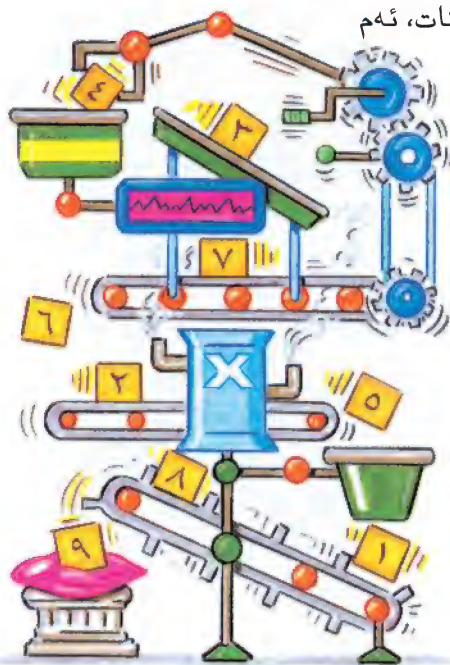
نه ژمير بکه.

$3 \div 9$ ۲ $3 \div 12$ ۱

$4 \div 16$ ۴ $7 \div 14$ ۳

$9 \div 27$ ۵

نایمیری ژماره‌کان Numerical Machine له ودرشې بیرکاریدا نایمیریک هیه

نه‌گهر ژماره‌یه‌کی خرا ناو چاره‌سهری ده‌کا و ژماره‌یه‌کی ترت بو دهرده‌کات، نه‌م

خشته‌یه‌ی خواره‌وه هندی ژماره پوون ده‌کاته‌وه که هیوا خستوویتیه

ناوی، وه بهرام‌به‌ره‌کانیان نه‌و ژمارانه‌ن که نایمیره‌که دهریکردوون.

بیریکه‌وه : به‌دواى شیوازیک بگه‌ړی

یارمه‌تیت بدات بو دوزینه‌وه‌ی پړسایه‌ک.

شیواز : هر ژماره‌یه‌کی دهره‌وه یه‌کسانه به

ژماره‌که‌ی ناوه‌وه که دابه‌ش کراوه به‌سهر ۵.

پړساکه : دابه‌ش بکه به‌سهر ۵.

ناوه‌وه : ۴۵ دهره‌وه : $45 = 5 \div 9$

ناوه‌وه	دهره‌وه
۲۵	۵
۳۰	۶
۳۵	۷
۴۰	۸
۴۵	۹

که‌واته، نه‌گهر ۴۵ خرایه ناو نایمیره‌که ژماره‌ی ۹ ت بو دهرده‌چی.

ده‌توانی هاوکیشیه‌ک بنووسی بو دهرخستنی پړساکه.

هر دوو پیتی ن و د به‌کاربه‌ینه له جیاتی دهره‌وه و ناوه‌وه.

ن $= 5 \div 9$ بیر له هاوکیشیه‌که بکه‌وه ده‌ک پړسایه‌ک

بو‌نه‌وه‌ی به‌های د بدوزیته‌وه. ن دابه‌شی ۵ بکه.

نمونه

به‌دواى پړسایه‌ک بگه‌ړی. پړساکه بنووسه له‌سهر شیوه‌ی هاوکیشیه.

پړساکه تاقیکه‌وه

به‌سهر هر جووته

ژماره‌یه‌کی خشته‌که.

ا

ناوه‌وه	ن	۳	۴	۵	۶
دهره‌وه	د	۱۸	۲۴	۳۰	۳۶

پړساکه : له ۶ بده

$n = 6 \times d$

ب

ناوه‌وه	ل	۷۲	۶۳	۵۴	۴۵
دهره‌وه	ر	۸	۷	۶	۵

پړساکه : دابه‌شکه به‌سهر ۹

$r = 9 \div l$

۱ شروڧه بكه بۇچى رېساكه پېويسته تاقىبكرتتوه لهسەر هر جووته ژمارهيهكى خشتهكه.

بهداوى رېسايهكه بگهړئ. رېساكه بنووسه بهبهكارهينانى پيتهكان.

۱۱	۱۰	۹	۸	ا	ناوده
۵۵	۵۰	۴۵	۴۰	ب	دوده

۴۲	۳۵	۲۸	۲۱	ن	ناوده
۶	۵	۴	۳	د	دوده

راهيتان و شيكاري پرسيارهكان

بهداوى رېسايهكه بگهړئ. رېساكه بنووسه بهبهكارهينانى پيتهكان.

۶۴	۴۸	۳۲	۱۶	ل	ناوده
۸	۶	۴	۲	ر	دوده

۷	۹	۱۱	۱۲	ح	ناوده
۱۴	۱۸	۲۲	۲۴	ل	دوده

۳۶	۳۰	۲۴	۱۸	ن	ناوده
۱۲	۱۰	۸	۶	د	دوده

۱۲	۱۰	۸	۶	ش	ناوده
۳۶	۳۰	۲۴	۱۸	ب	دوده

بۇ هر راهيتانيك خشتهيهكى ناوده - دوده دروست بكه.

۱۰ بهسەر ۱۰

۹ له ۴ بده

۸ دابهشكه بهسەر ۱۱

ج = ۱۰ ÷ ر

ن = ۴ × س

د = ۱۱ ÷ ن

۱۳ له ۳ بده

۱۲ دابهشكه بهسەر ۶

۱۱ له ۷ بده

م = ۳ × ل

ج = ۶ ÷ ن

د = ۷ × خ

۱۵ سهنا وينه ۴۸ كارتى جهژنانهى كيشا وه،

۱۴ بازارگانيك ۱۰۰۰ يارى مندلانى ههبوو، پينج

بهيهكسانى بهسەر ۴ له هاوريكاني دابهشكرد،

سه د و بيست و شش يارى مندلانى له

ههريهكه له هاوريكاني سهنا چند كارتى

هفتهيهكدا فروشت. چند يارى لا ماوه؟

جهژنانهيان وهگرتهوه؟

پیداچوونهوه و نامادهبون بوتاقيردنهوه

۱۹ شيوى دريژى بۇ ژماره ۱۲۲ ۷۸۴ چيه؟

۱۶ ۸۵ ۷۶۹ - ۹۸ ۵۲۱ ۱۷ ۲۷ ۹۱۶ + ۳۴ ۵۷۸

۲۰ كام لهمانه خوارموه راست نيه؟

۱۸ له كيلگيهكدا ۹ ۷۵۴ سهر مهر و مالات ههيه،

۱ ا ۶۳۱ > ۴ ۴۳۱ ج ۶۶۳۵۷ > ۶۱۳۵

پزيشكى نازله ۴ ۶۷۵ سهرى پوژى شهमे

۲ ب ۶۲۳۶ = ۶۲۳۶ د ۶۸۶۴ < ۶۶۹۴

پشكنى وه ۱ ۹۸۷ سهرى پوژى دووشهमे پشكنى،

ئايا چند سهر ماوتهوه بۇ نهوى بيان پشكنى؟

پیداچوونه وهی خیرا

ئه ژمیر بکه.

49×4	٢	72×3	١
68×3	٤	68×2	٣
60×4	٥		

زیده تر له سهر لیكدان

More About Multiplication

فیربه

كاك سۆران فروشگای یاری مندا لانی ههیه، مانگی رابردوو ٢٣ یاری لی فروشت كه نرخى ههر یارییهك ٧ ٦٢٥ دیناره. ئایا سۆران چهند دیناری وهرگرتوو بهرامبهه نرخى یارییهكان؟

نمونه

لیكده: 7625×23

بخه ملینه: $160000 = 8000 \times 20$

ههنگاوی ٣

ئه نجامی لیكدان كۆبكهوه.

$$\begin{array}{r} \times \\ 7625 \\ \times 23 \\ \hline 22875 \\ 152500 + \\ \hline 175375 \end{array}$$

ههنگاوی ٢

له رهنووسی دهیان بده.

$$\begin{array}{r} \times \\ 7625 \\ \times 23 \\ \hline 22875 \\ 7625 \times 20 \rightarrow 152500 \\ \hline 175375 \end{array}$$

ههنگاوی ١

له رهنووسی یهكان بده.

$$\begin{array}{r} \times \\ 7625 \\ \times 23 \\ \hline 22875 \\ 7625 \times 3 \rightarrow 22875 \end{array}$$

كهواته، كاك سۆران ١٧٥ ٣٧٥ دیناری وهرگرتوو.

له بهر ئه وهی وهلامی ١٧٥ ٣٧٥ نزیکه له بری خه ملینراو ١٦٠ ٠٠٠ بۆیه وهلامهكه شیاوه.

ب

$$\begin{array}{r} \times \\ 25025 \\ \times 16 \\ \hline 150150 \\ 250250 + \\ \hline 400400 \end{array}$$

ا

$$\begin{array}{r} \times \\ 4006 \\ \times 27 \\ \hline 28042 \\ 80120 + \\ \hline 108162 \end{array}$$

ساغبهكهوه

١ شروقه بکه چۆن 28×3666 لیکه دهیت.

ئەنجامى لىككان ئەزمىر بىكە. بىخەملىنە بۇ ئەۋەدى ساغىكەيتەۋە.

$$\begin{array}{r} 2068 \\ 21 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5637 \\ 51 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 892 \\ 37 \times \end{array}$$

راھىتان و شىكارى پرسىيارەكان

ئەنجامى لىككان ئەزمىر بىكە. بىخەملىنە بۇ ئەۋەدى ساغىكەيتەۋە.

$$\begin{array}{r} 3745 \\ 28 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 97 \\ 68 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1735 \\ 43 \times \end{array}$$

$$1076 \times 20$$

$$8221 \times 56$$

$$2954 \times 43$$

ژمارى نادىار بنوسە.

$$= 47 \times 93$$

$$= 2087 \times 36$$

$$= 236 \times 45$$

$$1440 = \times 12$$

$$72000 = \times 80$$

$$24000 = \times 24$$

بەكارھىنانى پىدراۋەكان لىستەكە بەكاربەيتە بۆشىكاركردى رايھانەكانى ۱۷ تا ۱۹.

نرخى ۲۵ بلىت بۇ قوتابيان چەندە؟

نرخى دوو بلىت بۇ خويىندىكاران چەند زياترە لە نرخى دوو

بلىت بۇ قوتابيان؟

زانا ۲۰ ھەزار دىنارى ھەبوو. ئايا دەتوانىت بلىتتىكى

قوتابى و كىتەب كە نرخەكە ۵ ھەزار دىنارى بىت

بكرىت؟

پرسىيارىك بنوسە دەربارى كرىنى زياترە

بلىتتىك بۇ خويىندىكاران و زياترە لە بلىتتىك بۇ قوتابيان.

شىكارەكە بنوسە.

سەيرانىك لە مىرگدا

ساوايان	۱۲ ھەزار دىنار
قوتابيان	۱۶ ھەزار دىنار
خويىندىكاران	۱۸ ھەزار دىنار

پىداچوونەۋە و ئامادەبوون بۇتاقىكرىنەۋە

لە يارى سەبەتەدا عادل ۳۲ خالى

تۆماركر ۱۵ خال لەگىمى يەكەم. كام

رستەى ژمارەى ئەمە دەنوينى؟

$$32 = \square + 15 \quad 32 = \square - 15$$

$$32 = 15 - \square \quad \square = 15 + 32$$

$$\begin{array}{r} 2900 \\ 407 - \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3745 \\ 2678 + \end{array}$$

$$23186 + 50225$$

$$21089 - 25030$$

$$37329 + 84582$$

پیداچوونه‌وهی خیرا

ئه‌ژمیر بکه.

$$340 \times 2$$

۲

$$217 \times 4$$

۱

$$526 \times 3$$

۴

$$497 \times 2$$

۳

$$705 \times 3$$

۵

کارامه‌یه‌کانی شیکاری پرسیاره‌کان

پرسیاریکی فره‌هه‌نگاو

Problem Solving Skills

Multi-step Problem

ساغبکه‌وه

شیکاریکه

یلانداینی

تیبکه

په‌سندترین کاره به‌شی دارستانه‌کان له وه‌زاره‌تی کشتوکال هه‌لمه‌تیک‌ی دار چاندنی ده‌ست پیکرد له شه‌قامه نوییه‌کان و باخچه‌گشتیه‌کان بۆ ماوه‌ی دوو هه‌فته. له هه‌فته‌ی یه‌که‌مدا ۵۲ کریکار و له هه‌فته‌ی دووهمدا ۴۵ کریکار نه‌مامیان چاند. ئه‌گهر ههر کریکاریک ۲۲۵ نه‌مامی چاندبیت، ئایا هه‌موویان چهند نه‌مامیان چاندووه؟

له‌بیرت نه‌چی؟ هه‌ندئ جار له‌سهرت پیویسته به‌ زیاتر له هه‌نگاوێک هه‌ستیت بۆ شیکارکردنی پرسیریکی. بیر له‌وه هه‌نگاوانه بکه‌وه، پیویسته پێی هه‌ستیت. به‌کام هه‌نگاو ده‌ست ده‌که‌یت به‌جیبه‌جی کردنی؟

نموونه

بۆ دۆینه‌وه‌ی سه‌رجه‌می نه‌مامه‌کان ژماره‌ی هه‌موو کریکاره‌کان له ۲۲۵ بده.

هه‌نگاوی ۲

لیکبه‌وه بۆ دۆینه‌ی هه‌موو نه‌مامه‌کان.

→ ۲۲۵ ژماره‌ی نه‌مامه‌کانی ههر

کریکاریک که چاندوویه‌تی

→ ۹۷ × ژماره‌ی کریکاره‌کان

$$21825$$

سه‌رجه‌می نه‌مامه‌ چینراوه‌کان

بریتییه له ۲۱ ۸۲۵ نه‌مام.

هه‌نگاوی ۱

کوێکه‌وه بۆ دۆینه‌وه‌ی ژماره‌ی

کریکاره‌کان.

→ ۵۲ کریکاره‌کانی هه‌فته‌ی یه‌که‌م

→ ۴۵ + کریکاره‌کانی هه‌فته‌ی دووهم

$$97$$

ژماره‌ی کریکاره‌کان له دوو هه‌فته‌دا

بریتییه له ۹۷.

باسبکه

• ئایا ده‌توانیت بری $(45 + 52) \times 225$ به‌کاربێنی بۆ ئه‌وه‌ی پرسیاره‌که شیکار بکه‌ی؟ شرۆفه‌ی بکه.

• ئه‌گهر یه‌که‌م جار 52×225 بکه‌ی پاشان 45×225 بکه‌ی، وه هه‌ردوو ئه‌نجامه‌که‌ت کوێکرده‌وه، ئایا ده‌گه‌یه‌ته هه‌مان وه‌لام؟ شرۆفه‌ بکه.

راھبەتەن و شىكارى پىرسىيارەكان

۱ ئەگەر وا دابىئىت كە ھەر كارىكارىك ۳۲۵ نەمامى چاندېت، ئايا ژمارەى نەمامە زىادەكەيەى كە چاندوويانە چەندە؟

۲ ۸ كرىكار ھەريەكەيان ۱۴۲ نەماميان چاند و ۶ كرىكارى تر ھەريەكان ۸۷ نەماميان چاند، ئايا ھەموو كرىكارەكان چەند نەماميان چاندووە؟

بەكارھىنانى پىدراوھەكان خىشتەكە بەكاربەيئە بۆشىكاركردى ھەردوو پىرسىيارەكانى ۳ و ۴.

ئەندازىارى سەرپەرشتىكارى نۆژەنكردەوھى قوتابخانەيەك لىستىكى پىداويستىيەكانى سەرەتايى نۆژەنكردەوھى ئامادەكرد و لە خىشتەكەدا تۆمارى كرد.

پىداويستىيە سەرەتايەكان		
ژمارە	نرخى پارچەيەك بە ھەزار دىنار	جۆر
۳۳	۲۵	بۆرى ئاو
۲۹	۵۸	پارچەكانى ئاودەست
۱۸	۱۳۸	كومبار
۱۵	۱۳۹	تانكى ئاو
۳۲	۱۲۱	قوتو بۆياغ

۳ كام پرستەى ژمارەيى بەكاردەھىيەت بۆ ئەوھى نرخى ھەموو بۆرىيەكانى ئاو و پارچەكانى ترى ئاودەستەكان بدۆزىتەوھ؟

$$۵۸ + ۲۵$$

$$۲۹ \times ۵۸ + ۳۲ \times ۲۵$$

$$۲۹ \times ۵۸ + ۳۳ \times ۲۵$$

$$(۲۹ + ۳۳) \times (۵۸ + ۲۵)$$

۴ جياوازی نيوان نرخى كومبارەكان «فەرش» و نرخى بۆرىيەكانى ئاو چەندە؟

ا ۴۳۷ ھەزار دىنارى ب ۴۴۳ ھەزار دىنارى ج ۱۶۵۹ ھەزار دىنارى د ۱۷۴۳ ھەزار دىنارى

جى بەجىكردى جياواز

۵ مامۇستا ئازاد كارتۇنىك پىننوسى لاپو. ھەر قوتابىيەك ۱۴ پىننوسى پىدا، كە ژمارەيان ۲۱ قوتابى بو، لەناو كارتۇنەكە ۱۳۱ پىننوس ماو، لە كارتۇنەكە چەند پىننوس ھەبوو؟

۷ سروه و بەيان يارى ژمارەكانيان دەكرد. سروه ژمارەيەكى ھەلبژارد و چوارى زيادكرد، پاشان سەرجمەى لە ۶ دا، دواى ۳ لە ئەنجامەكە دەركرد، ئەنجامەكە بوو بە ۵۱، ئەو ژمارەيەى كە سروه ھەلبژارد چەندە؟

۶ باوكى يوسف ۱۶ ھەزار دىنارى دا لەبىرى نرخى بليتەكانى خۆى و ھەريەكە لە دوو مندالەكەى. ئەگەر نرخى بليت بۆگەرە دوو ھىندى نرخى بليتى مندالەكە بىت، باوكى يوسف چەند پارەى داوھ بۆ نرخى بليتەك؟

۸ دانا و ھىوا و سۆران و گۆران لە رىزىك وەستان، دانا راستەوخۆ لەدواى ھىوا وەستاو، بەلام سۆران لە نيوان گۆران و دانا وەستاو، كى يەكەم كەسە؟

۱۰ ئەندامانى تىپىك مەشقدەكەن لە كاتژمىر ۳:۱۰ د.ن تا كاتژمىر ۵:۲۵ د.ن دوو جار لە ھەفتەيەكدا، لە ماوھى ۴ ھەفتەدا چەند كاتژمىر مەشقدەكەن؟

۹ پىرسىيارىك بنووسە پىويستى ھەبى بە زياتر لە دوو ھەنگاو بۆ شىكاركردى، شىكارەكە بنووسە.

پیداچوونهوه Review

دُنیا بوون له زاراوهدکان و چه مکهکان Check Vocabulary and Concepts

دهسته واژه‌ی گونجاو له لیسته کهدا هه‌لبژیره.

پرسیاریکی فره هه‌نگاو

Multi-step problem

سه‌رجه‌م Sum

یه‌کان Ones

ناوه‌وه In

ده‌ره‌وه Out

۱. ئه‌و پرسیاره‌ی که پښووستی به زیاتر له هه‌نگاوێک هه‌یه بو

شیکارکردن بریتی له ____ ؟ .

۲. ئه‌و ژماره‌یه‌ی که ده‌خړیته ناو ئامیره‌که بو ئه‌ژمیرکردنی ئه‌نجامی

لیکدان پی‌ی ده‌وتریت ____ ؟ .

۳. کاتی‌ک دوو ژماره لیکه‌ده‌ین، ده‌ست ده‌کەین به لیکدان له ره‌نووسی ____ ؟ .

دُنیا بوون له کارامه‌یه‌یه‌کان Check Skills

ئه‌نجامی لیکدان ئه‌ژمیر بکه. بخه‌ملینه بو ئه‌وه‌ی ساغ‌بکه‌یه‌وه.

$$\begin{array}{r} 143 \\ 62 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 54 \\ 33 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 39 \\ 16 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2303 \\ 67 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 61 \\ 29 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 92 \\ 58 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9709 \\ 36 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 297 \\ 34 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 67 \\ 82 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4326 \\ 41 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 253 \\ 31 \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 604 \\ 55 \times \end{array}$$

دُنیا بوون له شیکاری پرسیاره‌کان Check Problem Solving

۱۶. له هۆلیکی ئاهه‌نگی به‌بۆنه‌ی جه‌ژنی نه‌ورۆژدا ئاهه‌نگی سازکرا، ژماره‌ی ئه‌وانه‌ی به‌پښوه

وه‌ستابوون ۳۴ که‌س بوون، به‌لام ئه‌وانه‌ی دانیشتبوون ۲۸ ریزیان پرکردبووه‌وه، هه‌ر

پریزیک ۱۴ که‌سی تیدابوو، ئایا سه‌رجه‌می هه‌موو ئاماده‌بووان له‌م ئاهه‌نگه‌ چه‌ند بووه‌؟

۱۷. له کۆگایه‌کی په‌راوگه‌دا ۲۵ پاکیت هه‌بوو. هه‌ر پاکه‌تی‌ک ۳۶ پاسته‌ی بچوک و ناوه‌ندی

تیدابوو، وه‌ ۲۴ پاکه‌تی تر هه‌بوو که هه‌ر پاکه‌تی‌ک ۳۲ پاسته‌ی گه‌وره‌ی تیدابوو، ئایا

ژماره‌ی هه‌موو پاسته‌کان چه‌نده‌؟

ئامادەبوون بۆ تاقىكردنهوه

Standardized Test Prep

ئاگادار بې! Tip!

- ھەموو ووردهكارىيەكان بخوینەوه.
- دلنایابه له تیگەیشنت بۆ پرسىار.
- وهلامەكەت ساغبكەوه.

وهلامى گونجاو دەوربده له راهیئانهكانى ۱ تا ۶.

۱ باشتريخ خەملاندن بۆ سەرجهمى

۷۱۲ + ۲۹۳۴ كامەيه؟

ا	۷۰۰۰	ب	۹۰۰۰
ج	۸۰۰۰	د	۱۰۰۰۰

۲ باشتريخ خەملاندن بۆ ئەنجامى لیکدانى

۲۱۶ × ۳۸ كامەيه؟

ا	۶۰۰۰	ب	۶۰۰۰۰
ج	۸۰۰۰۰	د	۸۰۰۰

۳ ئەم كاتهى كاتژميركه

نیشانى دەدات چەندە؟

ا	۱۲:۰۷	ب	۱۲:۵۲
ج	۱:۰۷	د	۱:۵۲

۴ ۲۴ قوتابى ئامادەبوون له یاریگه بۆ بینینی یارى تۆپى پى. نرخى بلیتى چوونه ژوور ۷ ھەزار دینار بوو، ھاوکار ویستی به ھزر نرخى بلیتەكان ئەژمیر بکات. كام رسته پێگایهك پیکدههینى بۆ ئەژمیرکردنى ۲۴ × ۷؟

ا	۴ + (۷ × ۲۰)
ب	۷ × ۴ × ۲۰
ج	(۷ × ۴) + (۷ × ۲۰)
د	۷ + ۴ + ۲۰

۵ = ۵۶۸۲ × ۱۴

ا	۷۶ ۶۴۸	ب	۷۷ ۲۸۴
ج	۷۹ ۶۴۸	د	۷۹ ۵۴۸

۶ گۆڤهەند ۱۵ ھەزار دینارى ھەبوو، ۵ ھەزار دینارى دا به چوونه ژوورەوى پيشانگایهك، ۴ ھەزار دینارى دا به خواردن، كام رستهى ژمارهیی پێگا دەدات بۆ ئەژمیرکردنى پارەى ماوه لای گۆڤهەند؟

ا	۴ + (۵ - ۱۵)	ب	۱۵ - (۴ - ۵)
ج	(۴ + ۵) - ۱۵	د	۵ - ۵ + ۱۵

Write What You Know

ئەوهى دەیزانى بینووسه

۷ له سالیکدا ۳۶۵ رۆژ ھەیه، تەمەنت گەیشتووته چەند سال بلی، وه ژمارهى رۆژەكانى كه بهسەر تەمەنت تیپهپيوه له رۆژى لهدايك بوونتەوه بخەملینه.

۸ سووران ۱۲ ھەزار دینار كرى وەردمگريت بۆ ھەر كاتژميرك كارکردن، له ھەفتەى پابردوو رۆژانى شەممە و دووشەممە ۸ كاتژمير كاردى کردوو، وه رۆژانى يەکشەممە و سى شەممە و پینچ شەممە ۷ كاتژمير كارى کردوو. سووران چەند ھەزار دینارى وەرگرتوو؟ شروقه بكه.

دابه شکردن بەسەر

ژمارەيەکی يەك رەنووسی

Divide by 1-Digit Number

لە ھەموو سالیڤدا ھەزاران کيسەلی سەوزی
ئەتلسی کۆچ دەکەن و ھەزاران کیلۆمەتر
دەبرن لە کەنارەکانی بەرازیل تا دورگەي
ئەسانسیۆن لە ئوقیانووسی ئەتلسی.
شیکاری پرسیار ھەر کيسەلیکی سەوز
پۆژانە نزیکەي ۱۰۰ کەم دەبریت، چەند پۆژی
دەویت تاوەکو ماوهي ۲۲۰۰ کەم ببریت.

کۆچ کردنی گیانداران

گیاندار	ماوهي خەمڵتراو بە «کەم»
کيسەلی سەوز	۲۲۰۰
مراوی ئەتلسی	۲۰۰۰۰
نەهەنگی خۆلەمیشی	۲۰۰۰۰

زانیا ریپه کانت ساغبکوه

Check what you know

ئەم لاپەرەیه بەکار بێنە بۆ دڵنیا بوون لە
هەبوونی ئەم زانیاریانەی کەوا پێویستە بۆ ئەم بەشە

Vocabulary زاراوەکان

بەشدراو Divisor
بەشکراو Dividend
ئەنجامی دابەشکردن Quotient
دابەش دەکات Divide

دەستەواژەی گونجاو لە لیستەکەدا هەلبژێرە.

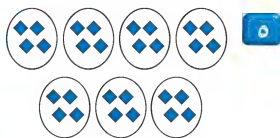
بیر بکەوه لە نمونەی $56 \div 7$:

١ بریتییه لە ٨.

٢ بریتییه لە ٧.

Division Facts راستییەکانی دابەشکردن

راستییهکی دابەشکردنی گونجاو بۆهەر نمونەیهک بنووسە.

ئەنجامی دابەشکردن ئەژمێر بکە.

$$= 6 \div 66 \quad \text{18}$$

$$= 9 \div 45 \quad \text{7}$$

$$= 5 \div 50 \quad \text{6}$$

$$= 5 \div 60 \quad \text{11}$$

$$= 8 \div 64 \quad \text{10}$$

$$= 10 \div 100 \quad \text{9}$$

Facts Family راستییە پێکەو دەبە ستر او هکان

ژمارەکان نادیار بنووسە.

$$56 = 7 \times 8 \quad \text{14}$$

$$27 = 9 \times 3 \quad \text{13}$$

$$40 = 8 \times 5 \quad \text{12}$$

$$56 = \square \times 7$$

$$\square = 3 \times 9$$

$$\square = 5 \times 8$$

$$7 = \square \div 56$$

$$3 = \square \div 27$$

$$5 = \square \div 40$$

$$8 = 7 \div \square$$

$$9 = \square \div 27$$

$$8 = \square \div 40$$

$$63 = 7 \times 9 \quad \text{17}$$

$$35 = 5 \times 7 \quad \text{16}$$

$$24 = 4 \times 6 \quad \text{15}$$

$$\square = 9 \times 7$$

$$35 = \square \times 5$$

$$\square = 6 \times 4$$

$$7 = \square \div 63$$

$$\square = 7 \div 35$$

$$6 = 4 \div \square$$

$$9 = 7 \div \square$$

$$7 = \square \div 35$$

$$4 = 6 \div \square$$

دابەشکردن

Division

فێرێه

پیداچوونه‌وه‌ی خێرا

ئه‌ژمێرێکه.

$3 \div 15$

۲

4×8

۱

4×6

۴

7×3

۳

$4 \div 32$

۵

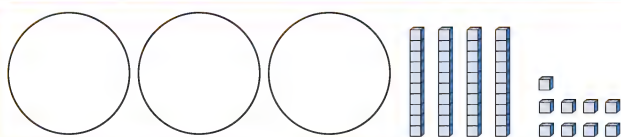
زاراوه‌کان

ماوه Remainder

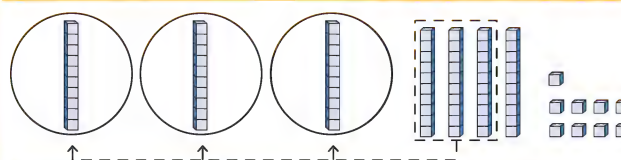
مریشکێک ۴۹ هێلکە‌ی کرد له وەرزی به‌هاردا. خاوه‌نه‌که‌ی به یه‌کسانی به‌سه‌ر ۳ سه‌به‌ته‌دا دابه‌شکرد، له هه‌ر سه‌به‌ته‌یه‌کدا چه‌ند هێلکە‌ی دانا؟ چه‌ند هێلکە‌ له ده‌ره‌وه‌ی سه‌به‌ته‌که‌دا ماوه؟

نموونه ۱

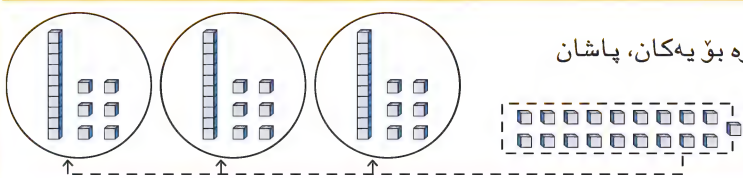
۴۹ به‌سه‌ر سی کۆمه‌له‌ی یه‌کسان دابه‌شکە: $49 \div 3$ یان $3 \overline{)49}$.
شیوازی‌ک دروست بکه ژماره‌ی هێلکە‌کان له هه‌ر کۆمه‌له‌یه‌کدا دیاریکات.

هه‌نگاوی ۱ وێنه‌ی چه‌ند بازنه‌یه‌ک بۆ پێکهێنانی ۳ کۆمه‌له‌ی یه‌کسان بکێشه.

هه‌نگاوی ۲ هه‌مان ژماره‌ له ده‌یه‌کان له‌ناو هه‌ریه‌ک له بازنه‌کان دابنێ.

هه‌نگاوی ۳ ده‌یه‌که‌ی ماوه خورده‌که‌وه بۆ یه‌کان، پاشان یه‌که‌کان به یه‌کسانی به‌سه‌ر بازنه‌که‌ندا دابه‌شکە.

که‌واته هه‌ر سه‌به‌ته‌ی ۱۶ هێلکە‌ی تێدايه. وه یه‌که‌ هێلکە‌ ماوه‌ته‌وه.
کرداری دابه‌شکردنه‌که به‌م شیوه‌ی خواره‌وه ده‌نوسین $49 \div 3 = 16$ ماوه ۱

نموونه ۲ ۴۹ دابه‌شکە به‌سه‌ر ۳ دا. $49 \div 3$ یان $3 \overline{)49}$ بنوسه.

هه‌نگاوی ۳

ساغبه‌که‌وه

$$\begin{array}{r} 16 \\ 3 \overline{)49} \\ \underline{3} \\ 19 \\ \underline{18} \\ 1 \end{array}$$

نه‌جامی $\rightarrow 16$ دابه‌شکردن
به‌شدراو $\rightarrow 3 \times$
 $\underline{48}$
ماوه $\rightarrow 1 +$
به‌شکراو $\underline{49}$

هه‌نگاوی ۲

۹ یه‌که‌کان بیه‌نه‌ خواره‌وه. ۱۹ یه‌که‌که‌ به‌سه‌ر ۳ دا دابه‌شکە.

$$\begin{array}{r} 16 \\ 3 \overline{)49} \\ \underline{3} \\ 19 \\ \underline{18} \\ 1 \end{array}$$

۳ دابه‌ش بکه $3 \div 19$
لێکبه‌ 6×3
لێده‌ریکه $18 - 19$
به‌راوردبکه $3 > 1$

هه‌نگاوی ۱

۴ ده‌یه‌که‌ دابه‌شکە.

$$\begin{array}{r} 1 \\ 3 \overline{)49} \\ \underline{3} \\ 19 \\ \underline{18} \\ 1 \end{array}$$

۴ دابه‌شکە به‌سه‌ر ۳
۱ جارانی ۳ بکه
 $3 - 4$ لێده‌ریکه
 $3 > 1$ به‌راوردبکه
پێویسته جیاوازیه‌که که ده‌کاته ۱
که‌متر بێت له به‌شدراوه‌که ۳.

ساغېكه‌وه

١ به‌های هم‌وو ماوه‌یه‌ك كه له دابه‌شكردن به‌سهر ٥ دا ده‌ستت ده‌كه‌وئت بنووسه.

دابه‌شېكه و ساغېكه‌وه.

٥ $8 \div 95$

٤ $4 \div 62$

٣ $3 \overline{) 65}$

٢ $4 \overline{) 58}$

رېسته‌ی ساغكرنده‌وه بۆ ههر كرداريكی دابه‌شكردن بنووسه.

٨ $1 \text{ م } 17 = 3 \div 52$

٧ $2 \text{ م } 13 = 7 \div 93$

٦ $13 = 6 \div 78$

راهینان و شیکاری پرسیاره‌كان

دابه‌شېكه و ساغېكه‌وه.

١٢ $5 \div 69$

١١ $8 \overline{) 91}$

١٠ $5 \overline{) 68}$

٩ $4 \overline{) 84}$

كرداری دابه‌شكردن بۆههر رېسته‌یه‌ك بنووسه و ساغېكه‌وه.

١٤ $77 = 2 + (3 \times 25)$

١٣ $75 = 3 + (6 \times 12)$

جه‌بر ژماره نادیاره‌كان بنووسه.

١٦ $6 \text{ م } \square = 7 \div 97$

١٥ $\square \text{ م } 19 = 5 \div 97$

$97 = 6 + (\square \times \square)$

$97 = 2 + (\square \times \square)$

به‌كارهینانی پیدراوه‌كان بۆ راهینانه‌كانی ١٧ و ١٨.

وینه پروونكرنده‌وه‌یه‌كه به‌كار بهینه.

١٧ ده‌رئه‌نجام یاریزانانی پوژانی دووشه‌مه و سئ شه‌مه بۆ

نان خواردنی نیوه‌پو کوپونه‌وه، ههر ٤ یاریزان به‌ده‌وری

می‌زیکدا دانیشن. یاریزانان پیوستیان به‌چهند می‌ز هیه؟

١٨ پرسیاریک بنووسه پیدراوه‌كانی وینه

پروونكرنده‌وه‌یه‌كه به‌كار بهینه. پرسیاریک دروست بکه كه

شیکاره‌كه‌ی پیوستی به‌كرداری دابه‌شكردن بی.

پیداچوونه‌وه و ئاماده‌بوون بۆتاقیکردنه‌وه

٢٤ $\square = 16 \times 20$ ، كه‌واته، $300 = 15 \times 20$

٢٥ ئامه‌د ٦٠ كتیبی به‌یه‌كسانی به ٤

خانه‌دا دابه‌شكرد، له ههر خانه‌یه‌كه‌دا چهند

كتیب هیه؟

٢٤٠ \square

٦٤ \square

١٥ \square

١٤ \square

٢١ $27 \overline{) 19 \times}$

٢٠ $1879 \overline{) 2548 +}$

١٩ $1650 \overline{) 938 -}$

٢٢ $4 \overline{) 65}$

٢٣ لهم شیوازه‌دا دوو ژماره‌ی نادیاره‌كه كامه‌ن؟

١٢، ٢٤، ٤٨، ٦٠، ٨٤ ؟

پیداچونه وهی خیرا

$3 \div 60$ 20×3 1
 $2 \div 80$ 40×2 3
 300×3 5

ئه ژمیرکردنی هزری: شیوازەکان له دابه شکردندا

Mental Math: Division Patterns

فیربه

سوپه رمارکیتیک ١٨٠٠ ئامیری خلیسکاندنی هینا، بهیه کسانێ به شیه وه به سه هه رسی
لقه کانی خویدا، ئایا هه ر لقیکی چهند ئامیری خلیسکاندنی به رکه وتوو؟

نموونه

دابه ش بکه $3 \div 1800$

راستییه بنه پرتیه کانی و شیوازەکان به کاربهینه بو دوزینه وهی ئه نجامی
دابه شکردن به هزری.

ئه نجامی دابه شکردن		به شدراو		به شکراو
٦	=	٣	÷	١٨
٦٠	=	٣	÷	١٨٠
٦٠٠ ↑↑ دوو سفر	=	٣	÷	١٨٠٠ ↑↑ دوو سفر

که واته، به شی هه ر لقیک ده کاته ٦٠٠ ئامیری خلیسکاندن.

له بیرت نه چی! له ئه نجامی دابه شکردن ژماره ی سفره کانی زیاد
ده بیئت هینده ی ئه و سفرانه ی که له به شکراوه که زیاد ده کریت.

چهند نمونه یه کی زیاتر

ب بیریکه وه: $5 = 8 \div 40$
 $50 = 8 \div 400$
 $500 = 8 \div 4000$

ا بیریکه وه: $72 = 9 \times 8$
 $80 = 9 \div 720$
 $800 = 9 \div 7200$

• شروقه بکه بوچی له به شکراو سفریک زیاتر ده بینریت له ژماره ی سفره کانی ئه نجامی دابه شکردن له نمونه ی ب؟

ساغبکه وه

١ ژماره ی سفره کانی له ئه نجامی دابه شکردنی $9 \div 72000$ چنده، هه روه ها له ئه نجامی
دابه شکردنی $8 \div 40000$ چنده؟

$$\begin{array}{lll}
 5 \div 200 & 6 \div 560 & 7 \div 560 \\
 5 \div 2000 & 6 \div 5600 & 7 \div 5600
 \end{array}$$

$$0 \div 300 \quad 9 \div 73 \quad 3 \div 27$$

$8 \div 16 = 0.5$ $7 \div 21 = 0.33$ $9 \div 30 = 0.3$
 $9 \div 18 = 0.5$ $6 \div 30 = 0.2$ $7 \div 63 = 0.11$

$$0. = \square \div 30. \quad 17 \quad 30. = 9 \div \square \quad 15 \quad \square = 7 \div 42. \quad 14$$

١٧ هەر پاکی تیکی تویی تیئس ١٠٠ تویی تیډایه. ژمارهی تویی کانی تیئس له فروشگا که دا جهنده؟

زانیارییه‌کانی وینه‌داره‌که، وه شیکارکه پڤویستی به راستیییه‌کی بنه‌ره‌تی دابه‌شکردن و شۆوازه‌کان هه‌بیت؟

٢٠ ئەگەر فرۆشگاگه ٢٠٠٠ تۆپی تر بهیڤیت، وه ژمارهیهکی یهکسان له ههر جوړیك له خوڤگریت، ژماره ی تۆپهکان له ههر جوړیك دهیڤته چهند له فرۆشگاگه؟

۲۴ ۲۰۶۷۱۴ بۇ نىڭ ئىچىدىكى ئەڭ كۆپ تەكرارلىنىدىغان سان.

آزمایه‌ی رووه‌کانی شه‌ش پالو چه‌نده؟

أ ٤ ب ٥ ج ٦ د ٨

980
1307+

ΣΟ
ΥΥ×

۲۳ ۸۷۹ ۶۱ بۇ نىكتىرىن سەد نىكىبگە ۵.

پیداچوونه وهی خیرا

$$70 \times 4$$

۲

$$7 \times 4$$

۱

$$4 \div 280$$

۴

$$700 \times 4$$

۳

$$4 \div 2800$$

۵

خه ملاندنی ئەنجامی دابه شکردن

Estimate Quotients

فیریه

فیلیکی بچووک ههفتهی ۵۲۸ کگم خواردن دهخوات. پۆژی نزیکهی چهند کیلوگرام خواردن دهخوات؟

بخه ملیته: $7 \div 528$

به دواي ژماره کانی نزیك له به شکراوی ۵۲۸ بگهړئ

تا دابه شکردنی ئاسان بیته به سهر ۷ دا.

دهتوانی راستیه کانی دابه شکردن به سهر ۷ و

شیوازه کانی به کاربهی.

بیریکه وه: $7 \div 490$ دهکه ویته

نیوان ۴۹۰ و ۵۶۰

کهواته، یه کیک له دوو ژمارهیه

به کاربهی.

هر دوو ژماره ی ۴۹۰ و ۵۶۰ گونجاون

بوخه ملاندنی $7 \div 528$.

بوخه ملاندن، چیا ۴۹۰ ی به کارهینا و ئاران ۵۶۰ ی به کارهینا. کهواته، ههریه که له ۷۰ و ۸۰

خه ملاندنیکی گونجاوه.

ئاران	○
$7 \div 560$	
$80 = 7 \div 560$	

فيله بچووکه که نزیکهی ۸۰ کگم له پۆژیکدا دهخوات.

چیا	○
$7 \div 490$	
$70 = 7 \div 490$	

فيله بچووکه که نزیکهی ۷۰ کگم له پۆژیکدا دهخوات.

له بیرت نه چی دهتوانی ژماره گونجاوه کان به کاربهی تا ئەنجامی دابه شکردن بخه ملیتی.

• پیروز $7 \div 346$ خه ملاند به نزیککردنه وهی به شکراو بو ۳۰۰. ئایا ۳۰۰ هه لپژاردنیکی باشه؟ شووکه بکه.

١ ژماره يه كې گونجاو بللې تا ئه نجامى دابه شكردى $4 \div 331$ بخه ملينى.

پيتى گونجاو بو باشترين خه ملاندىن هه لېژيره.

٢ $7 \div 267$	ا $3 \div 4$ يان	ب $5 \div 6$ يان	ج $30 \div 40$ يان
٣ $5 \div 348$	ا $6 \div 7$ يان	ب $40 \div 50$ يان	ج $60 \div 70$ يان

راهيئان و شيكارى پرسيارهكان

پيتى گونجاو هه لېژيره بو باشترين خه ملاندىن بو ئه نجامى دابه شكردى.

٤ $3 \div 242$	ا $6 \div 7$ يان	ب $8 \div 9$ يان	ج $80 \div 90$ يان
٥ $6 \div 372$	ا $60 \div 70$ يان	ب $50 \div 60$ يان	ج $6 \div 7$ يان

ئه نجامى دابه شكردى بخه ملينه به به كارهيئانى ژماره گونجاوهكان.

٦ $5 \div 408$	٧ $9 \div 590$	٨ $4 \div 137$
٩ $8 \div 444$	١٠ $9 \div 660$	١١ $8 \div 713$

خه ملاندىن به كاربهينه تا د ياريكهى ئه نجامى كام دابه شكردى گه وره تره له وهى تر.

١٢ $3 \div 190$ يان $4 \div 165$	١٣ $8 \div 475$ يان $5 \div 355$	١٤ $5 \div 349$ يان $8 \div 703$
١٥ $7 \div 555$ يان $6 \div 303$	١٦ $8 \div 777$ يان $7 \div 888$	١٧ $7 \div 2000$ يان $2 \div 999$

١٨ فيلهكان هه ردهم به كوومهلهى ٨ دانهى هاتوو چو دهكهن. ژمارهى كوومهلهكان بخه ملينه ئه گهر ژمارهى فيلهكان ١٣٥ فيل بيت.

١٩ هه لهكه لهكويدايه؟ فيل ههفتهى ١٥٤٠ كگم خواردن دهخوات. ئازاد خه ملاندى كه فيل پوژانه ٣٠٠ كگم خواردن دهخوات، هه لهى ئازاد ديار بكه و باشترين خه ملاندىن بللې.

پيداچوونهوه و نامادهبوون بو تاقيردنهوه

٢٤ نهموزاد له كاتزمير ١١:١٥ پ.ن به پايسكيلهكهى دهرچوو، له كاتزمير ١٢:٤٥ د.ن وهستا بو ماوهى ٣٠ خولهك بو نان خواردنى نيوهرو، پاشان كاتزمير ٢:٠٠ د.ن گهرايهوه بو مال. نهموزاد چهند بهسهر پايسكيلهكهيهوه بوو؟

ا $1 \div 45$ خ	ج $2 \div 30$ خ
ب $2 \div 15$ خ	د $2 \div 45$ خ

٢٠ $13238 - 8179 =$

٢٢ ئه نجامى ليكدانى $6 \times 4 \times 3$ بنووسه.

٢٣ ژمارهى ناديار بنووسه. $18 - 9 = 2 +$

پیداچوونه وهی خیرا

$$\begin{array}{ll} 3 \times 8 & 2 \\ 4 \div 36 & 1 \\ 7 \div 49 & 4 \\ 5 \times 7 & 3 \\ 5 \div 25 & 5 \end{array}$$

جیبه جیکردنی دابه شکردن

Division Procedure

فیریه

کارگیری قوتاخانه ٢٦٥ پارچه کاغذی
مقهایی به سهر ٥ ماموستا دابه شکردن بۆ چالاکیه
هونه رییه کان. به شی ههر ماموستایه که چنده؟

ریگی یه کهم بخه ملینه تا خانه ی رهنوسی یه کهم له

نه نجامی دابه شکردن دایار بکه ی.

٢٦٥ به سهر ٥ دا دابه شکه ٥ | ٢٦٥ .

هنگاوی ٣

٥ یه کان بهینه خواره وه

پاشان ١٥ یه کان دابه شی ٥ بکه.

$$\begin{array}{r} 53 \\ 5 \overline{) 265} \\ \underline{25} \\ 15 \\ \underline{15} \\ 0 \end{array}$$

دابه شکه ٥ | ٢٦٥
لیکبه ٣ × ٥
لیدره بکه ١٥ - ١٥
بهراورد بکه ٥ > ٠

هنگاوی ٢

٢٦ دهی به سهر ٥ دابه شکه.

$$\begin{array}{r} 5 \\ 5 \overline{) 265} \\ \underline{25} \\ 1 \end{array}$$

٢٦ به سهر ٥
دابه شکه
لیکبه ٥ × ٥
دهر بکه ٢٥ - ٢٦
بهراورد بکه ٥ > ١

هنگاوی ١

بخه ملینه

بیریکه وه :

$$\begin{array}{r} 50 \\ 5 \overline{) 250} \\ \underline{50} \\ 0 \end{array}$$

٥٠ | ٢٥٠ یان ٦٠ | ٣٠٠

٥ | ٢٥٠ کهواته، رهنوسی یه کهم

دهکه وینه خانه ی دهیان

کهواته، به شی ههر ماموستایه که ٥٣ پارچه کاغذی مقه بایه.

ریگی دووه به های خانه یی به کار بهینه بۆ دیارکردنی

خانه ی رهنوسی یه کهم له نه نجامی دابه شکردن دایار بکه ی.

٢٥٤ دابه ش بکه به سهر ٤ بنوسه ٤ | ٢٥٣ .

هنگاوی ٣

٣ یه کان بهینه خواره وه.

١٣ یه کان دابه شی ٤ بکه.

$$\begin{array}{r} 63 \\ 4 \overline{) 253} \\ \underline{24} \\ 13 \\ \underline{12} \\ 1 \end{array}$$

دابه شکه ٤ | ٢٥٣
لیکبه ٣ × ٤
لیدره بکه ١٣ - ١٣
بهراورد بکه ٤ > ١

هنگاوی ٢

٢٥ به سهر ٤ دابه شکه.

$$\begin{array}{r} 6 \\ 4 \overline{) 25} \\ \underline{24} \\ 1 \end{array}$$

دابه شکه ٤ | ٢٥
لیکبه ٦ × ٤
لیدره بکه ٢٤ - ٢٥
بهراورد بکه ٤ > ١

هنگاوی ١

به های خانه یی به کار بهینه بۆ

دیارکردنی خانه ی رهنوسی

یه کهم له نه نجامی دابه شکردن دایار بکه ی.

$$\begin{array}{r} 4 \\ 4 \overline{) 253} \\ \underline{16} \\ 9 \end{array}$$

٤ > ٢ . کهواته

تهماشای دهیه کان بکه

$$\begin{array}{r} 4 \\ 4 \overline{) 253} \\ \underline{16} \\ 9 \end{array}$$

٤ < ٢٥ . کهواته ٢٥ ده

به کار بهینه.

رهنوسی یه کهم له

خانه ی دهیان دابنی.

۱ چۆن خەملاندن بەكار دەھىنى تا بېرىار بەدى لەسەر ئەۋەى كە ۋەلام لە كىردارى دابەشكىردنى $31 = 3 \div 903$ ۋەلامىكى گونجاۋە يان نا.

خانەى رەنۋوسى يەكەم لە ئەنجامى دابەشكىردن دىارىكە ۋ پاشان دابەشكىكە.

۲ $\overline{)182}$ ۴

۳ $\overline{)81}$ ۴

۲ $\overline{)38}$ ۲

راھىتان ۋ شىكارى پرسىيارەكان

خانەى رەنۋوسى يەكەم لە ئەنجامى دابەشكىردن دىارىكە ۋ پاشان دابەشكىكە.

۷ $\overline{)558}$ ۷

۶ $\overline{)125}$ ۲

۵ $\overline{)45}$ ۵

دابەشكىكە.

۱۰ $\overline{)170}$ ۱۰

۹ $\overline{)189}$ ۹

۸ $\overline{)87}$ ۸

۱۳ $6 \div 969$ ۱۳

۱۲ $5 \div 694$ ۱۲

۱۱ $9 \div 62$ ۱۱

۱۵ تىپىك لە قوتابىيان بەسەر ۶ كۆمەلەدا دابەش بوون. ھەر كۆمەلەيەك ھەمان ژمارەيان لە ۋىنە كېشا. كۆى گىشتى ۋىنەكان ۱۴۴ ۋىنە بوو، ئايا ژمارەى ئەو ۋىنەنى كە ھەر كۆمەلەيەك تەۋاۋيان كىردۈۋە ۲۴۴ ۋىنەيە يان ۲۴ ۋىنە يان ۲ ۋىنەن؟ باسبىكە.

۱۴ فرىاد ھەندى پىداۋىستى بۇ پىرۆژە ھونەرىيەكانى كىرى، چەند پاكەت بۆيە بە نىرخى ۲۶ ھەزار دىنارى ۋ قەلەمى رەنگا ۋ رەنگ بە نىرخى ۲۳ ھەزار دىنارى كىرى، بىرى ۱۰۰ ھەزار دىنارى دا بە فروشىيارەكە. ئايا فروشىيارەكە چەندى بۇ گىراۋەتەۋە؟

۱۶ ھەر قوتابىيەك لە قوتابىيەكانى مامۇستا دىار پىرۆژەيەكان پىشكەش كىرد كە پىك ھاتۋە لە ۴۸ پەرە، ئەگەر ژمارەى قوتابىيان ۲۴ بىت، مامۇستا دىار چەند پەرە دەپشكىنى؟

۱۷ **بنۋوسە** باس بىكە چۆن خانەى رەنۋوسى يەكەم لە پرسىيارى دابەشكىردندا دىار دەكەى؟

پىداچۈنەۋە ۋ ئامادەبوون بۇتاقىكىردنەۋە

۲۲ شانۇگەرىيەك لە ۷:۱۵ د.ن بۇ ماۋەى ۹۰

خولەك دەستىپىكىرد، لە ناۋەراستدا بۇ ماۋەى ۱۵

خولەك پىشۋى تىداۋو. لە چ كاتىكىدا شانۇگەرىيەكە

ج ۹:۰۰ د.ن

ا ۸:۱۵ د.ن

د ۹:۱۵ د.ن

ب ۸:۴۵ د.ن

۱۸ $2 \times 3 \times 3$ ۱۸

۱۹ $79 - 600$ ۱۹

۲۰ ئەنجامى لىكىدنى ۱۶ جاران ۴ بنۋوسە.

۲۱ سەرجمەى $522 + 706$ بنۋوسە. ۲۱

پیداچوونه وەى خیرا

$$\begin{array}{r} 2 \\ 4 \overline{) 36} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1 \\ 4 \overline{) 28} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \\ 2 \overline{) 22} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \\ 2 \overline{) 63} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \\ 4 \overline{) 41} \end{array}$$

سفر له ئەنجامى دابه شکردن

Zero in Division

فیربە

نامەبەرێك ۴۳۲ جار له ماوهى ۴ كاتژمێردا وەستا، چەند جار له ماوهى كاتژمێرێكدا وەستاوه؟

نموونه

۴۳۲ بەسەر ۴ دا دابه شیکه. بنووسه $4 \overline{) 432}$.

هەنگاوى ۴

۲ يەكان بەيئە خوارەوه.
۳۲ بەسەر ۴ دا دابه شیکه.

$$\begin{array}{r} 108 \\ 4 \overline{) 432} \\ \underline{4} \\ 03 \\ \underline{0} \\ 32 \\ \underline{32} \\ 0 \end{array}$$

هەنگاوى ۳

۳ دەيى بەيئە خوارەوه.
۳ دەيى بەسەر ۴ دابه شیکه.

$$\begin{array}{r} 10 \\ 4 \overline{) 432} \\ \underline{4} \\ 03 \\ \underline{0} \\ 3 \end{array}$$

، $4 > 3$
كهواته سفرێك
له ئەنجامى
دابه شکردن
بنووسه

هەنگاوى ۲

۴ سەدى بەسەر ۴
دابه شیکه.

$$\begin{array}{r} 1 \\ 4 \overline{) 432} \\ \underline{4} \\ 0 \end{array}$$

هەنگاوى ۱

خانەى پەنوسى يەكان
له ئەنجامى دابه شکردن
بخەملێئە.

$$\begin{array}{r} 100 \\ 4 \overline{) 432} \end{array}$$

بیربکەوه: $4 \overline{) 432}$
كهواته، پەنوسى
يەكەم دەكهوێتە
خانەى سەدان.

كهواته، نامەبەرێكه له ماوهى كاتژمێرێكدا ۱۰۸ جار وەستاوه.

دانانى سفر له ئەنجامى دابه شکردندا placing zeros in quotient

قوتابییانى پولی چوارەم گەلای درهخته كانیان كۆكردهوه. هەر ۴ گەلایان له سەر پەرەیهكى تینووسى زانستهكان دانا.

تیپی سازان ۱۲ گەلایان كۆكردهوه، پێویستی به
چەند پەرە ههیه؟

سازان	○
۱۳	
$4 \overline{) 412}$	
$\underline{4}$	
۱۲	
$\underline{12}$	
۰	

• هەلەى سازان دیاربكه.

كرداى دابه شکردنهكه به پێگایهكى راست بنووسه.

تیپی پۆژان ۲۴۰ گەلایان كۆكردهوه، پێویستیان به
چەند پەرە ههیه؟

پۆژان	○
۶	
$4 \overline{) 240}$	
$\underline{24}$	
۰	

• هەلەى پۆژان دیاربكه.

كردارى دابه شکردنهكه به پێگایهكى راست بنووسه.

• **لهبیرت نهچى** خەمڵاندن بهكاربهیئە تا ژمارەى پەنوسەكان له ئەنجامى دابه شکردن دیاربکەى، وه بۆ ئەوهى دانانى سفرهكان لهبیر نهکەى.

۱ باس بكه چۆن خەملاندن يارمەتى لە بىر نەكردنى دانانى سفر لە ئەنجامى دابەشكردن دەدات.

ژمارەى رەنووسەكان لە ئەنجامى دابەشكردن بنووسە.

$$\begin{array}{r} 5 \overline{) 309} \quad 4 \quad 7 \overline{) 610} \quad 3 \quad 3 \overline{) 406} \quad 2 \end{array}$$

دابەشبكه و ساغبكهوه.

$$\begin{array}{r} 3 \overline{) 609} \quad 7 \quad 9 \overline{) 308} \quad 6 \quad 5 \overline{) 800} \quad 5 \end{array}$$

راھێنان و شىكارى پرسىارەكان

ژمارەى رەنووسەكان لە ئەنجامى دابەشكردن بنووسە.

$$\begin{array}{r} 3 \overline{) 207} \quad 10 \quad 7 \overline{) 510} \quad 9 \quad 8 \overline{) 818} \quad 8 \end{array}$$

دابەشبكه و ساغبكهوه.

$$\begin{array}{r} 9 \overline{) 951} \quad 13 \quad 8 \overline{) 60} \quad 12 \quad 7 \overline{) 40} \quad 11 \end{array}$$

+ يان - يان × يان ÷ لە شوێنى دابنى.

$$27 = 3 \quad (4 \quad 36) \quad 16 \quad 18 = 4 \quad (8 \quad 9) \quad 15 \quad 2 = 5 \quad (5 \quad 35) \quad 14$$

پەدراوەكان بەكاربهێنە خستەكە بەكاربهێنە بۆ شىكارى راھێنانى ۱۷ و ۱۸.

۱۷ جوان ۳ قوتووى بە پۆستەدا نارد كۆشى يەكەم ۵ كگم، و دووهم ۷ كگم،

و سێيەم ۱۸ كگم بوو، چەند پارەى داوہ بۆ ناردنى قوتووەكان؟

۱۸ شوخان ۱۴۰ ھەزار دینارى پێیە، ئایا ئەو پرەيە بەسە بۆ ناردنى

قوتووەك كە كۆشەكەى ۱۳ كگم بە پۆستە؟ ناردنى ئەو قوتووە

چەندى پێويستە؟

۱۹ ھاوتا ۹۶۰ ھەلماتى لە ۸ رەنگى جیاواز ھەيە، ئەگەر ژمارەى

ھەلماتەكان لە ھەر رەنگێك وەك يەك بن. ژمارەى ھەلماتە

سەوزەكان چەندە؟

نرخى بارکردن

كۆش بە كگم	بەھای كیلۆگرامێك
لە ۱ تا ۵	۱۴ ھەزار دینارى
لە ۶ تا ۱۰	۱۳ ھەزار دینارى
لە ۱۱ تا ۱۵	۱۱ ھەزار دینارى
لە ۱۶ تا ۳۰	۹ ھەزار دینارى

پەداچوونەوه و ئامادەبوون بۆ تاقىکردنەوه

۲۰ ئەو ژمارەيە بنووسە كە ۱۰ ۰۰۰ ی كەمترە

لە دووسە و پەنجا ھەزار و سەد و شەست.

$$\begin{array}{r} 7682 \quad 22 \quad 6983 \quad 21 \\ 6749+ \quad 2094- \end{array}$$

۲۳ تەواوبكه ۴ × = ۳۰ - ۲.

$$24 \quad 283 - 400 =$$

۲۵ ئازاد ۸ كورسى كړى و ۶۰۰ ھەزار

دینارى دا بە فرۆشیارەكە، ۸۰ ھەزارى بۆ

گێرايەوه. نرخى ھەر كورسیيەك چەندە؟

ا ۵۰ ھەزار دینارى ج ۲۵ ھەزار دینارى

ب ۶۵ ھەزار دینارى د ۴۵ ھەزار دینارى

پیداچوونه‌وهی خیرا

$$\begin{array}{r} 8 \overline{) 64} \\ 48 \\ \hline 16 \end{array}$$

$$6 \div 54 = 9 \text{ remainder } 0$$

$$\begin{array}{r} 9 \overline{) 84} \\ 81 \\ \hline 3 \end{array}$$

$$5 \overline{) 65} \\ 50 \\ \hline 15$$

$$7 \overline{) 220} \\ 140 \\ \hline 80$$

ریځاګاګانی شیکاری پرسیاره‌ګان

مانای ماوه Problem Solving Strategy
Interpret the Remainder

ساغبکه‌وه

شیکار بکه

یلاندا بلی

تیځکه

رؤلی ماوه له شیکاری پرسیار په‌وه‌ز له‌ګه‌ل که‌سوکاره‌ګه‌ی له‌ ټاهه‌نګی جه‌ژندا ئاماده‌ بوو.

نمونه

١ ماوه‌که‌ فہرامؤش بکه و ١ بو ئه‌نجامی دابه‌شکرده‌که‌ زیاد بکه.

$$\begin{array}{r} 41 \\ 6 \overline{) 250} \\ 24 \\ \hline 10 \\ 6 \\ \hline 4 \end{array}$$

له‌بهر ئه‌وه‌ی ٤١ صندوق ٢٥٠ شووشه‌ ناګریت،
١ بو ئه‌نجامی دابه‌شکرده‌که‌ زیاد بکه.
که‌واته‌ په‌وه‌ز پیووستی به‌ ٤٢ صندوق هه‌یه.

په‌وه‌ز پیووستی به‌ ٢٥٠ شووشه‌ ساردی هه‌یه. هر
صندوقیک ٦ شووشه‌ ده‌ګریت، په‌وه‌ز پیووسته‌ چند
صندوق بګریت؟

ب ماوه‌که‌ فہرامؤش بکه.

$$\begin{array}{r} 41 \\ 6 \overline{) 250} \\ 24 \\ \hline 10 \\ 6 \\ \hline 4 \end{array}$$

ماوه‌که‌ فہرامؤش بکه، ماوه‌که‌ به‌س نییه‌ بو
پیکه‌ینانی پارچه‌یه‌کی ته‌واو.
که‌واته‌ په‌وه‌ز ٤١ پارچه‌ی لایه.

په‌وه‌ز توپیک وهرقه‌ی پییه‌ که‌ درټیه‌که‌ی
٢٥٠ سم، پارچه‌ پارچه‌ی کرد که‌ درټی
هه‌ریه‌که‌یان ٦ سم بوو. په‌وه‌ز چند پارچه‌ی لایه؟

ج ماوه‌ به‌کار به‌ینه‌ وه‌ک وه‌لام.

$$\begin{array}{r} 31 \\ 4 \overline{) 126} \\ 12 \\ \hline 6 \\ 4 \\ \hline 2 \end{array}$$

ماوه‌که‌ به‌کار به‌ینه‌ وه‌ک وه‌لام.
که‌واته‌، په‌وه‌ز دوو پارچه‌ی به‌رکه‌وتوو.

دایکی په‌وه‌ز ١٢٦ پارچه‌ شرینی به‌سهر ٤ پاکت
دابه‌شکرد. ئه‌وه‌ی ماویه‌وه‌ دای به‌ په‌وه‌ز. چند
پارچه‌ شرینی لای په‌وه‌زه؟

له‌بیرت نه‌چی کاتیک پرسیار دابه‌شکردن شیکار
ده‌ګه‌یت، رؤلی ماوه‌ په‌یوه‌سته‌ به‌ ناوهرؤکی پرسیاره‌که‌.

ګفتوګؤ بکه

- بوچی ژماره ٤١ له پرسیار یه‌که‌مدا
به‌ وه‌لامی راست دانانریت؟
- بوچی له وه‌لامی پرسیار دووهم واز له ماوه‌که
ده‌ینیت؟

راھيٽان و شيڪاري پرسيارهڪان

شيڪاريڪه. اُيان ب يان ج بنووسه بۆليڪدانهوهى ماوه.

۱ [ا] بۆئىنجامى دابهشكردن زيادىكه [ب] ماوهكه فهراموش بكه [ج] ماوهكه برىتييه له وهلام

۱ [ا] روناك پيويستى به ۹ سم شريت ههيه بۆ بهستنى قوتوى ديارىيهكان. ئهگهر ۵۰ سم شريتي لا بىٽ، دهتوانى چهند قوتوو ببهستىتهوه؟

۲ [ب] قيان دهيهويٽ چهند پهريٽ بۆ ئهلبومى ويٽهكانى بگريٽ، ههر پهريٽ ۶ ويٽه دهگريٽ، پيويسته چهند پهريٽ بگريٽ تاكو ۹۴ ويٽه بگريٽ؟

۳ [ب] كۆمپانيهكى بارزگاني ۱۷۹ يارى ئهليكترونى بهيهكسانى بهسهر ۱۸ مهلبهندى بازرگانيدا بهشيهوه، چهند يارى لا ماوه؟

۴ [ب] چاكهتيك پيويستى به ۳ گلۆله خورى ههيه بۆچينى، له كارگهكهدا ۶۷ گلۆله ههيه، دواى ئهوهى كه زۆرتري چاكهتيان چنى، چهند گلۆله دهمنيٽهوه؟

جيبهجيكردى جياواز

بهكارهيتانى پيدراوهكان ستوونه روونكردنهوهيهكان بهكاربهينه بۆ

شيڪارى راھيٽانهكانى ۵ تا ۷.

۵ [ب] ۹۰۰ كارت بۆئهم قستيقالانه چاپ كرا، ژمارهى كارتەنه فروشراوهكان چهند؟

[ا] ۲۰ [ب] ۴۰ [ج] ۱۲۰ [د] ۱۴۰

۶ [ب] نرخى يهك بليت ۵ ههزار ديناره، نرخى كارتەكانى چالاكى شيعر چهند؟

[ا] ۵۰۰ ههزار دينارى [ب] ۸۰۰ ههزار دينارى [ج] ۱۰۰۰ ههزار دينارى [د] ۱۲۰۰ ههزار دينارى

۷ [ب] بۆ بهشدارى كردن له ههر يهك له چالاكى

۸ [ب] موسيقا و شيعر دهبي دوو كارت بگريٽ، وه بۆ چالاكى گۆرانى كارتىك و ۴ كارتيش بۆچالاكويهكانى وهرزش بگريٽ. كام له چالاكويهكان زۆرتري جهمارهوى ههيه؟

پرسيارىك بنووسه كه شيكارهكهى پيويستى به زيادكردى ۱ بۆئىنجامى دابهشكردنهكه بىٽ.

پیداچوونهوه Review

دَلنیا بوون له زاراوهدکان و چه مکهکان Check Vocabulary and Concepts

لیکدان Multiplication

دابه شکردن Division

ماوه Remainder

دهسته واژه ی گونجاو له لیسته که دا هه لبرژیره.

۱. —؟ نهو ژماره یه یه که وازی لیده هیئرئ کاتیک کرداری دابه شکردن

به ته وای کو تایی نایه ت.

۲. کرداری —؟ به کارده هیئین کاتیک کو مله لیک شت به یه کسانى ده به شینه وه.

بیرکه وه چوَن کرداری دابه شکردنی $47 \div 3$ دهنوینی بوَ شیکاری راهیئانه کان له ۳ تا ۶.

۳. ژماره ی کو مله له یه کسانه کان چنده که کرداری دابه شکردن دهریده برئ؟

۴. وینه ی شهریتی دهی بکیشه که پیویستت پییه بوَ نه وه ی به شکراو بنوینی.

۵. له ههر کو مله له یه کدا چهند هه یه؟

۶. له دهره وه ی کو مله له کان چهند ماوه؟

دَلنیا بوون له کارامه یه کان Check Skills

به شبکه و ساغبکه وه.

$$\begin{array}{r} 9 \\ 7 \overline{) 91} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 \\ 5 \overline{) 69} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 \\ 4 \overline{) 65} \end{array}$$

$$7 \div 89$$

$$\begin{array}{r} 11 \\ 5 \overline{) 57} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 \\ 7 \overline{) 90} \end{array}$$

به هزر دابه شبکه و نه نامه که بنووسه.

$$9 \div 4500$$

$$3 \div 210$$

$$5 \div 150$$

به به کاره یئانی ژماره ی گونجاو نه نامه که بخه ملئنه.

$$6 \div 492$$

$$4 \div 228$$

$$3 \div 136$$

دَلنیا بوون له شیکاری پرسیاره کان Check Problem Solving

۲۰. به هو ی باران بارینی زوره وه ۲۵۵ کهس

خیوه تیان «چادر» بو ه لدر، بو ههر ۶ کهس

خیوه تیک دانا، ئایا هه موویان چهند خیوه تیان

پیویسته؟ چهند کهس به بی خیوهت ماونه ته وه؟

۱۹. ۹۳ قوتابی به یه کسانى به سهر چهند تیپیکدا

دابه شکران، ۵ قوتابی مانه وه، ژماره ی تیپه کان

چهند بوو؟ ههر تیپیک چهند قوتابی له خو

گرتبوو؟

ئامادەبوون بۆ تاقىكرىدەنەوہ

Standardized Test Prep

- ھەموو وورددەكارىيەكان بخويئەوہ.
- دۇنيابە لە تيگەيشنت بۆ پرسیار.
- وەلامەكەت ساغبکەوہ.

۶ دارا بۆ گەشتىكى كەنار دەريا لە كاتژمىر ۱۰:۹ پ.ن دەرچوو، لە كاتژمىر ۱:۳۵ د.ن گەشت، ماوہى ئەم گەشتە چەند بوو؟

- ☐ ۱ ۳ ك و ۳۵ خ ☐ ۲ ۴ ك و ۳۵ خ
☐ ۳ ۳ ك و ۲۵ خ ☐ ۴ ۴ ك و ۲۵ خ

۷ ژمارەى ناديار كامەيە لەم رستەيە.

$$6 \div 700 = ?$$

- ☐ ۱ ۴۲ ☐ ۲ ۴۲۰
☐ ۳ ۴۲۰۰ ☐ ۴ ۴۲۰۰۰

۸ باشتريخ ھەملاندن بۆ ئەنجامى دابەشكردى

$$654 \div 9 = ?$$

- ☐ ۱ ۸۰ ☐ ۲ ۷۰
☐ ۳ ۸۰۰ ☐ ۴ ۷۰۰

۹ ۷۹ گەنج ويستيان چەند تيپىك پىكبەين بۆ

پىشبركى بەلەم، ھەر تيپىك لە ۹ گەنج پىك ھاتبىت، چەند گەنجيان كەمە تا ھەموو تيپەكان تەواو بن؟

- ☐ ۱ ۳ ☐ ۲ ۲
☐ ۳ ۱ ☐ ۴ ھىچ كەسپىك

وہلامى گونجاو دەوربدە لە راھىنانەكانى ۱ تا ۹.

۱ $29 \div 4$

- ☐ ۱ ۷ م ☐ ۲ ۹ م
☐ ۳ ۷ ☐ ۴ ۹

۲ $74 \div 9$

- ☐ ۱ ۸ م ☐ ۲ ۹ م
☐ ۳ ۸ م ☐ ۴ ۹ م

۳ 511×35

- ☐ ۱ ۰۸۸ ☐ ۲ ۱۶۷۷۵
☐ ۳ ۱۷۸۸۵ ☐ ۴ جگە لەمە

۴ $37 + 1980 + 541$

- ☐ ۱ ۴۷۸ ☐ ۲ ۵۵۸
☐ ۳ ۹۰۱۰ ☐ ۴ جگە لەمە

۵ $4 \div 1600$

- ☐ ۱ ۴ ☐ ۲ ۴۰
☐ ۳ ۴۰۰ ☐ ۴ ۴۰۰۰

Write What You Know

ئەوہى دەيزانى بينوسە

۱۰ بەبۇنەى جەژن باوکی فينك ۱۲ ئەسپى ھىنا بۆ ئەوہى گەشت بە مندا لان بکات، ھەر ئەسپىك

سى مندا ل ھەلدەگرىت، ۵۰ مندا لىش چاوپروان دەكەن، ئايا ھەموو مندا ل ھەکان شوينيان دەست

دەكەويت؟ چەند مندا ل چاوپروانى خولى دووہم دەكەن بۆ ئەوہى گەشتەكە بکەن؟

۱۱ لە پۆلى بيركاريدا ۲۳ قوتابى ھەيە شروڤە بکە چۆن دەتوانرىت دابەشى چوار كۆمەلەيان بکەيت

بۆ جيەجى کردنى چالاكىيەكان.

